2025

Diagnoza lokalnych zagrożeń społecznych

GMINA SPYTKOWICE

Spis treści

WSTĘP 3
METRYCZKA 5
GMINNY OŚRODEK POMOCY SPOŁECZNEJ 7
GMINNA KOMISJA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH 8
ZESPÓŁ INTERDYSCYPLINARNY 10
LOKALNE ZAGROŻENIA SPOŁECZNE W GRUPIE DOROSŁYCH MIESZKAŃCÓW 12
Metodologia 12
Cele badania 12
Metoda i technika badawcza 12
Grupa badana 12
Wyniki badań 13
Podstawowe problemy społeczne w opinii mieszkańców 13
Spożywanie alkoholu oraz związane z nim inne problemy społeczne 14
Substancje uzależniające: nikotyna 19
Substancje psychoaktywne: narkotyki i dopalacze 20
Hazard 22
Potrzeba realizacji działań z zakresu profilaktyki uzależnień w opinii mieszkańców Gminy Spytkowice 25
Przemoc domowa 27
Zaburzenia odżywiania 27
BADANIA WŚRÓD PRACOWNIKÓW INSTYTUCJONALNYCH 29
Metodologia 29
Cel badania i charakterystyka grupy badawczej 29
Wyniki 30
PROBLEMY SPOŁECZNE W ŚRODOWISKU DZIECI I MŁODZIEŻY 36
Metodologia 36
Cel badania 36
Charakterystyka grupy badanej 36
Wyniki badań – uczniowie klas 4-8 36
Relacje z rodzicami, nauczycielami oraz rówieśnikami 36
Substancje psychoaktywne: Alkohol 38
Substancje uzależniające: Papierosy 42
Substancje psychoaktywne: Narkotyki i dopalacze 43
Uzależnienia behawioralne 47
WNIOSKI I PODSUMOWANIE 60
Mieszkańcy Gminy Spytkowice 60
Pracownicy instytucjonalni w Gminie Spytkowice 62
Uczniowie z Gminy Spytkowice 63
Rekomendacje 67

WSTĘP

Diagnoza lokalnych zagrożeń społecznych jest kluczowym narzędziem planowania działań społecznych i podejmowania decyzji na poziomie lokalnym. Dzięki niej samorządy lokalne oraz inne instytucje mogą efektywnie kierować swoje zasoby i działania w obszary, gdzie są one najbardziej potrzebne, co ma na celu znaczną poprawę jakości życia mieszkańców. Diagnoza pozwala nie tylko na identyfikację istniejących problemów, ale również na prognozowanie potencjalnych zagrożeń, co jest niezbędne do skutecznego planowania i wdrażania programów interwencyjnych.

Współczesne wyzwania społeczne, takie jak nadużywanie alkoholu, nikotyny, dopalaczy i narkotyków, uzależnienia behawioralne, a także negatywne postawy społeczne wobec tych zjawisk, wymagają szczegółowej analizy i interdyscyplinarnego podejścia. Dlatego dokument ten ma na celu przedstawienie wyników badań ankietowych przeprowadzonych w 2025 roku. W badaniach uwzględniono różnorodne aspekty związane z lokalnymi zagrożeniami, które mogą wpływać na bezpieczeństwo i zdrowie społeczności.

Dane dotyczące lokalnych zagrożeń społecznych zostały uzyskane w drodze anonimowych badań ankietowych, które przeprowadzono w Gminie Spytkowice wśród **trzech grup reprezentujących różne lokalne środowiska**

- **Dorośli mieszkańcy**
- **Dzieci i młodzież szkolna**
- **Pracownicy instytucjonalni**

Znaczenie wyników badań

Wyniki przeprowadzonych badań będą miały istotne znaczenie dla formułowania strategii interwencyjnych oraz programów wsparcia. Oto kilka kluczowych aspektów, które mogą być poruszone na podstawie zebranych danych:

Zrozumienie skali problemu: Dzięki przeprowadzonym badaniom można określić, jak powszechne są problemy związane z nadużywaniem substancji i uzależnieniami w lokalnej społeczności. To pozwoli na lepsze dostosowanie działań do rzeczywistych potrzeb mieszkańców.

Identyfikacja grup ryzyka: Analiza wyników pomoże zidentyfikować grupy najbardziej narażone na uzależnienia, co jest kluczowe w projektowaniu programów prewencyjnych.

Tworzenie spersonalizowanych programów wsparcia: Zrozumienie różnorodnych perspektyw mieszkańców oraz pracowników socjalnych pozwoli na stworzenie bardziej efektywnych i dostosowanych do potrzeb programów wsparcia, które będą odpowiadały na konkretne wyzwania.

Zwiększenie zaangażowania społeczności: Poprzez uświadamianie mieszkańców o skali problemów społecznych oraz zaangażowanie ich w proces diagnozy, można zbudować większą solidarność i odpowiedzialność w walce z uzależnieniami.

Diagnoza lokalnych zagrożeń społecznych jest niezbędnym narzędziem, które umożliwia lokalnym samorządom oraz instytucjom skuteczne planowanie działań mających na celu poprawę jakości życia mieszkańców. Przeprowadzone badania ankietowe, z uwzględnieniem różnych grup społecznych, dostarczą cennych informacji, które staną się fundamentem dla przyszłych działań w zakresie prewencji, wsparcia oraz edukacji w kontekście problemów związanych z nadużywaniem substancji i uzależnieniami. Tylko poprzez zrozumienie rzeczywistych potrzeb społeczności można skutecznie zmieniać sytuację w lokalnym otoczeniu, promując zdrowy styl życia i wsparcie dla osób potrzebujących.

METRYCZKA

Liczba mieszkańców Gminy Spytkowice w 2022 roku wynosiła 4733 osób, w tym 2409 kobiet i 2324 mężczyzn, w 2023 roku wzrosła do 4742 osób (2416 kobiet i 2326 mężczyzn), a w 2024 roku wzrosła do 4757 osób, w tym 2423 kobiet i 2334 mężczyzn.

Liczba mieszkańców Gminy Spytkowice	**2022 r.**	**2023 r.**	**2024 r.**
Ogółem:	4733	4742	4757
w tym kobiet:	2409	2416	2423
w tym mężczyzn:	2324	2326	2334

Źródło: USC 2025 Spytkowice

Na dzień 31 grudnia 2024 roku, Gmina Spytkowice liczyła łącznie 1104 mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym (do 18. roku życia), z czego 562 to kobiety, a 542 to mężczyźni. W wieku produkcyjnym (od 18. do 64. roku życia) było 2787 mieszkańców, w tym 1325 kobiet i 1462 mężczyzn. W Gminie Spytkowice odnotowano 813 osób w wieku poprodukcyjnym, w tym 517 kobiet i 296 mężczyzn. Widać, że największą grupą wiekową w Gminie są osoby w wieku produkcyjnym.

Liczba mieszkańców Gminy Spytkowice (31.12.2024 r.)	**w wieku przedprodukcyjnym**	**w wieku produkcyjnym**	**w wieku poprodukcyjnym**
Ogółem:	1104	2787	813
w tym kobiet:	562	1325	517
w tym mężczyzn:	542	1462	296

Źródło: USC 2025 Spytkowice

W Gminie Spytkowice w 2022 roku odnotowano 40 zawartych małżeństw. W 2023 roku i w 2024 roku odnotowano po 36 małżeństw.

Liczba małżeństw/rozwodów/separacji na terenie Gminy Spytkowice w latach 2022-2024	**Liczba zawartych małżeństw**
2022	40
2023	36
2024	36

W Gminie Spytkowice w 2022 roku odnotowano 50 urodzeń żywych, w tym 24 chłopców i 26 dziewczynek, natomiast w 2023 roku urodziło się również 50 dzieci, w tym 20 chłopców i 30 dziewczynek. W 2024 roku liczba urodzeń wyniosła 53, z czego 24 to chłopcy i 29 to dziewczynki.

Liczba urodzeń żywych w Gminie Spytkowice	**2022 r.**	**2023 r.**	**2024 r.**
Ogółem:	50	50	53
w tym chłopcy:	24	20	24
w tym dziewczynki:	26	30	29

Źródło: USC 2025 Spytkowice

W Gminie Spytkowice w 2022 roku odnotowano 35 zgonów, w tym 20 mężczyzn i 20 kobiet. W 2023 roku liczba zgonów wyniosła 32, z czego 16 dotyczyło mężczyzn i 16 kobiet, natomiast w 2024 roku zmarło 39 osób, w tym 20 mężczyzn i 19 kobiet.

Liczba zgonów w Gminie Spytkowice	**2022 r.**	**2023 r.**	**2024 r.**
Ogółem:	35	32	39
w tym mężczyźni:	20	16	20
w tym kobiety:	20	16	19

Źródło: USC 2025 Spytkowice

GMINNY OŚRODEK POMOCY SPOŁECZNEJ

W latach 2022–2024 Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej wspierał od 113 do 181 rodzin rocznie, obejmując opieką od 255 do 386 osób. Liczba rodzin, którym przyznano świadczenia, utrzymywała się na podobnym poziomie – od 83 do 86 rodzin, obejmując od 125 do 156 osób. Widać, że choć liczba objętych pomocą rodzin wahała się w poszczególnych latach, to liczba świadczeń pozostawała stosunkowo stabilna.

POMOC GMINNEGO OŚRODKA POMOCY SPOŁECZNEJ			
	2022 r.	**2023 r.**	**2024 r.**
Liczba rodzin ogółem	181/ 386 osób	113/ 255 osób	125 / 271 osób
W tym rodziny, którym przyznano świadczenie	86/ 152 osoby	83/ 156 osób	84 / 125 osób

W latach 2022–2024 najczęstszym powodem przyznawania pomocy społecznej były długotrwała lub ciężka choroba oraz niepełnosprawność, obejmujące od 33 do 41 osób w przypadku chorób i od 26 do 33 osób w przypadku niepełnosprawności. Ubóstwo było wskazywane coraz rzadziej – z 18 osób w 2022 r. do zaledwie 3 w 2024 r. Bezrobocie pozostawało stosunkowo stabilnym powodem wsparcia, obejmując od 5 do 7 osób rocznie. Potrzeba ochrony macierzyństwa lub wielodzietności dotyczyła 14–20 osób, przy czym najwyższa liczba odnotowana była w 2023 r. Alkoholizm i przemoc domowa pojawiały się sporadycznie, obejmując pojedyncze osoby w 2023 i 2024 r. Bezdomność i sytuacje kryzysowe były rzadkie, z nielicznymi przypadkami w latach 2022–2024, natomiast w 2022 r. udzielono wsparcia również osobom z Ukrainy w sytuacji kryzysowej (23 osoby). Ogólnie widać, że główne powody pomocy związane były z problemami zdrowotnymi i niepełnosprawnością, podczas gdy ubóstwo, bezrobocie i sytuacje kryzysowe odgrywały mniejszą rolę.

POWODY PRZYZNAWANIA POMOCY SPOŁECZNEJ (LICZBA OSÓB)			
	2022 r.	**2023 r.**	**2024 r.**
Ubóstwo	18	12	3
Bezrobocie	7	7	5
Długotrwała lub ciężka choroba	33	41	35
Niepełnosprawność	26	29	33
Potrzeba ochrony macierzyństwa lub wielodzietności	14	20	14
Alkoholizm	0	1	1
Przemoc domowa	0	1	0

Zdarzenia losowe	0	0	0
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	1	brak danych	brak danych
Bezradność w sprawach opiekuńczo wychowawczych	brak danych	0	0
Bezdomność	1	brak danych	2
Sytuacja kryzysowa	1	0	0
Sytuacja kryzysowa osoby z Ukrainy	23	brak danych	-

GMINNA KOMISJA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH

W latach 2022–2024 liczba członków Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych zmniejszyła się z 5 do 3 osób. Liczba osób uzależnionych od alkoholu, z którymi prowadzono rozmowy, wzrosła z 0 w 2022 r. do 6 w 2023 r. i utrzymała się na tym poziomie w 2024 r.

W przypadku członków rodzin osób uzależnionych liczba rozmówców wynosiła 0 w 2022 r., wzrosła do 6 w 2023 r., a w 2024 r. spadła do 2. Liczba osób, wobec których komisja wystąpiła do sądu o leczenie odwykowe, wynosiła 3 w 2022 r., 6 w 2023 r. i 2 w 2024 r. Liczba grup roboczych/diagnostyczno-pomocowych ds. przeciwdziałania przemocy, w skład których wchodzili członkowie komisji, systematycznie rosła – z 12 w 2022 r. do 17 w 2023 r., a w 2024 r. osiągnęła 93. W zakresie kontaktów z osobami dotkniętymi przemocą domową liczba osób doznających przemocy wynosiła 1 w 2022 r., wzrosła do 10 w 2023 r., a w 2024 r. ponownie spadła do 1, natomiast liczba osób stosujących przemoc wahała się od 2 do 6 w latach 2022–2023 i wyniosła 5 w 2024 r.

We wszystkich trzech latach członkowie komisji uczestniczyli w szkoleniach z zakresu rozwiązywania problemów alkoholowych, a liczba przeszkolonych osób pozostawała stała i wynosiła 2. Ogólnie widać, że mimo zmniejszającego się składu komisji, jej działalność w zakresie przeciwdziałania przemocy i kontaktów z osobami uzależnionymi była utrzymywana, a liczba grup roboczych znacząco wzrosła w 2024 r.

Wskaźnik / Działanie	2022	2023	2024
Liczba członków komisji (stan na 31 grudnia)	5	5	3
Liczba osób, z którymi prowadzono rozmowy – osoby uzależnione od alkoholu	0	6	6
Liczba osób, z którymi prowadzono rozmowy – członkowie rodzin	0	6	2
Liczba osób, wobec których wystąpiono do sądu o leczenie odwykowe	3	6	2
Liczba grup roboczych/grup diagnostyczno-pomocowych ds. przeciwdziałania przemocy, w skład których wchodzili członkowie komisji	12	17	93
Liczba osób dotkniętych przemocą domową kontaktowanych w związku z leczeniem odwykowym – osoby doznające przemocy	1	10	1
Liczba osób dotkniętych przemocą domową kontaktowanych w związku z leczeniem odwykowym – osoby stosujące przemoc	2	6	5
Liczba osób dotkniętych przemocą domową kontaktowanych w związku z leczeniem odwykowym – świadkowie przemocy	0	0	0
Szkolenia członków komisji z zakresu rozwiązywania problemów alkoholowych	TAK	TAK	TAK
Liczba przeszkolonych osób	2	2	2

ZESPÓŁ INTERDYSCYPLINARNY

W latach 2022–2024 liczba wypełnionych formularzy „Niebieska Karta” część A wzrosła z 4 w 2022 r. do 12 w 2023 r., a w 2024 r. wyniosła 11. Liczba prowadzonych procedur również rosła – z 12 w 2022 r. (w tym 8 z poprzedniego roku) do 18 w 2023 r. i 14 w 2024 r., przy czym część procedur była kontynuacją działań z lat wcześniejszych lub przekazana z innych Zespołów.

Wsparciem objęto 11 rodzin w 2022 r., 17 rodzin w 2023 r. i 15 rodzin w 2024 r. Zespół Interdyscyplinarny organizował 5 posiedzeń w latach 2022 i 2023, a w 2024 r. odbyło się ich 7, co pozwalało na bieżące omawianie sytuacji rodzin objętych procedurą „Niebieskie Karty”. Liczba spotkań grup diagnostyczno-pomocowych systematycznie wzrastała – z 49 w 2022 r. do 50 w 2023 r., a w 2024 r. wyniosła aż 93. Liczba osób objętych działaniami Zespołu wahała się od 32 w 2022 r. do 50 w 2023 r. i 45 w 2024 r., natomiast liczba osób korzystających z poradnictwa w Punkcie Informacji Wsparcia i Pomocy dla Osób Dotkniętych Przemocą wzrosła z 12 do 33 i utrzymała się na tym poziomie w 2024 r.

W latach 2022–2024 punkt wsparcia działał regularnie, kierując osoby do placówek pomocy prawnej i psychologicznej, a w 2023 i 2024 r. podejmowano dodatkowe działania wobec małoletnich stosujących przemoc oraz składano wnioski do GKRPA i planowano umieszczenie osób w Specjalistycznych Ośrodkach Wsparcia. Ogólnie widać systematyczne zwiększanie liczby spotkań grup roboczych oraz rozwój wsparcia dla rodzin dotkniętych przemocą domową.

Wskaźnik / Działanie	2022	2023	2024
Liczba wypełnionych formularzy „Niebieska Karta” część A	4	12	11
Liczba procedur (ogółem / kontynuowane z poprzedniego roku / z innych Zespołów)	12 (8 z poprzedniego roku)	18 (3 z poprzedniego roku, 3 z innych Zespołów)	14 (7 z poprzedniego roku, 2 z innych Zespołów)
Liczba objętych wsparciem rodzin	11	17	15
Liczba posiedzeń Zespołu Interdyscyplinarnego	5	5	7
Liczba spotkań grup diagnostyczno-pomocowych	49	50	93

Liczba osób objętych działaniami Zespołu	32	50	45
Liczba osób korzystających z poradnictwa w Punkcie Informacji Wsparcia i Pomocy dla Osób Dotkniętych Przemocą	12	33	33

W 2024 roku najwięcej formularzy „Niebieska Karta" część A wypełniły Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Spytkowicach (5) oraz Komisariat Policji w Rabce-Zdroju (6), natomiast instytucje takie jak Oświata, Ochrona Zdrowia i Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych nie wypełniły żadnego formularza. Wynika to z faktu, że formalne działania w ramach procedury „Niebieska Karta" podejmowane były głównie przez GOPS i Policję, a pozostałe instytucje przekazywały informacje lub wspierały proces w inny sposób.

Instytucja	**Liczba wypełnionych formularzy „Niebieska Karta" część A (2024 r.)**
Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Spytkowicach	5
Komisariat Policji w Rabce-Zdroju	6
Oświata	0
Ochrona Zdrowia	0
Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	0

LOKALNE ZAGROŻENIA SPOŁECZNE W GRUPIE DOROSŁYCH MIESZKAŃCÓW

Metodologia

Cele badania

Celem badania była identyfikacja zagrożeń społecznych w środowisku lokalnym, w szczególności obejmujących:

- postawy społeczne dotyczące problemów istotnych w środowisku lokalnym,
- zagadnienia związane z substancjami psychoaktywnymi, takimi jak narkotyki i dopalacze,
- zagadnienia związane ze spożywaniem alkoholu, postawami wobec alkoholu oraz problematyką uzależnienia,
- zagadnienia związane z uzależnieniem od papierosów,
- zagadnienia związane z niektórymi uzależnieniami behawioralnymi,
- zagadnienia związane z przemocą domową.

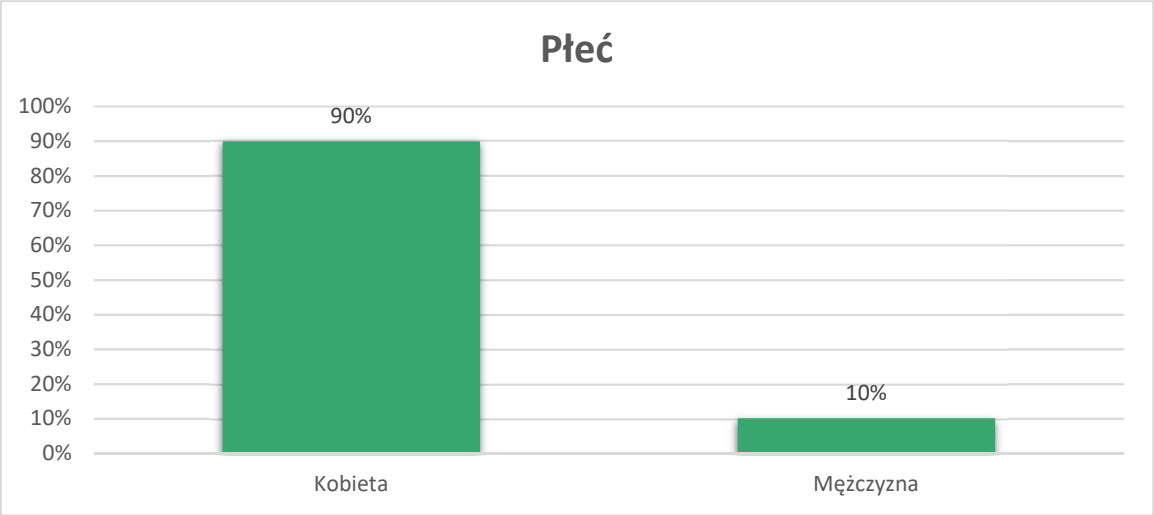
Metoda i technika badawcza

Badanie przeprowadzono metodą CAWI (ang. *Computer-Assisted Web Interview* – wspomagany komputerowo wywiad przy pomocy strony WWW (wykorzystane narzędzie badawcze to program CORIGO rekomendowany przez ORE) – technika zbierania informacji w ilościowych badaniach rynku i opinii publicznej, w której respondent jest proszony o wypełnienie ankiety w formie elektronicznej. Użycie tej metody pozwala na efektywne badanie postaw uczniów.

Istotą badania było poznanie opinii oraz postaw względem wybranych problemów społecznych: problemu alkoholowego, nikotynowego, narkotykowego, przemocy domowej i rówieśniczej oraz wybranych problemów społecznych.

Grupa badana

Badania obejmowały mieszkańców w Gminie Spytkowice, którzy ukończyli osiemnasty rok życia. W badaniu wzięło udział 89 mieszkańców, w tym 90% kobiet oraz 10% mężczyzn.

Wyniki badań

Podstawowe problemy społeczne w opinii mieszkańców

W pierwszej części badania respondenci zostali poproszeni o ocenę ważności różnych problemów społecznych w środowisku lokalnym. Przyjętą w tych badaniach miarą ważności różnych problemów społecznych jest odsetek mieszkańców, którzy wskazują dany problem, jako bardzo istotny.

Najbardziej istotnym problemem społecznym według mieszkańców gminy są uzależnienie od alkoholu, które za ważne (suma „bardzo" i „raczej istotny") uznało 82% respondentów. Wysoko oceniono również uzależnienia behawioralne (79%) oraz zanieczyszczenie powietrza (76%). Kolejno wskazywano uzależnienia przemoc domową (72%) oraz cyberprzemoc i uzależnienie od papierosów ocenione przez po 70% ankietowanych. Szczegółowe wyniki przedstawiono w poniższej tabeli.

Ocena ważności lokalnych problemów społecznych przez badanych mieszkańców.

Problem	*Bardzo istotny*	*Raczej istotny*	*Raczej nieistotny*	*Zdecydowanie nieistotny*
Uzależnienie od alkoholu	37%	39%	17%	7%
Uzależnienie od narkotyków	46%	33%	17%	4%
Przemoc domowa	61%	21%	13%	5%
Bezrobocie	29%	29%	37%	5%
Bieda, ubóstwo	33%	30%	30%	7%
Bezdomność	30%	28%	30%	12%
Niepełnosprawność	35%	27%	30%	8%
Zaniedbanie rozwoju dzieci i młodzieży	43%	27%	24%	6%
Problemy opiekuńczo-wychowawcze (rodziców z dziećmi)	51%	21%	19%	9%

Bezradność osób w sprawach prowadzenia gosp. domowego	49%	15%	25%	11%
Uzależnienie rodzin od różnych form pomocy społecznej	42%	28%	26%	4%
Izolacja społeczna osób starszych	37%	39%	17%	7%
Brak poczucia bezpieczeństwa u mieszkańców gminy	46%	33%	17%	4%
Długotrwałe choroby	61%	21%	13%	5%
Uzależnienia behawioralne	29%	29%	37%	5%

Spożywanie alkoholu oraz związane z nim inne problemy społeczne

Jak wynika z badania przeprowadzonego w 2019 roku przez CBOS wśród Polaków powszechny jest pogląd, że nadużywanie alkoholu jest w naszym kraju dużym problemem (91%). Tylko 6% badanych uważa, że jest to mały problem, a 3% nie ma zdania w tej sprawie[1].

Odpowiedzi respondentów na pytania odnośnie spożywania alkoholu różnią się w zależności od płci, wieku i grup zawodowych. Wśród kobiet jest dwa razy więcej abstynentów niż wśród mężczyzn (21% w stosunku do 10%). Z przeprowadzonych badań wynika, że w ciągu 9 lat nastąpił wzrost spożycia alkoholu wśród kobiet- w roku 2010 abstynencję deklarowała, co trzecia kobieta. Biorąc pod uwagę grupy wiekowe, to alkohol najczęściej piją badani w wieku 25-34 lata. Natomiast w 2010 roku relatywnie najwięcej pijących alkohol było wśród najmłodszych badanych (18-24 lata). Uzyskane wyniki pozwalają na stwierdzenie, że styl konsumpcji alkoholu nie zmienia się wraz z upływem czasu. Sytuacja wygląda podobnie w przypadku osób z grupy wiekowej 65 lat i więcej, którzy 9 lat temu plasowali się w przedziale 55-64 lata- odsetek abstynentów wśród tych osób jest stały i wynosi 28%[2].

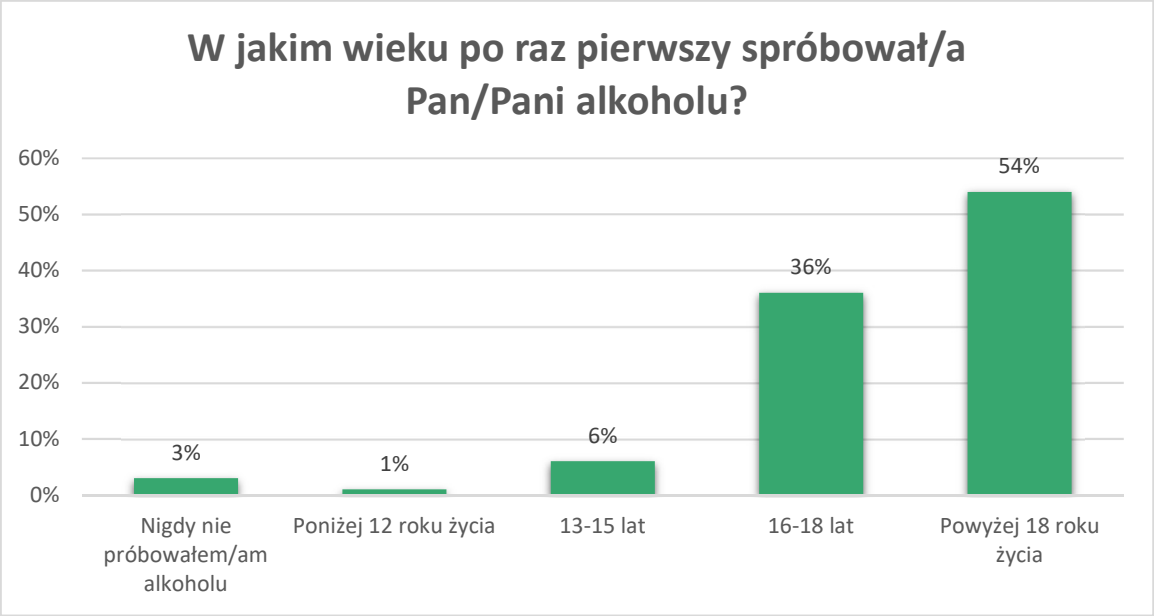
Jeżeli chodzi o częstotliwości spożywania alkoholu, to większość Polaków (56%) deklaruje, że pije alkohol okazjonalnie, 8% spożywa go często, a co trzeci unika okazji do picia alkoholu lub w ogóle go nie spożywa. Porównując te wyniki z wynikami badań CBOS z 2010 r. zmniejszył się odsetek osób deklarujących częste picie (z 11% do 8%) i całkowitych abstynentów (z 22% do 16%). Jednakże, wzrósł udział osób spożywających alkohol czasami, z dobrej okazji, ale nie często (z 50% do 56%)[3].

Od 2010 roku znacząco zmalał udział piwa, jako najczęściej spożywanego alkoholu, kiedy to, co druga osoba spośród pijących alkohol (52%) przyznawała, że najczęściej sięga

[1] Komunikat CBOS „Konsumpcja alkoholu w Polsce", grudzień 2019 (oprac. M. Bożewicz).
[2] Tamże.
[3] Tamże.

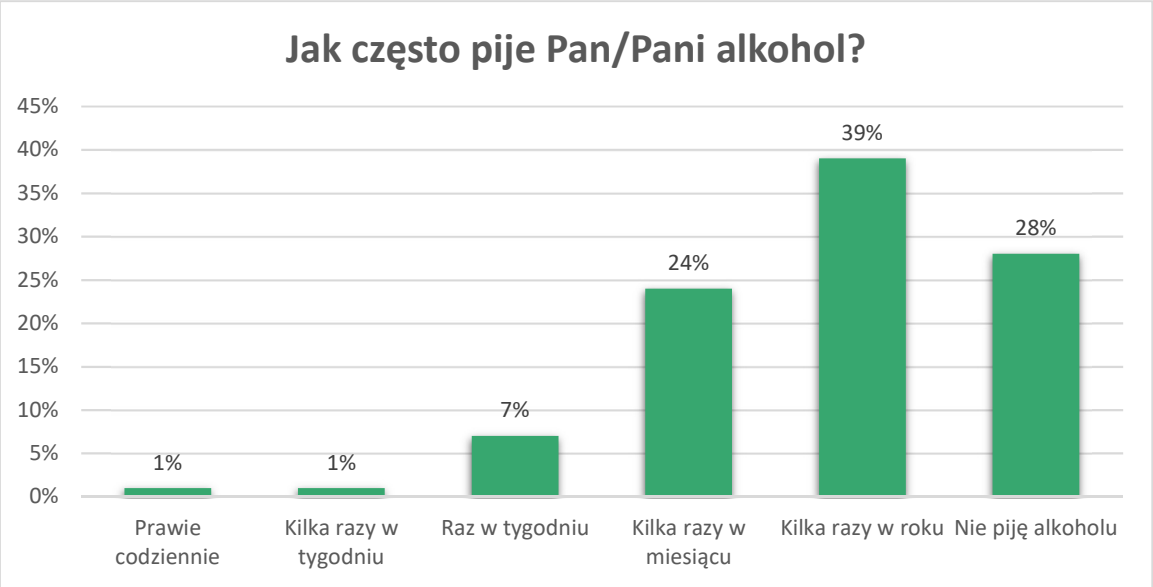
po piwo. Obecnie wybiera je 39% respondentów, którzy nie rezygnują z napojów procentowych. Na drugim miejscu znajduje się wino (25%), a na trzecim – wódka (16%). Odsetek osób najchętniej wybierających wino rośnie od 2007 roku, natomiast największy wzrost dotyczy alkoholi wysokogatunkowych, np. koniaku czy whisky – obecnie, co dziewiąty badany pijący alkohol (11%) deklaruje, że, jeśli sięga po kieliszek, to najczęściej z tego typu trunkiem[4].

W ankiecie przeprowadzonej wśród mieszkańców Gminy Spytkowice również zbadano postawy i przekonania dorosłych mieszkańców na temat alkoholu. Pierwszą z poruszanych kwestii był wiek inicjacji alkoholowej. 36% wskazało, że inicjacja alkoholowa miała miejsce pomiędzy 16 a 18 rokiem życia, a 54% powyżej 18 roku życia. 6% przyznaje, że pierwszy raz pili alkohol w wieku pomiędzy 13 a 15 rokiem życia.

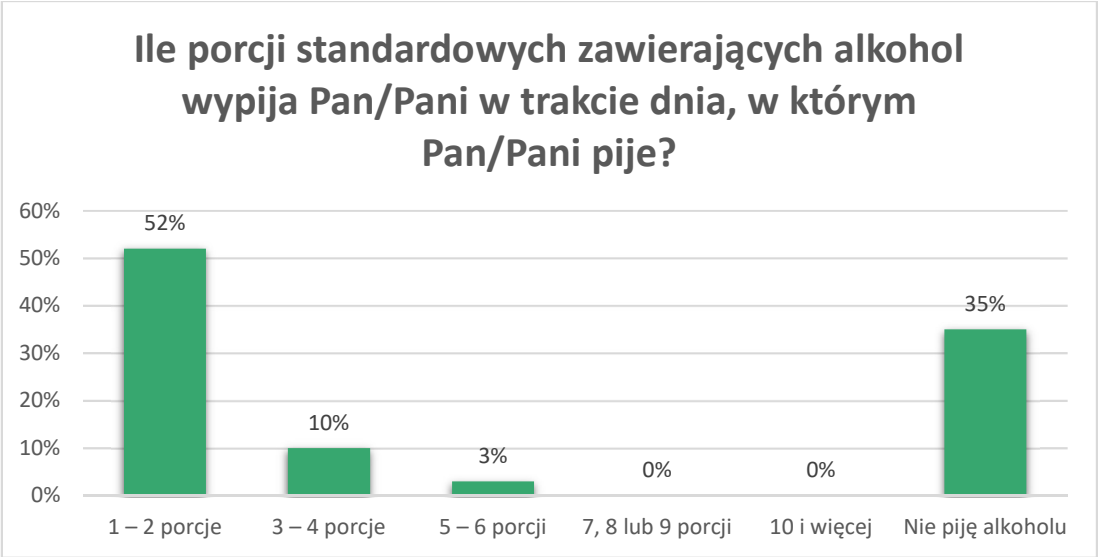
Następnym badanym obszarem była częstotliwość spożywania alkoholu. Do picia alkoholu kilka razy w roku przyznało się – 39%, kilka razy w miesiącu – 24% badanych, kilka razy w tygodniu – 7%. 28% w ogóle nie pije alkoholu.

[4] Komunikat CBOS „Konsumpcja alkoholu w Polsce", grudzień 2019 (oprac. M. Bożewicz).

Oprócz częstotliwości spożywania alkoholu interesujące były także ilości jego jednorazowego wypicia. Porcja standardowa alkoholu (tzn. 10g czystego, 100% alkoholu) zawarta jest w ok. 250 ml piwa o mocy 5% (pół butelki), w ok. 100 ml wina o mocy 12% (jeden kieliszek wina) oraz w ok. 30 ml wódki o mocy 40% (mały kieliszek wódki).

Badani zaznaczali najczęściej, że spożywają jednorazowo 1-2 porcje alkoholu – 52%, 3-4 porcje alkoholu – 10%, 5-6 porcji alkoholu – 3%, a 41% nie pije alkoholu.

Co ważne, 64% badanych nie wie, gdzie może zgłosić się po pomoc osoba uzależniona od alkoholu.

Następnie ankietowani zostali poproszeni o wskazanie, w jakim stopniu zgadzają się z określonymi stwierdzeniami. Pierwsze ze stwierdzeń dotyczyło mitu, jakoby alkohol zawarty w piwie jest mniej groźny niż ten zawarty w wódce. Łącznie 91%** badanych zaznaczyło, iż nie zgadza się z powyższym stwierdzeniem.

Kolejne stwierdzenie badające postawy względem alkoholu dotyczyło dostępności i kontroli sprzedaży alkoholu. 88%* badanych mieszkańców zgadza się ze stwierdzeniem, że „dostęp do alkoholu powinien być ograniczony lub kontrolowany". 82%* respondentów ocenia osoby pijące alkohol, jako zagrażające lub raczej zagrażające bezpieczeństwu w środowisku lokalnym.

62%** badanych uważa, że osoby nieletnie nie mają łatwości w zakupie alkoholu w lokalnych sklepach.

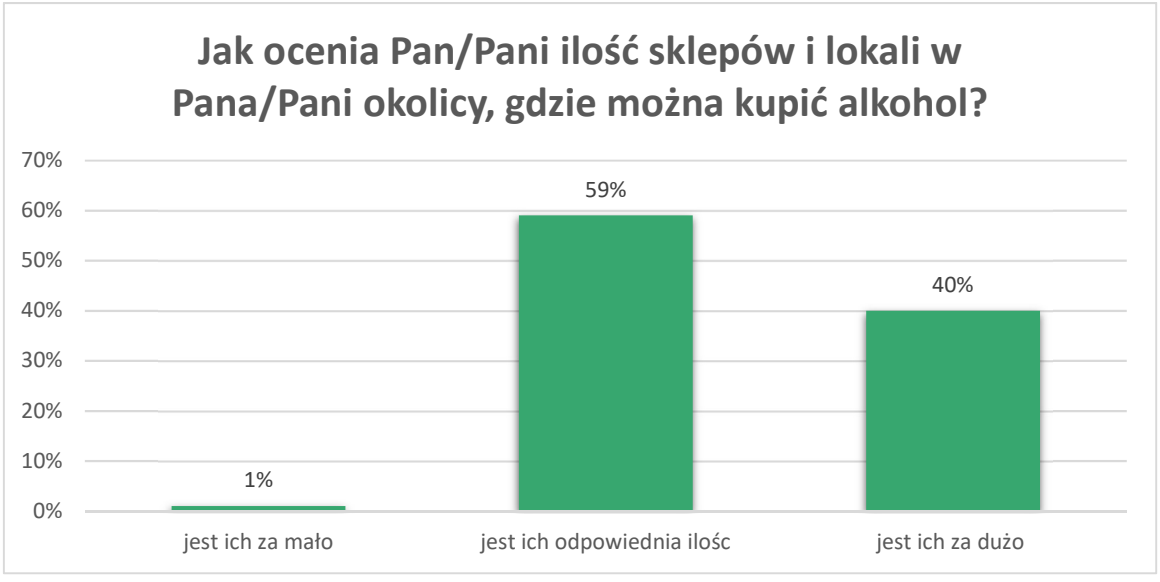
100%** respondentów uważa, że kobiety w ciąży nie mogą pić bezpiecznie nawet niewielkich ilości alkoholu, a także, że prowadzenie samochodu po spożyciu alkoholu nie jest bezpieczne – 93%**. Kolejno, 98%** ankietowanych jest zdania, że picie alkoholu nie pomaga w trudnych sytuacjach życiowych.

Zgodność z twierdzeniami na temat alkoholu – dorośli mieszkańcy.

Twierdzenie	Zdecydowanie zgadzam się	Raczej zgadzam się	Raczej nie zgadzam się	Zdecydowanie nie zgadzam się
Alkohol zawarty w piwie jest mniej groźny niż ten zawarty w wódce	2%	7%	24%	67%
Dostęp do alkoholu powinien być ograniczony lub kontrolowany	64%	24%	8%	4%
Osoby pijące alkohol zagrażają bezpieczeństwu w moim środowisku lokalnym	54%	28%	12%	6%
Osoby nieletnie mogą z łatwością kupić alkohol w lokalnych sklepach	16%	22%	47%	15%
Picie alkoholu pomaga w trudnych sytuacjach życiowych	2%	0%	21%	77%
Prowadzenie samochodu po niewielkiej ilości alkoholu jest bezpieczne	6%	1%	4%	89%
Kobiety w ciąży mogą bezpiecznie pić niewielkie ilości alkoholu	0%	0%	2%	98%

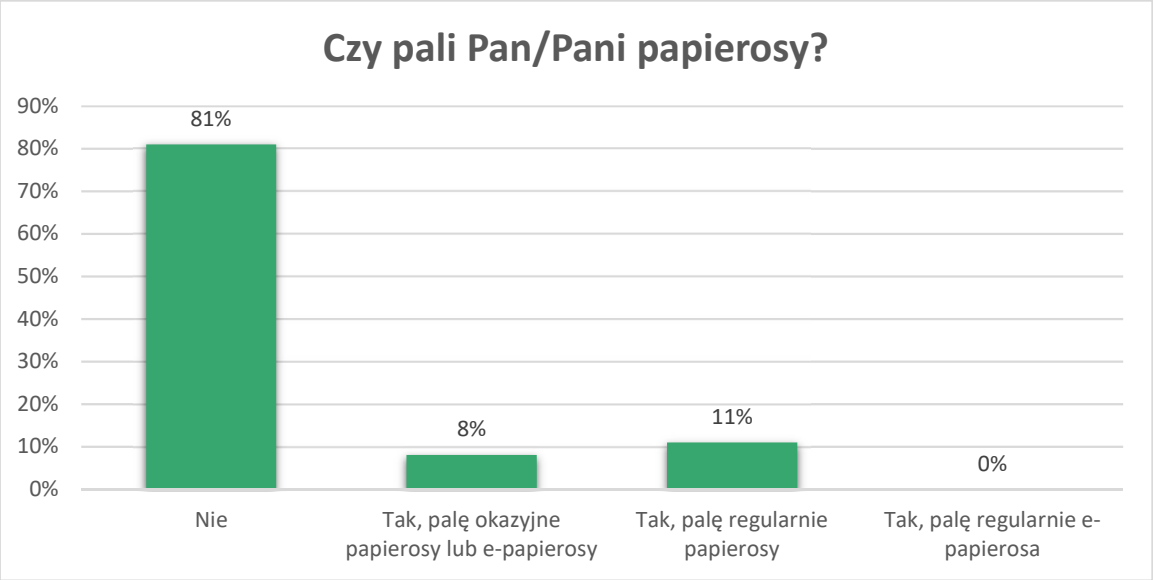
*suma odpowiedzi zdecydowanie zgadzam się i raczej zgadzam się
** suma odpowiedzi zdecydowanie nie zgadzam się i raczej nie zgadzam się

Zapytano mieszkańców również o ich zdanie na temat ilości sklepów i lokali, w których można kupić alkohol. 40% badanych mieszkańców uważa, że jest ich za dużo oraz 59% wskazuje na ich odpowiednią ilość.

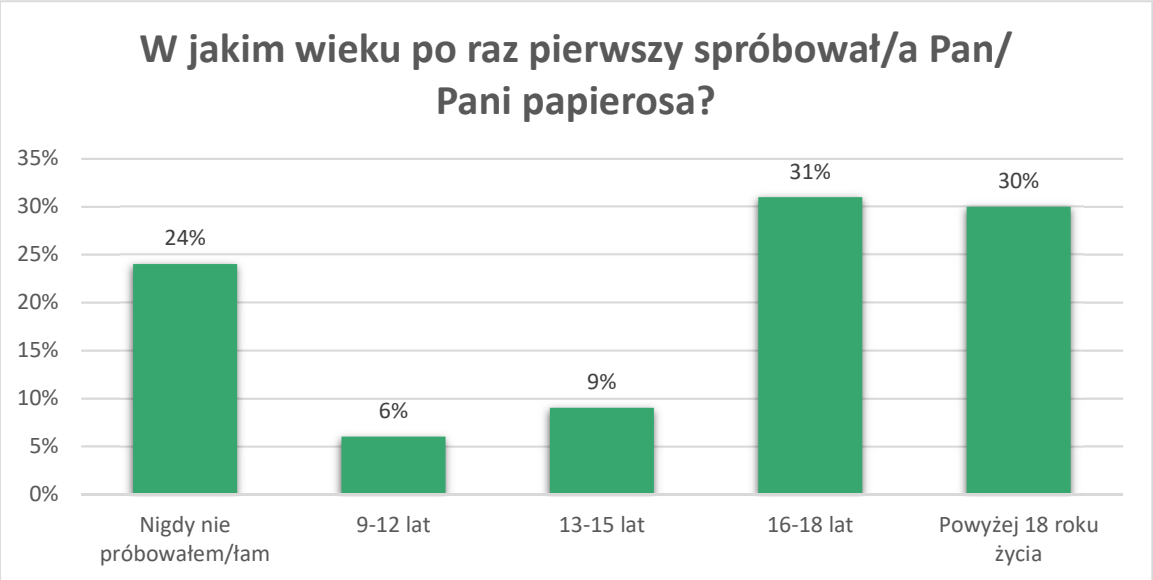

Substancje uzależniające: nikotyna

11% respondentów pali regularnie papierosy, a 8% pali okazyjnie papierosy i e-papierosy. 81% nie pali w ogóle papierosów.

Jeżeli chodzi o wiek inicjacji nikotynowej, to 30% wskazało, że inicjacja nikotynowa miała miejsce, gdy byli już pełnoletni. 9% respondentów przyznało, że pierwszy raz zapalili papierosa w wieku pomiędzy 13 a 15 rokiem życia oraz 31% badanych pomiędzy 16 a 18 rokiem życia, 6% pomiędzy 9 a 12 rokiem życia. 24% nigdy nie próbowało.

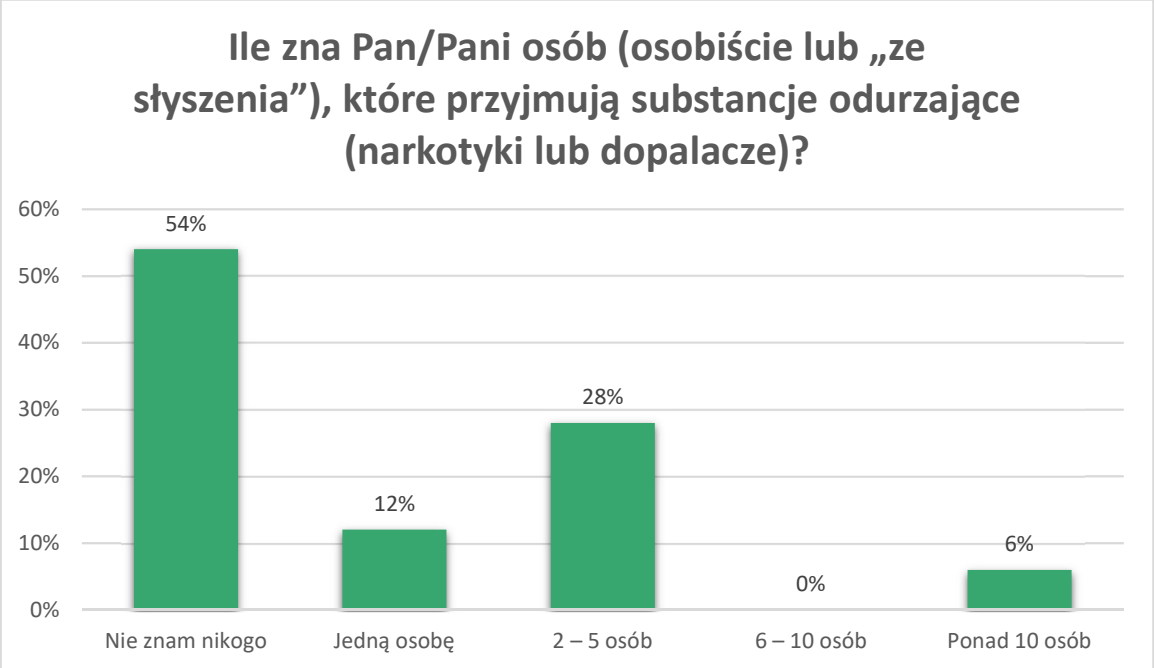

Substancje psychoaktywne: narkotyki i dopalacze

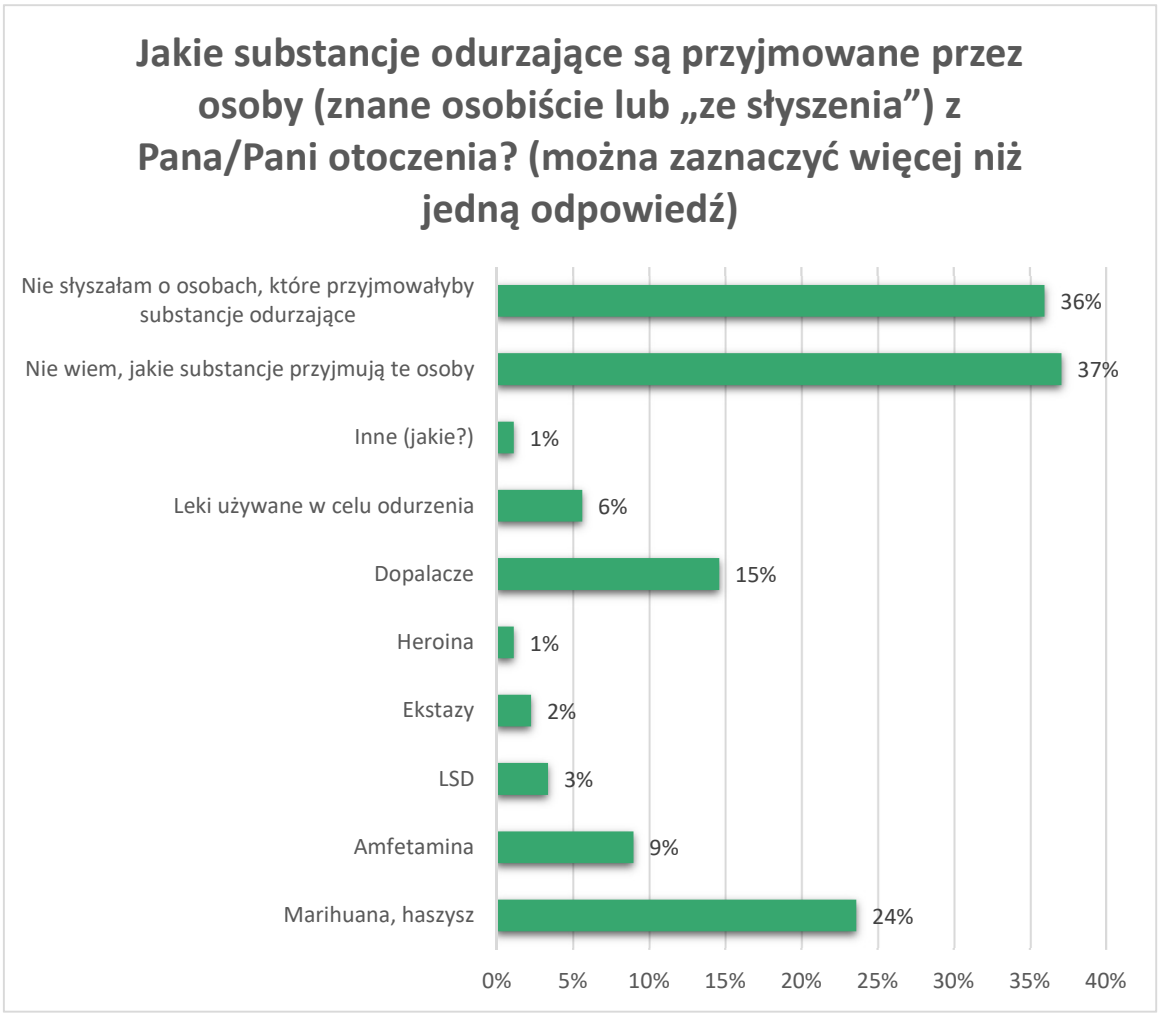
Według danych z badań populacyjnych odsetek osób, które miały kontakt z narkotykami w ciągu ostatniego roku w Polsce jest 16 razy niższy od odsetka osób mających kontakt z alkoholem. Używanie alkoholu w ciągu ostatniego roku odnotowano na poziomie 89,7% (badanie z 2014 roku), podczas gdy w przypadku narkotyków odsetek wyniósł 5,4% (dane dla osób w wieku 15-64 lata)[5].

54% mieszkańców Gminy Spytkowice twierdzi, że nie ma w swoim otoczeniu osób, które przyjmują narkotyki lub dopalacze. 12% zna jedną osobę, 28% twierdzi, że zna od 2 do 5 osób przyjmujących substancje odurzające oraz 6% zna ponad 10 osób.

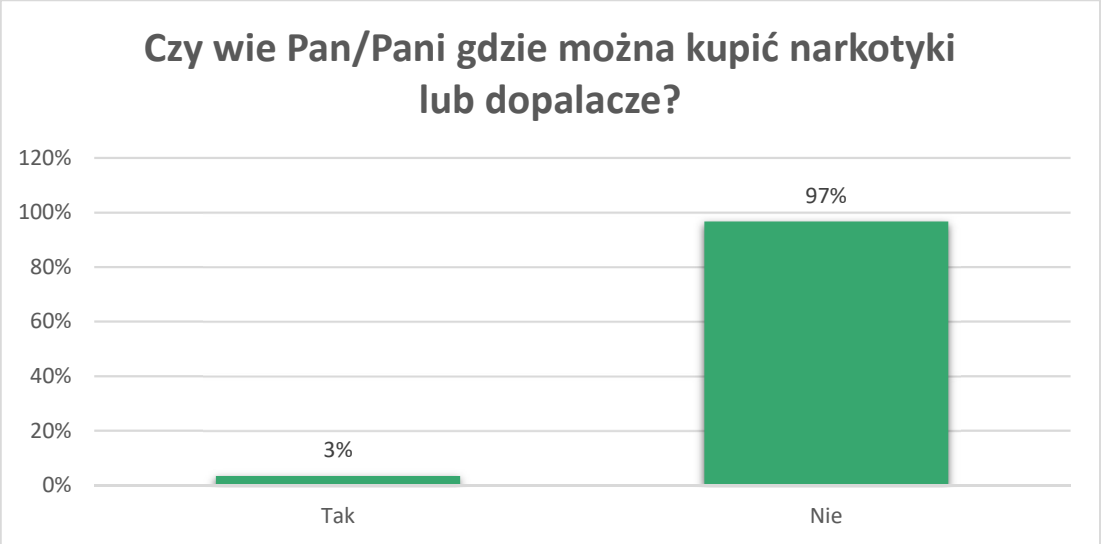
24% badanych wskazuje najczęściej na marihuanę, haszysz oraz 25% na dopalacze. Na amfetaminę wskazuje 9%, a na leki używane w celu odurzenia 6% badanych. 37% nie wie, jakie substancje przyjmują takie osoby oraz 36% nie słyszało o osobach, które przyjmowałyby substancje odurzające.

[5] Krajowe Biuro ds. Przeciwdziałania Narkomanii, *Raport o stanie narkomanii w Polsce- 2019,* Warszawa 2019.

97% respondentów wskazało, że nie wie, gdzie może nabyć substancje psychoaktywne takie, jak narkotyki czy dopalacze.

Hazard

Przez wiele lat uzależnienie kojarzone było jedynie z zażywaniem substancji psychoaktywnych, jednakże coraz częściej kojarzy się ono również z czynnościami. Uzależnienie behawioralne określa takie formy zachowań, które nie są związane z przyjmowaniem substancji psychoaktywnych, ale z wykonywaniem pewnych czynności (hazard, zakupy, granie w gry itp.), a ich specyfiką jest m.in. utrata kontroli nad tymi zachowaniami czy czynnościami.

Formalnie, do grupy tych zaburzeń możemy zaliczyć jedynie zaburzenie uprawiania hazardu, ponieważ od maja 2013 (data opublikowania klasyfikacji DSM–V) występuje ono w klasyfikacji zaburzeń psychicznych Amerykańskiego Towarzystwa Psychiatrycznego.

Hazard patologiczny, jak i zaburzenie uprawiania hazardu, można zdefiniować jako niekontrolowaną potrzebę (przymus) uprawiania hazardu, która z czasem staje się coraz silniejsza i upośledza funkcjonowanie jednostki – prowadzi do problemów natury osobistej, społecznej i zawodowej. Większość osób, które uprawiają hazard, można zaliczyć do graczy rekreacyjnych, którzy grę traktują jako jedną z wielu rozrywek i są w stanie kontrolować zachowanie związane z graniem (np. przestać grać po kolejnej przegranej).

Projekt badawczy „Oszacowanie rozpowszechnienia oraz identyfikacja czynników ryzyka i czynników chroniących hazardu i innych uzależnień behawioralnych – edycja 2018/2019" realizowany był od marca 2018 r. do maja 2019 r. przez Fundację Centrum Badania Opinii Społecznej. Badanie to było powtórzeniem projektu zrealizowanego w latach 2011/2012 oraz w latach 2014/2015. W celu zmierzenia skali uzależnienia od hazardu w Polsce w 2019 roku zapytano badanych, czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy przed badaniem grali w jakieś gry na pieniądze. Respondentom przedstawiono listę dziesięciu różnych gier – o każdej mieli powiedzieć, czy w nią grali i jak często. Na tej podstawie wyodrębniono dwie kategorie osób – niegrających i grających (w dalszej części raportu zwanych „graczami"). Niegrający to osoby, które zadeklarowały, że w ciągu ostatniego roku nie grały ani razu w żadną z wymienionych na liście gier. Odsetek tzw. graczy otrzymano przez odjęcie od 100% odsetka niegrających. Gracze są to zatem osoby, które zagrały na pieniądze przynajmniej raz w ciągu roku przed badaniem w przynajmniej jedną z gier wymienionych na liście. Niegrający stanowili 62,9% ogółu Polaków w wieku 15+, zaś gracze na pieniądze 37,1%. W porównaniu z rokiem 2015 odsetek graczy wzrósł o 2,9 punktu procentowego. Polacy najczęściej grają w gry Totalizatora Sportowego (27,4,0%). Na drugim miejscu ze znacznie słabszym wynikiem, plasują się zdrapki (16,3,0%), loterie/konkursy SMS-owe (6,3%) oraz automaty do gier

z tzw. niskimi wygranymi – gra w nie 3,8% obywateli naszego kraju w wieku 15+. W porównaniu z 2015 rokiem ranking popularności poszczególnych gier nie uległ zasadniczym zmianom. Możemy mówić o zwiększeniu się odsetka grających w zdrapki (o 2,9% punktu procentowego) oraz spadku popularności loterii i konkursów SMS-owych[6].

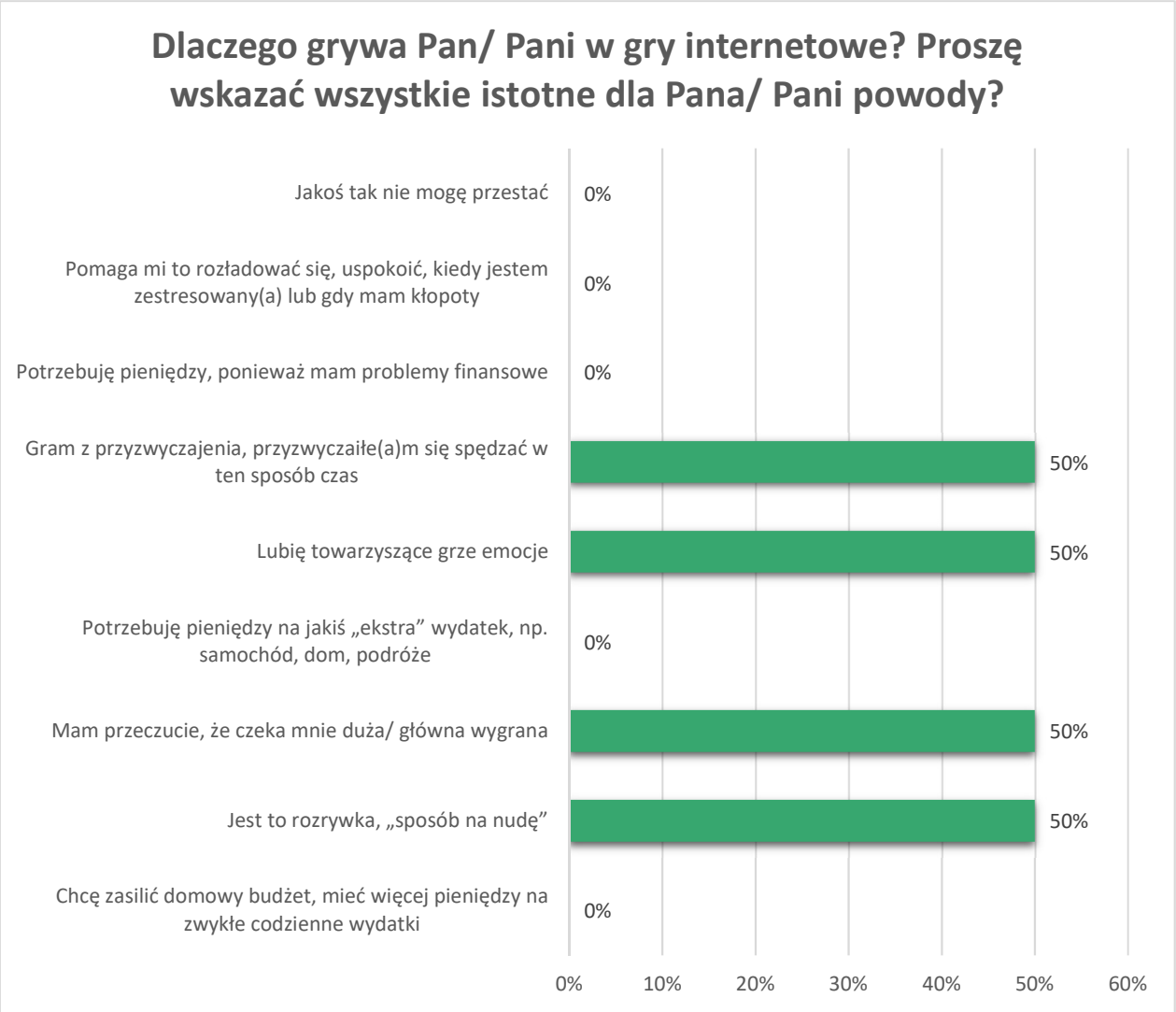
Zapytano zatem badanych o to, czy kiedykolwiek grali w gry internetowe, w których można wygrać pieniądze (np. poker). 98% wskazało, że nie grało nigdy w tego rodzaju gry. Uzależnienie od gier hazardowych jest zatem wśród dorosłych mieszkańców Gminy Spytkowice na niskim poziomie ryzyka.

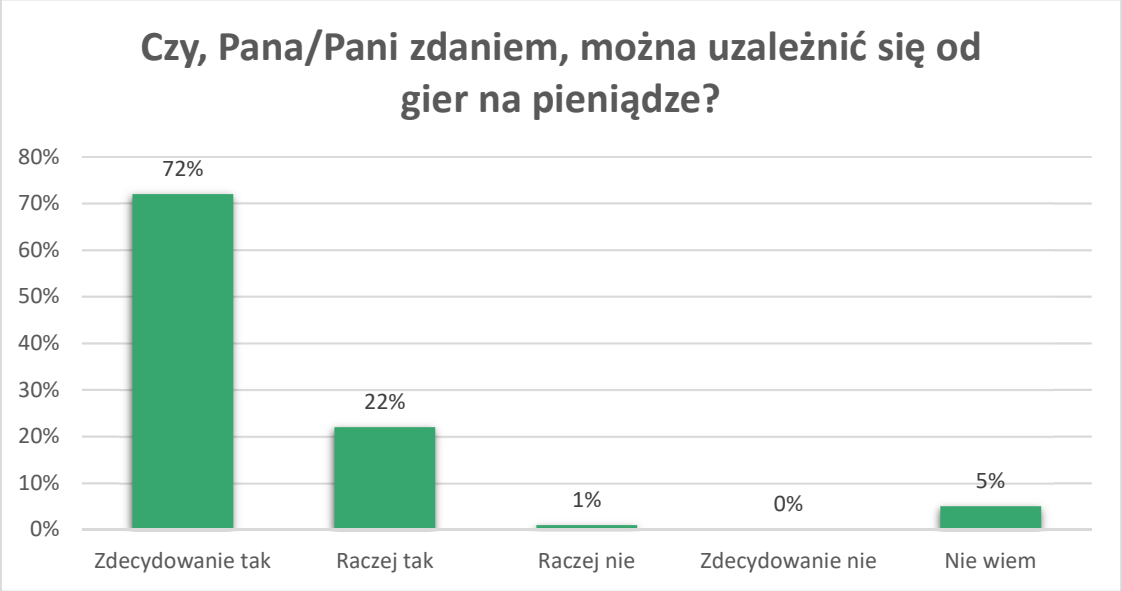
Uzależnienie od hazardu jest uznawane za przewlekłe i niewyleczalne schorzenie. Oznacza to, że powrót hazardzisty do bezpiecznego grania jest niemożliwy, zawsze wymknie się ono spod kontroli nawet, gdy przerwa w graniu była stosunkowa długa. Abstynencja od grania, nawet relatywnie długa, nie jest dowodem na wyleczenie i brak choroby. Uzależnienie od hazardu wymaga kompleksowego leczenia psychoterapeutycznego (psychoterapia indywidualna, rodzinna) i być może włączenia psychiatrycznego leczenia farmakologicznego. Podobnie, jak w przypadku uzależnienia od alkoholu, tu również występuje mechanizm współuzależnienia rodziny jako skutek uzależnienia członka rodziny.

Przedstawiony poniżej wykres pokazuje powody, dla których ludzie grają w gry internetowe. Po 50% przyznaje, że jest to rozrywka, sposób na nudę, lubi towarzyszące grze emocje, gra z przyzwyczajenia lub ma przeczucie, że czeka ich wielka wygrana.

[6] Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej, *Oszacowanie rozpowszechnienia oraz identyfikacja czynników ryzyka i czynników chroniących hazardu i innych uzależnień behawioralnych – edycja 2018/2019*, Warszawa 2019, s. 153.

94% badanych mieszkańców twierdzi, że można się uzależnić od gier na pieniądze.

Potrzeba realizacji działań z zakresu profilaktyki uzależnień w opinii mieszkańców Gminy Spytkowice

W pierwszej kolejności respondenci zostali poproszeni o ocenę rozpowszechnienia niektórych z uzależnień (zarówno uzależnień od substancji, jak i uzależnień behawioralnych) w środowisku lokalnym. Przyjętą w tych badaniach miarą ważności różnych problemów jest odsetek mieszkańców, którzy wskazują dany problem, jako bardzo powszechny lub dość powszechny.

Z analizy danych wynika, że mieszkańcy Gminy Spytkowice za najbardziej powszechne problemy społeczne uznają nikotynizm (93%) oraz alkoholizm (84%) i siecioholizm (81%) – to właśnie te uzależnienia najczęściej określano jako bardzo lub dość powszechne. Znacznie niżej oceniono pracoholizm (56%) i zakupoholizm (50%). Dane te wskazują, że mieszkańcy najczęściej dostrzegają problemy związane z legalnymi i powszechnie dostępnymi używkami oraz technologią, a rzadziej z mniej widocznymi lub tabuizowanymi zjawiskami.

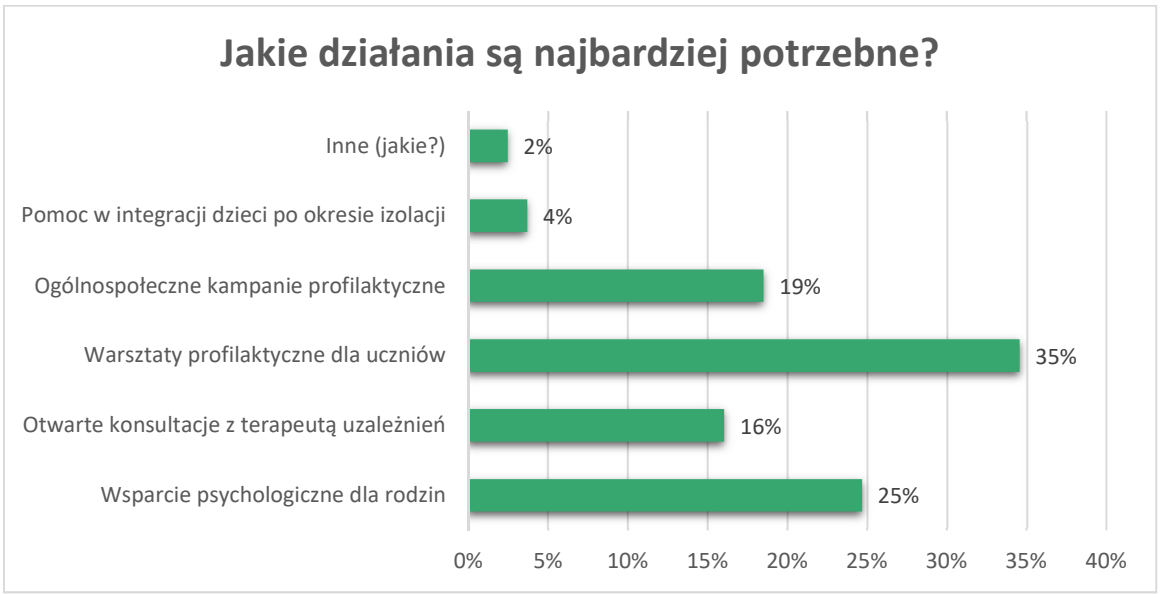
Ocena ważności lokalnych problemów społecznych przez badanych mieszkańców.

	Bardzo powszechne	*Dość powszechne*	*Dość rzadkie*	*Bardzo rzadkie*	*Nie występują*
Alkoholizm	44%	40%	8%	7%	1%
Narkomania	2%	12%	43%	29%	14%
Nikotynizm	51%	42%	3%	3%	1%
Zakupoholizm	12%	38%	31%	11%	8%
Pracoholizm	20%	36%	24%	16%	4%
Siecioholizm	48%	33%	10%	6%	3%
Uzależnienie od hazardu	2%	11%	46%	24%	17%
Zaburzenia odżywiania	1%	18%	44%	25%	12%

Mieszkańcy Gminy Spytkowice zostali zapytani o to czy widzą potrzebę realizacji działań z zakresu profilaktyki uzależnień oraz o to, jakie działania w tym obszarze są w ich opinii najbardziej potrzebne. Zdecydowana większość respondentów (91%) dostrzega potrzebę prowadzenia działań profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom, co świadczy o rosnącej świadomości społecznej w tym obszarze. Jedynie 9% badanych nie widzi takiej potrzeby, co może wynikać z braku bezpośredniego kontaktu z problemem lub niedostatecznej wiedzy. Wyniki te wskazują, że istnieje duże poparcie społeczne dla inicjatyw edukacyjnych i profilaktycznych, które mogą ograniczyć skalę uzależnień.

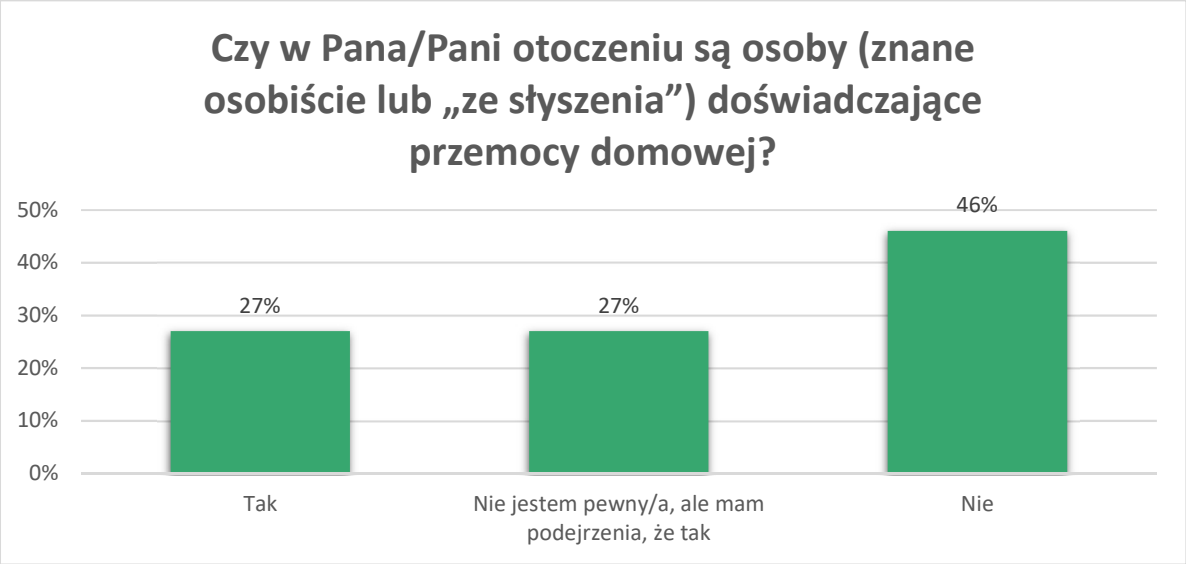
Mieszkańcy stwierdzili, że najbardziej potrzebne działania to warsztaty profilaktyczne dla uczniów (35%), wsparcie psychologiczne dla rodzin (25%) oraz ogólnospołeczne kampanie profilaktyczne (19%). 16% badanych wskazało także na otwarte konsultacje z terapeutą uzależnień.

Przemoc domowa

Przemoc domowa to zjawisko, które może przybierać różne formy – fizyczną, psychiczną, seksualną czy ekonomiczną – i dotyczy osób w różnym wieku, niezależnie od statusu społecznego. Często dzieje się za zamkniętymi drzwiami i pozostaje niewidoczna dla otoczenia, co utrudnia jej identyfikację i przeciwdziałanie. Skutki przemocy domowej są długofalowe – wpływają na zdrowie psychiczne, relacje społeczne i poczucie bezpieczeństwa ofiar. Dlatego tak ważne jest zwiększanie świadomości społecznej i reagowanie na niepokojące sygnały.

Na pytanie o obecność przemocy domowej w otoczeniu 27% badanych odpowiedziało, że zna osoby, które jej doświadczają. Kolejne 27% ma takie podejrzenia, mimo że nie ma pewności. Z kolei 46% respondentów uważa, że w ich otoczeniu nie dochodzi do tego typu sytuacji.

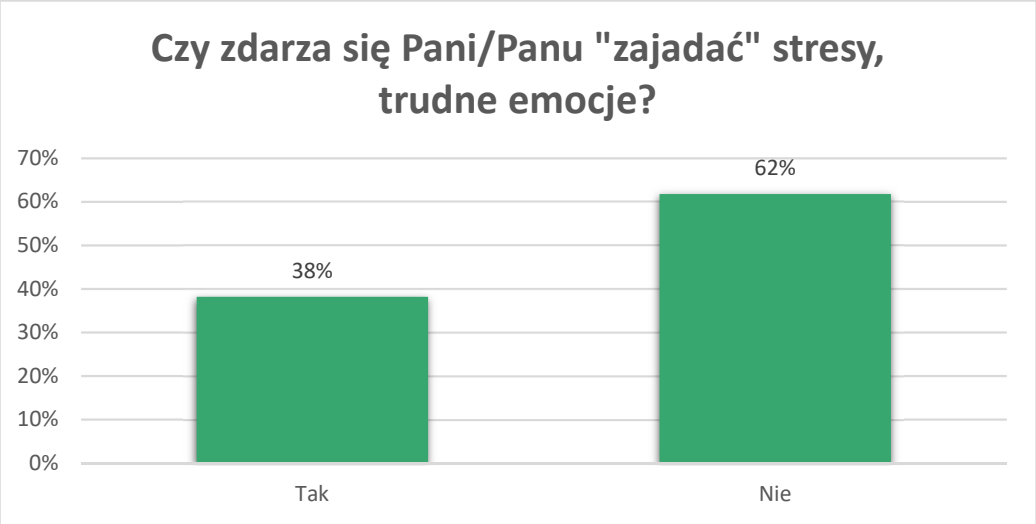

Zaburzenia odżywiania

Zaburzenia odżywiania to poważne problemy zdrowotne obejmujące nieprawidłowe nawyki żywieniowe oraz trudności emocjonalne, takie jak brak kontroli nad jedzeniem, objadanie się czy restrykcyjne ograniczanie jedzenia. Mogą być wynikiem niskiej samooceny, przewlekłego stresu, traumy lub presji społecznej dotyczącej wyglądu. Coraz częściej zwraca się uwagę również na tzw. „zajadanie emocji", czyli sięganie po jedzenie w odpowiedzi na stres czy trudne uczucia, co może być jednym z objawów zaburzeń odżywiania.

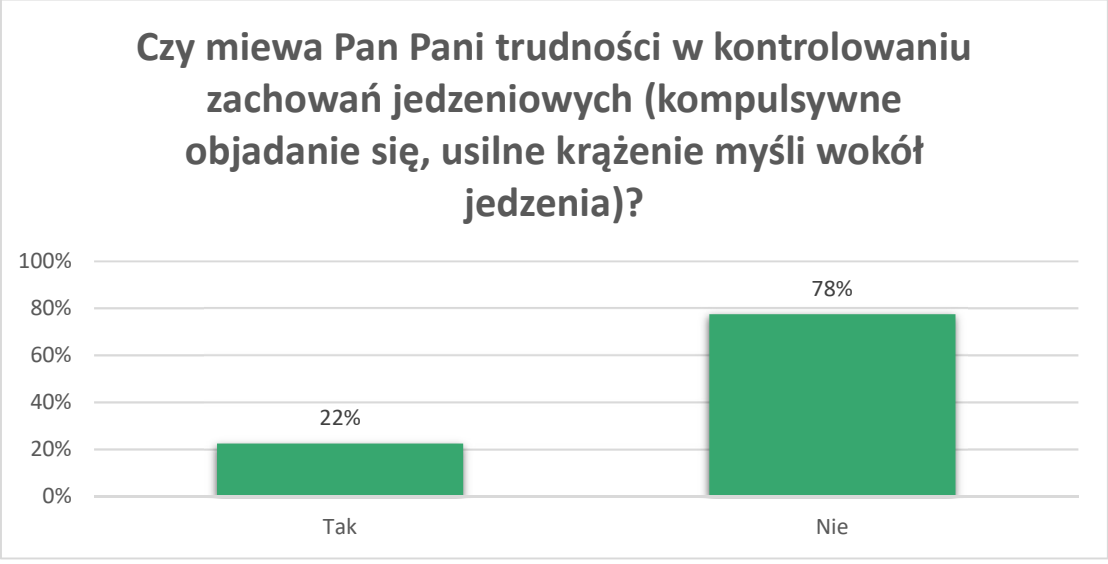
Wykres przedstawia odpowiedzi badanych na pytanie: *„Czy zdarza się Pani/Panu zajadać stresy, trudne emocje?"*. 38% respondentów przyznało, że zdarza im się regulować emocje poprzez jedzenie, natomiast 62% odpowiedziało przecząco. Choć większość nie

deklaruje takiego zachowania, to część osób wskazuje na obecność mechanizmu „zajadania stresu", co może być sygnałem do działań profilaktycznych w zakresie zdrowia psychicznego i żywieniowego.

Wykres poniżej przedstawia odpowiedzi respondentów na pytanie dotyczące trudności w kontrolowaniu zachowań jedzeniowych, takich jak kompulsywne objadanie się czy natrętne myśli o jedzeniu. 22% badanych przyznało, że zdarza im się doświadczać takich trudności, co może wskazywać na ryzyko rozwijania się zaburzeń odżywiania lub problemów emocjonalnych związanych z jedzeniem. 78% respondentów nie zauważa u siebie tego typu zachowań.

Chociaż większość osób nie deklaruje problemów z kontrolą jedzenia, to fakt, że część osób wskazuje na takie trudności, stanowi ważny sygnał dla działań profilaktycznych i edukacyjnych. Może to świadczyć o potrzebie wsparcia w zakresie zdrowego podejścia do odżywiania, emocji i regulacji stresu.

BADANIA WŚRÓD PRACOWNIKÓW INSTYTUCJONALNYCH

Metodologia

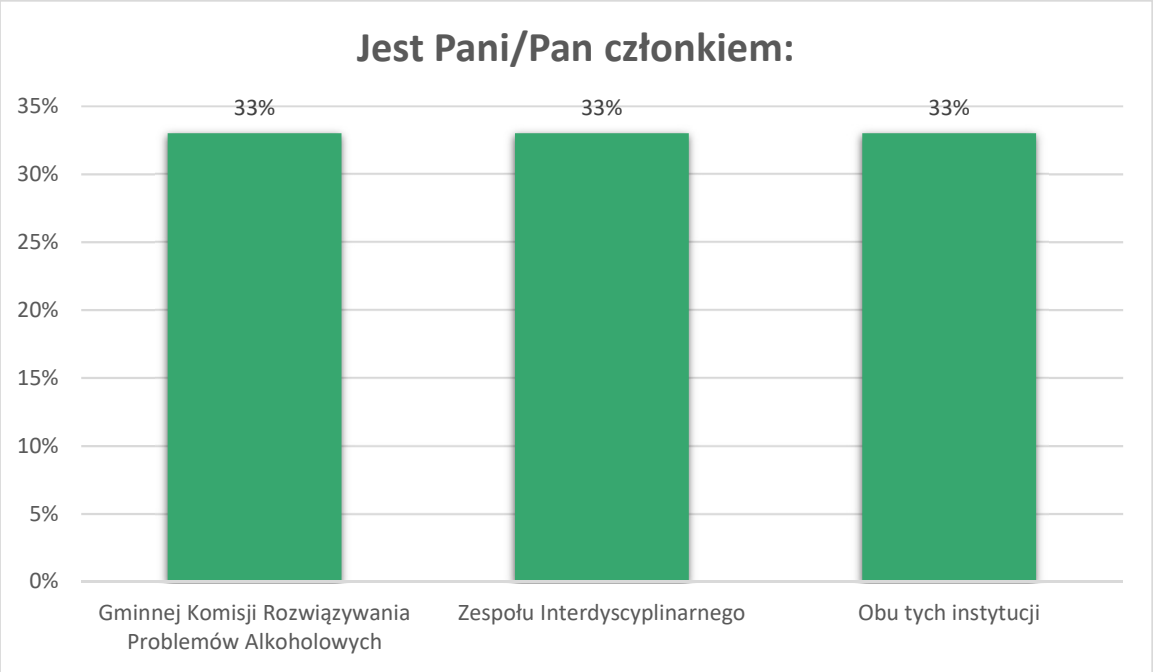
Badanie przeprowadzono metodą CAWI (ang. *Computer-Assisted Web Interview* – wspomagany komputerowo wywiad przy pomocy strony WWW (wykorzystane narzędzie badawcze to program CORIGO rekomendowany przez ORE) – technika zbierania informacji w ilościowych badaniach rynku i opinii publicznej, w której respondent jest proszony o wypełnienie ankiety w formie elektronicznej. Użycie tej metody pozwala na efektywne badanie postaw uczniów.

Cel badania i charakterystyka grupy badawczej

Pomoc w przezwyciężaniu trudnych sytuacji życiowych jest instytucją polityki społecznej państwa, w tym organów samorządowych, które zadania z tym związane realizują za pośrednictwem ośrodków pomocy społecznej. Wykonując zadania pomocy społecznej i dyspozycje wynikające z przepisu art. 2 ust. 2 ustawy o pomocy społecznej podmioty te współpracują, na zasadzie partnerstwa, z organizacjami społecznymi i pozarządowymi, Kościołem Katolickim, innymi kościołami, związkami wyznaniowymi oraz osobami fizycznymi i prawnymi, tj. podmiotami, które mogą posiadać informacje o potencjalnych beneficjentach pomocy społecznej. W celu prawidłowego wypełniania zadań z zakresu pomocy społecznej konieczna jest rzetelna identyfikacja osób wymagających objęcia pomocą, jak też należyte wykonywanie obowiązków przez pracowników socjalnych, mające na celu monitorowanie sytuacji społecznej. Niekorzystanie bądź korzystanie w niewielkim stopniu z możliwości współpracy nie zapewnia pełnej i skutecznej identyfikacji i następnie oceny sytuacji osób potrzebujących.

Niewątpliwie, ważną grupą, której badanie jest pomocne w identyfikacji problemów społecznych występujących na terenie Gminy są właśnie pracownicy instytucjonalni.

W badaniu wzięły udział 3 osoby, z czego po 33%* jest członkiem Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Zespołu Interdyscyplinarnego oraz obu tych instytucji.

*Przy liczbie ankietowanych wynoszącej 3 osoby wartości procentowe ulegają zaokrągleniu, dlatego wyniki przedstawiono jako 33% dla każdej z odpowiedzi.

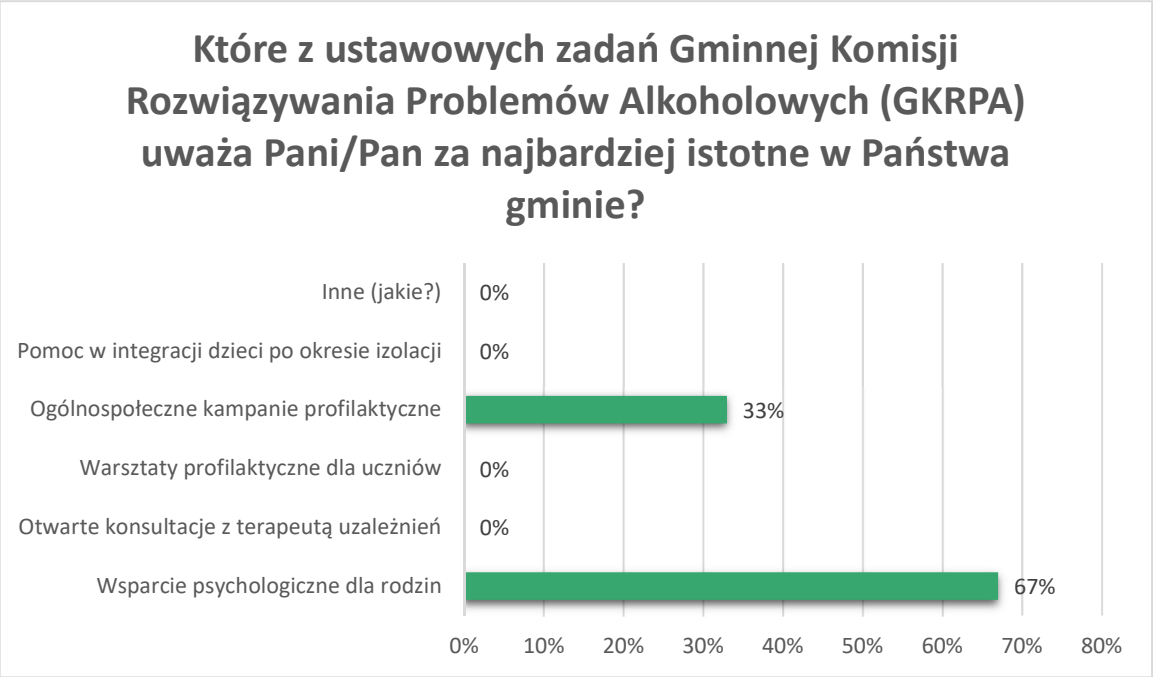
Wyniki

Na sam początek badani pracownicy mieli za zadanie wskazać ocenę istotności problemów występujących w tutejszym środowisku lokalnym Gminy. Na podstawie danych można stwierdzić, że pracownicy instytucjonalni Gminy Spytkowice postrzegają wiele problemów uzależnień jako bardzo poważne w środowisku lokalnym. Jako problem bardzo istotny, 100% respondentów wskazało na spożywanie alkoholu przez młodzież, zażywanie narkotyków i dopalaczy przez młodzież, uzależnienia behawioralne u dorosłych i u młodzieży, palenie papierosów i używanie e-papierosów przez młodzież oraz na przemoc domową związaną z zażywaniem substancji, a także brak dostępu do terapii uzależnień i brak świadomości zagrożeń związanych z uzależnieniami. Dane jednoznacznie wskazują na potrzebę wzmocnienia profilaktyki i edukacji szczególnie wśród młodzieży i dostępności pomocy terapeutycznej.

Jak poważne/istotne są poniższe problemy w Pana/Pani środowisku lokalnym?	**Bardzo istotny**	**Istotny**	**Średnio istotny**	**Mało istotny**	**Nieistotny**
Nadużywanie alkoholu przez dorosłych	33%	67%	0%	0%	0%
Spożywanie alkoholu przez młodzież	100%	0%	0%	0%	0%
Nadużywanie alkoholu przez seniorów	33%	33%	33%	0%	0%
Zażywanie narkotyków i dopalaczy przez dorosłych	67%	33%	0%	0%	0%
Zażywanie narkotyków i dopalaczy przez młodzież	100%	0%	0%	0%	0%
Uzależnienia behawioralne (np. hazard) u dorosłych	100%	0%	0%	0%	0%
Uzależnienia behawioralne (np. Internet) u młodzieży	100%	0%	0%	0%	0%
Palenie papierosów przez dorosłych	33%	67%	0%	0%	0%
Palenie papierosów przez młodzież	100%	0%	0%	0%	0%
Używanie e-papierosów przez dorosłych	33%	67%	0%	0%	0%
Używanie e-papierosów przez młodzież	100%	0%	0%	0%	0%
Zażywanie leków na receptę w celach niemedycznych	0%	67%	0%	33%	0%
Uzależnienia od leków (np. uspokajających, nasennych) u seniorów	0%	33%	33%	33%	0%
Przemoc domowa związana z zażywaniem substancji	100%	0%	0%	0%	0%
Brak dostępu do terapii uzależnień	100%	0%	0%	0%	0%
Brak świadomości zagrożeń związanych z uzależnieniami	100%	0%	0%	0%	0%

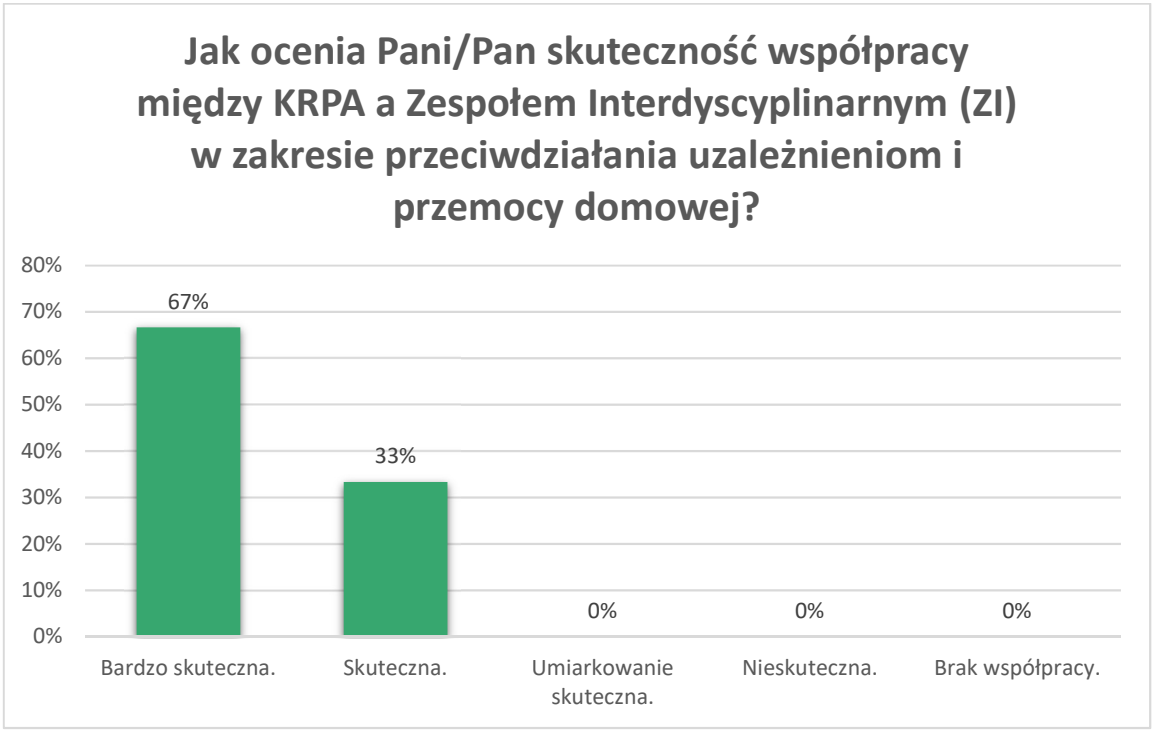
*Przy liczbie ankietowanych wynoszącej 3 osoby wartości procentowe ulegają zaokrągleniu, dlatego wyniki przedstawiono jako 33% i 67% dla odpowiedzi

Zapytano respondentów „Które z ustawowych zadań Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (GKRPA) uważa Pani/Pan za najbardziej istotne w Państwa gminie?”. 67%* respondentów wskazało na motywowanie do podjęcia leczenia, a 33%* badanych na właściwe wydatkowanie środków KRPA.

*Przy liczbie ankietowanych wynoszącej 3 osoby wartości procentowe ulegają zaokrągleniu, dlatego wyniki przedstawiono jako 33% i 67% dla każdej z odpowiedzi

Wyniki dotyczące oceny skuteczności współpracy między Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (GKRPA) a Zespołem Interdyscyplinarnym (ZI) w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy domowej wskazują na bardzo skuteczny odbiór tej współpracy – 67%* respondentów ją tak oceniło. 33%* ankietowanych wskazało je jako skuteczną.

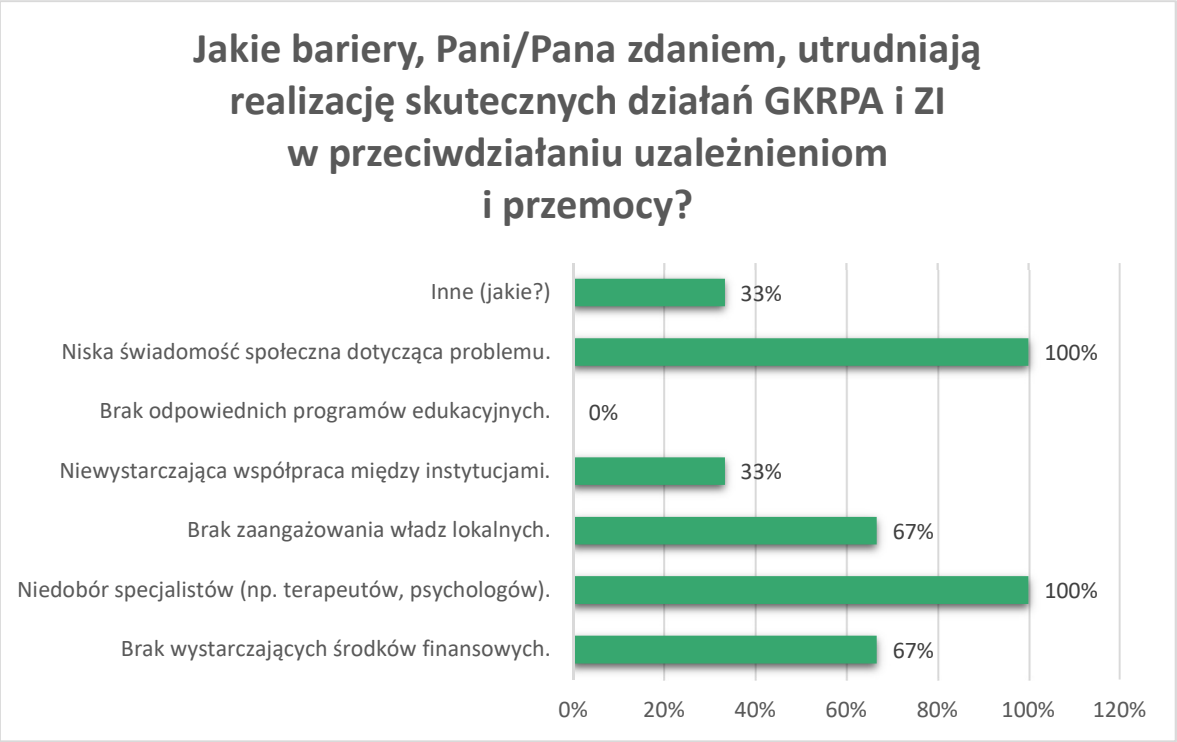
*Przy liczbie ankietowanych wynoszącej 3 osoby wartości procentowe ulegają zaokrągleniu, dlatego wyniki przedstawiono jako 33% i 67% dla każdej z odpowiedzi

Aby zwiększyć skuteczność współpracy między Zespołem Interdyscyplinarnym (ZI) a Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (GKRPA), respondenci najczęściej wskazywali przede wszystkim na szkolenia wspólne dla członków obu instytucji (67%*), natomiast po 33%* wskazuje na potrzebę regularnych spotkań i wymianę informacji, wspólne projekty i programy profilaktyczne, ustalenie wspólnych celów i strategii działania i zwiększenie zaangażowania społeczności lokalnej.

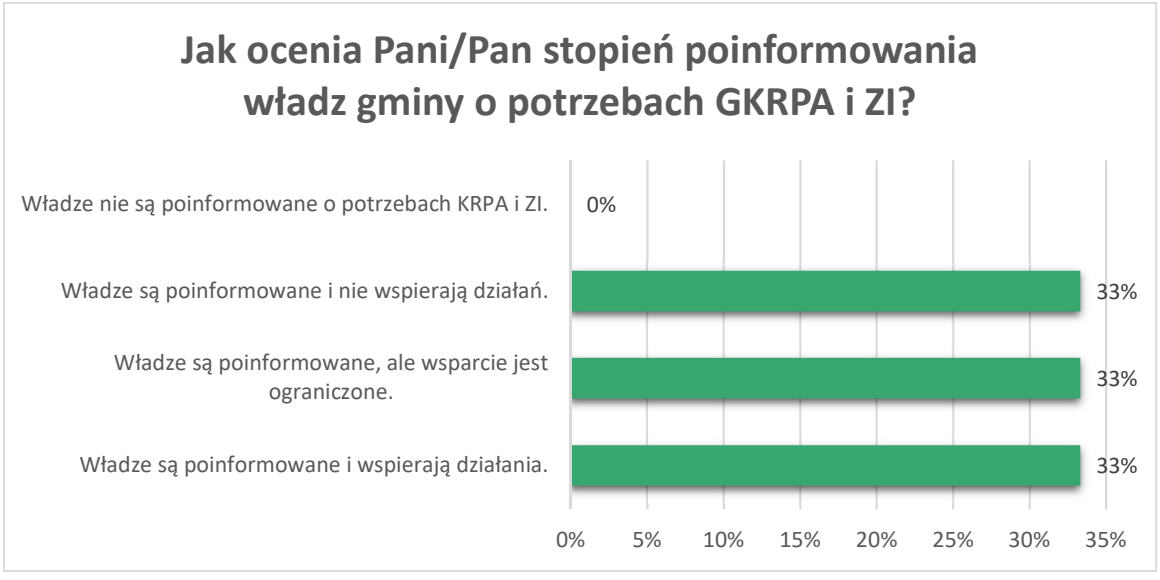
*Przy liczbie ankietowanych wynoszącej 3 osoby wartości procentowe ulegają zaokrągleniu, dlatego wyniki przedstawiono jako 33% i 67% dla każdej z odpowiedzi

Główne bariery utrudniające skuteczną realizację działań GKRPA i Zespołu Interdyscyplinarnego w Gminie Spytkowice dotyczą przede wszystkim niskiej świadomości społecznej i niedoboru specjalistów które wskazało aż 100% respondentów. Na drugim miejscu uplasowały się brak wystarczających środków finansowych i brak zaangażowania władz lokalnych – wskazane przez po 67%* badanych. Wyniki te podkreślają potrzebę zarówno zwiększenia nakładów finansowych, jak i rozwijania kadry i edukacji społecznej, by działania GKRPA i ZI były skuteczniejsze.

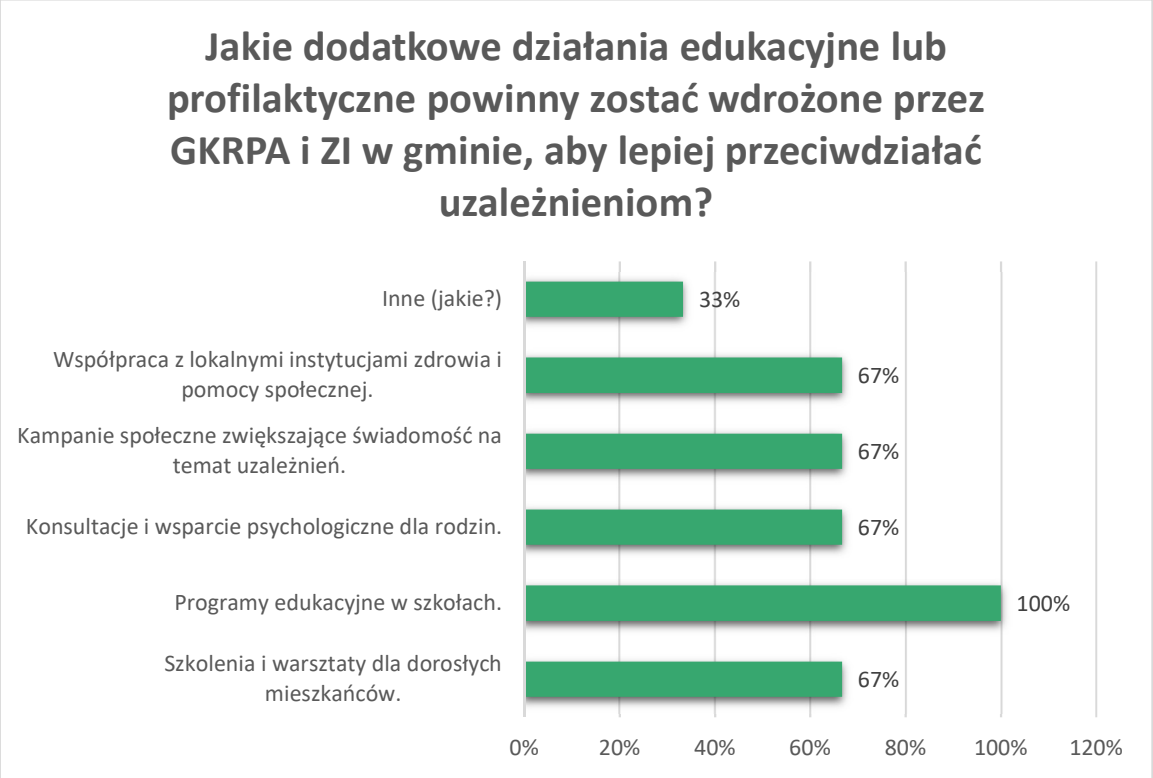
*Przy liczbie ankietowanych wynoszącej 3 osoby wartości procentowe ulegają zaokrągleniu, dlatego wyniki przedstawiono jako 33% i 67% dla każdej z odpowiedzi

Zapytano respondentów jak oceniają stopień poinformowania władz gminy o potrzebach Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (GKRPA) oraz Zespołu Interdyscyplinarnego (ZI). Po 33%* badanych uważa, że władze są poinformowane i aktywnie wspierają podejmowane działania, władze są poinformowane, ale ich wsparcie jest ograniczone lub są poinformowane, ale nie wspierają działań.

*Przy liczbie ankietowanych wynoszącej 3 osoby wartości procentowe ulegają zaokrągleniu, dlatego wyniki przedstawiono jako 33% dla każdej z odpowiedzi

Respondenci wskazali, że najważniejszymi działaniami, które powinny zostać wdrożone przez GKRPA i Zespół Interdyscyplinarny, są programy edukacyjne w szkołach – wskazane przez 100% respondentów. Po 67%* badanych wskazało na szkolenia i warsztaty dla dorosłych, konsultacje i wsparcie psychologiczne dla rodzin, kampanie społeczne zwiększające świadomość na temat uzależnień i współpracę z lokalnymi instytucjami zdrowia i pomocy społecznej. Wyniki pokazują, że mieszkańcy dostrzegają potrzebę działań kompleksowych i ukierunkowanych zarówno na dzieci i młodzież, jak i osoby dorosłe.

*Przy liczbie ankietowanych wynoszącej 3 osoby wartości procentowe ulegają zaokrągleniu, dlatego wyniki przedstawiono jako 67% dla każdej z odpowiedzi

PROBLEMY SPOŁECZNE W ŚRODOWISKU DZIECI I MŁODZIEŻY

Metodologia

Badania w placówkach oświatowych przeprowadzono przy zastosowaniu techniki CAWI. Jest to technika zbierania informacji w ilościowych badaniach rynku i opinii publicznej, w której respondent jest proszony o wypełnienie ankiety w formie elektronicznej.

Cel badania

Podstawowym celem przeprowadzonych badań była:

- analiza postaw i przekonań wobec alkoholu;
- analiza postaw i przekonań wobec wyrobów papierosowych;
- analiza postaw i przekonań wobec narkotyków;
- zbadanie środowiska szkolnego i rodzinnego uczniów;
- zbadanie niektórych problemów związanych z uzależnieniami behawioralnymi.

Charakterystyka grupy badanej

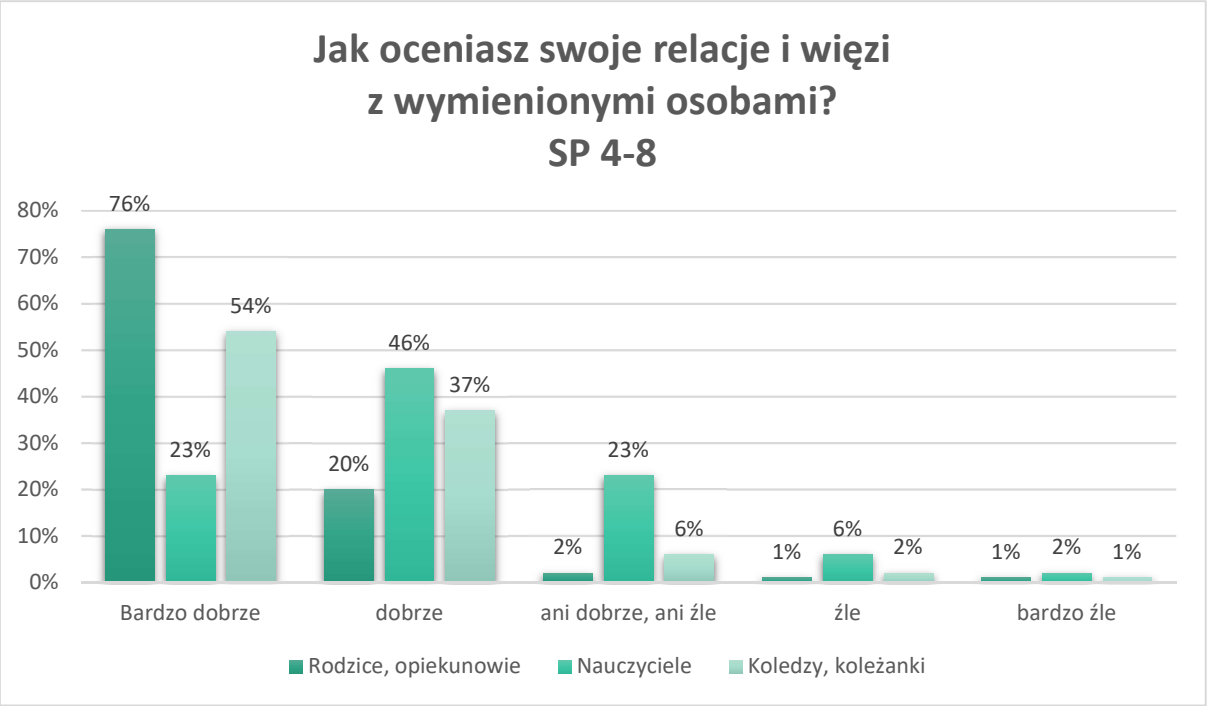
W badaniu wzięło udział 153 uczniów klas 4-8 z terenu Gminy Spytkowice.

Wyniki badań – uczniowie klas 4-8

Relacje z rodzicami, nauczycielami oraz rówieśnikami

Rozwijanie pozytywnych relacji międzyludzkich w okresie dorastania jest jednym z kluczowych elementów sprzyjających skuteczności programów profilaktycznych. Czynnikiem chroniącym przed podejmowaniem zachowań ryzykownych i niepożądanych u dzieci i młodzieży są niewątpliwie dobre relacje z osobami dorosłymi, którzy stanowić mogą dla nich oparcie i źródło wiedzy.

Uczniowie w Gminie Spytkowice deklarują w zdecydowanej większości bardzo dobre lub dobre relacje z opiekunami - łącznie: 96% dla uczniów klas 4-8. Pozytywne relacje rodzinne i umiejętne postępowanie wychowawcze rodziców jest jednym z silniejszych czynników chroniących dorastające dzieci przed angażowaniem się w zachowania ryzykowne/problemowe.

Klimat szkoły jest jednym z tych elementów środowiska społecznego, które w istotny sposób mogą modyfikować procesy socjalizacyjne i rozwojowe. Wiele badań wskazuje na to, że pozytywny klimat szkoły należy do istotnych czynników wspierających karierę szkolną dzieci i młodzieży, a także należy do czynników chroniących przed zachowaniami ryzykownymi. Dobry klimat w szkole sprzyja przystosowaniu uczniów do wymagań i obowiązków szkolnych; wiąże się z lepszymi wynikami w nauce, wyższą motywacją do uczenia się, większym zaangażowaniem uczniów w pracę na lekcjach, wyższymi wskaźnikami frekwencji oraz mniejszymi wskaźnikami „wypadania" uczniów z systemu szkolnego. Badacze przedmiotu wskazują także na związki dobrego klimatu szkoły z korzystnymi postawami uczniów wobec szkoły, wobec działalności prospołecznej w szkole, a także z zadowoleniem z siebie i poczuciem własnej wartości. Dodatkowo, wyniki badań mówią o tym, że postrzeganie przez uczniów swoich związków ze szkołą i z nauczycielami jako przeważnie pozytywnych jest związane z mniejszym rozpowszechnieniem zachowań ryzykownych młodzieży, w tym: używania substancji psychoaktywnych, stosowania przemocy, ryzykownych zachowań seksualnych oraz zaburzeń emocjonalnych i zachowania[7].

Ważnym elementem relacji uczniów ze szkołą jest jakość kontaktów z nauczycielami. Jak wynika z przeprowadzonych badań, uczniowie w Gminie Spytkowice mają bardzo dobre i dobre relacje z nauczycielami łącznie 69% wśród uczniów klas 4-8.

[7] K. Ostaszewski, *Zachowania ryzykowne młodzieży w perspektywie mechanizmów resilience,* Warszawa 2014.

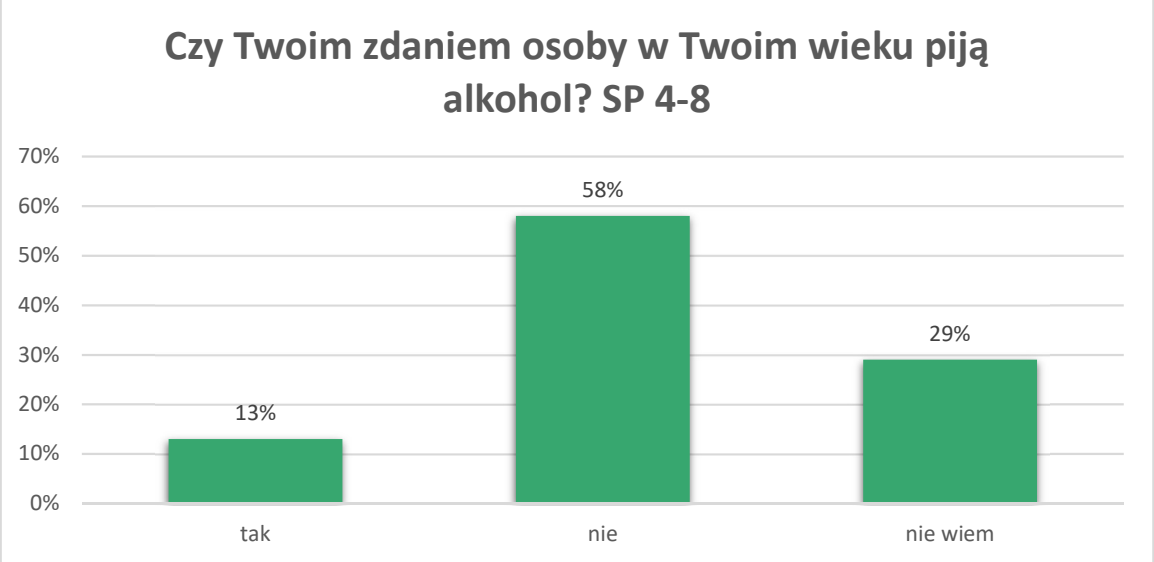
Kolejnym istotnym elementem są relacje z rówieśnikami – uczniowie z Gminy Spytkowice relacje z rówieśnikami oceniają w większości bardzo dobrze lub dobrze łącznie 91% wśród uczniów klas 4-8.

Powyższe wyniki wskazują na korzystną atmosferę wychowawczą oraz przyjazne środowisko szkolne w Gminie co stanowi niezwykle istotny czynnik chroniący przed podejmowaniem zachowań ryzykownych i niepożądanych u dzieci i młodzieży.

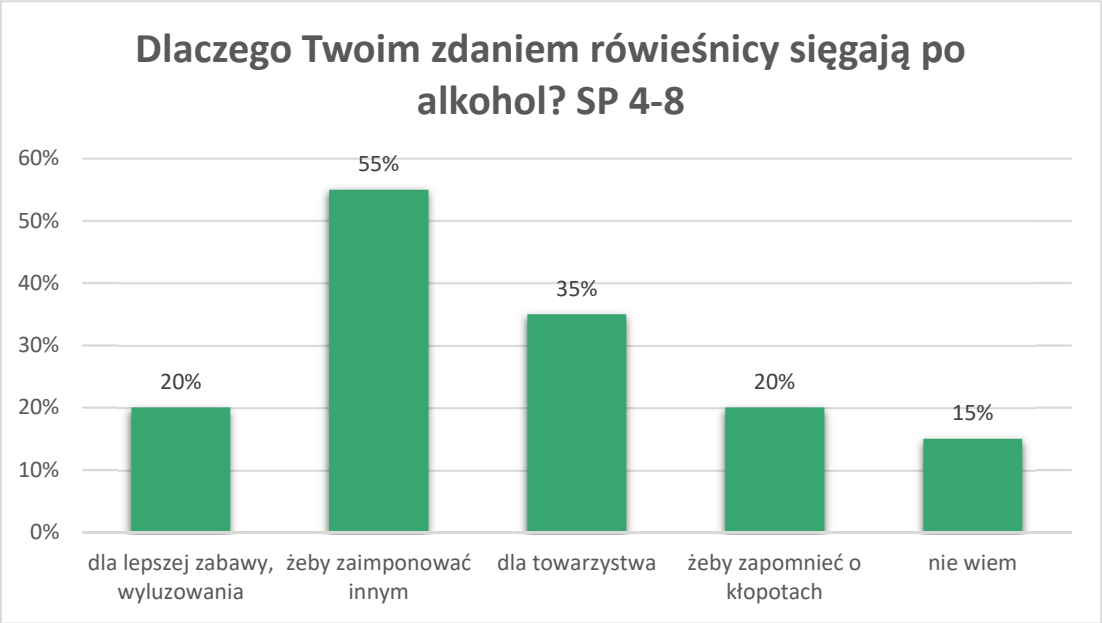
Substancje psychoaktywne: Alkohol

Ekspansja i globalizacja mediów i rynków w dużym stopniu kształtuje poglądy i wartości młodzieży, jej wybory i zachowania. Młodzi ludzie w obecnej rzeczywistości mają więcej swobody, większe możliwości i częściej dysponują własnymi środkami pieniężnymi. Jednocześnie, grupa ta jest coraz bardziej narażona na oddziaływanie presji zewnętrznej, technik sprzedaży i marketingu, których agresywność w odniesieniu do towarów konsumpcyjnych i potencjalnie szkodliwych substancji, takich jak alkohol i inne substancje psychoaktywne, stale rośnie.

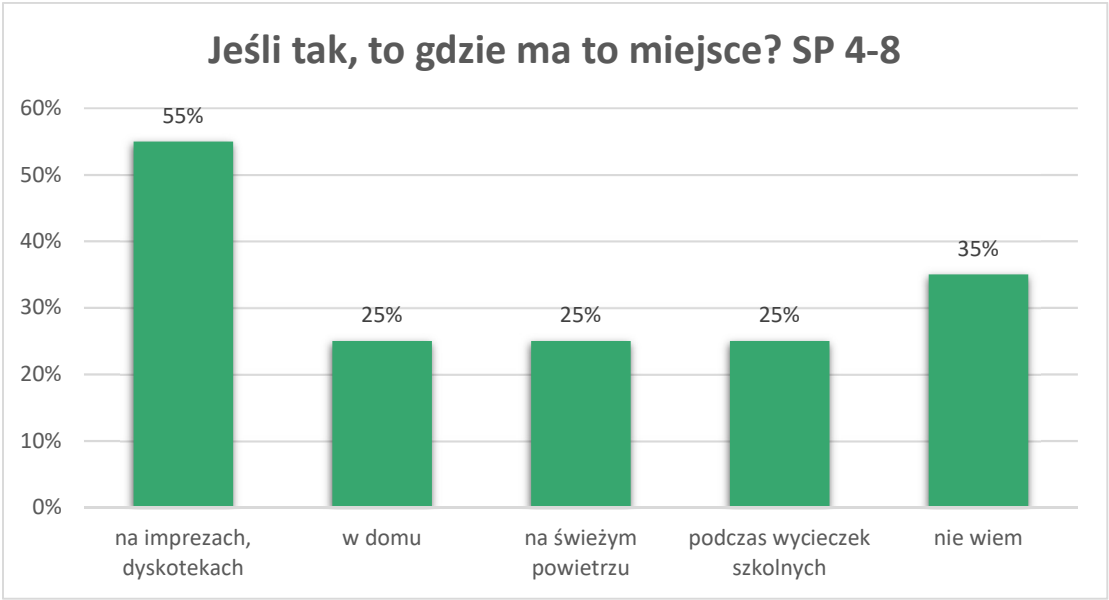
W pierwszej kolejności uczniowie zostali poproszeni o subiektywną ocenę, czy ich rówieśnicy spożywają alkohol. 13% uczniów SP 4-8 przyznało, że ich rówieśnicy piją alkohol.

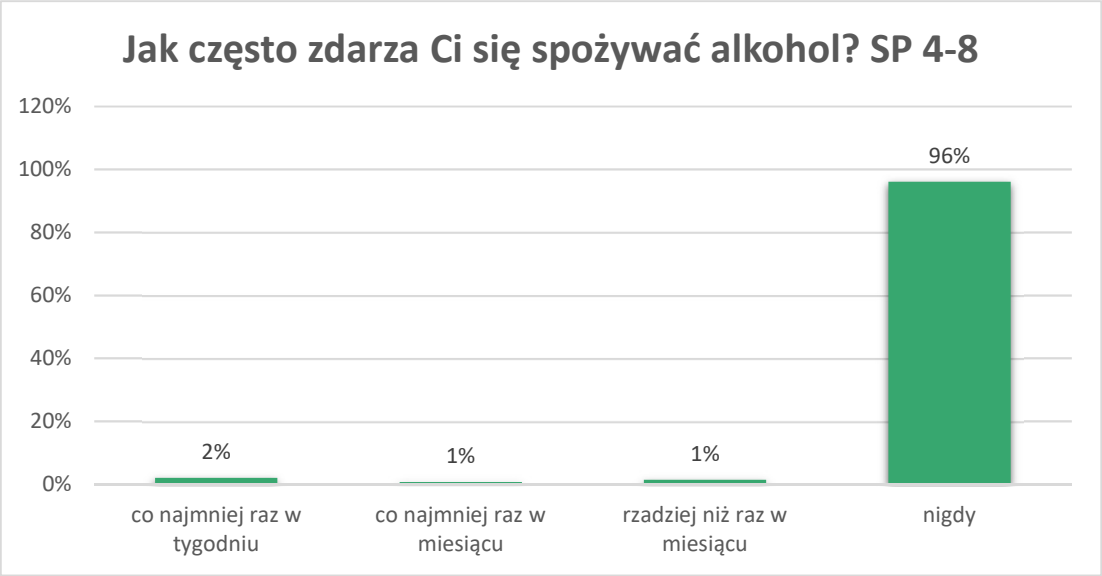
Jeżeli chodzi o przyczyny, z jakich ich rówieśnicy sięgają po alkohol badani uczniowie wskazywali zazwyczaj odpowiedzi żeby zaimponować innym (55%), dla towarzystwa (35%), żeby zapomnieć o kłopotach oraz dla lepszej zabawy, wyluzowania (po 20%). 15% uczniów nie wie.

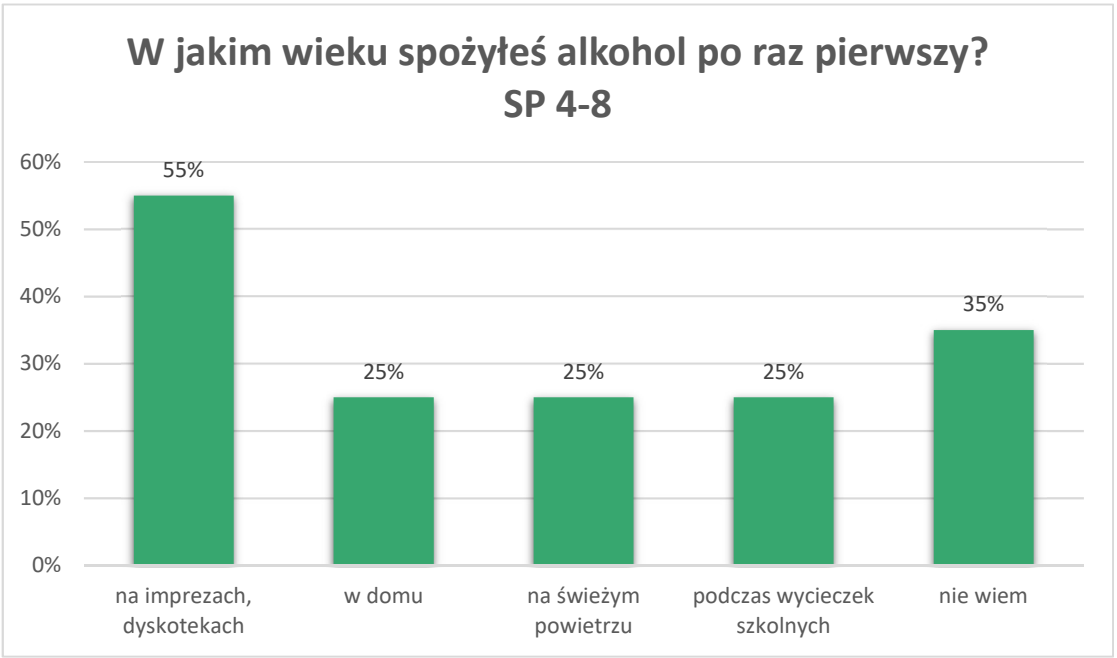
Zapytano także uczniów, gdzie najczęściej ich rówieśnicy spożywają alkohol. 55% respondentów wskazało na imprezy, dyskoteki, a po 25% na dom, świeże powietrze i wycieczki szkolne. 25% badanych nie wie.

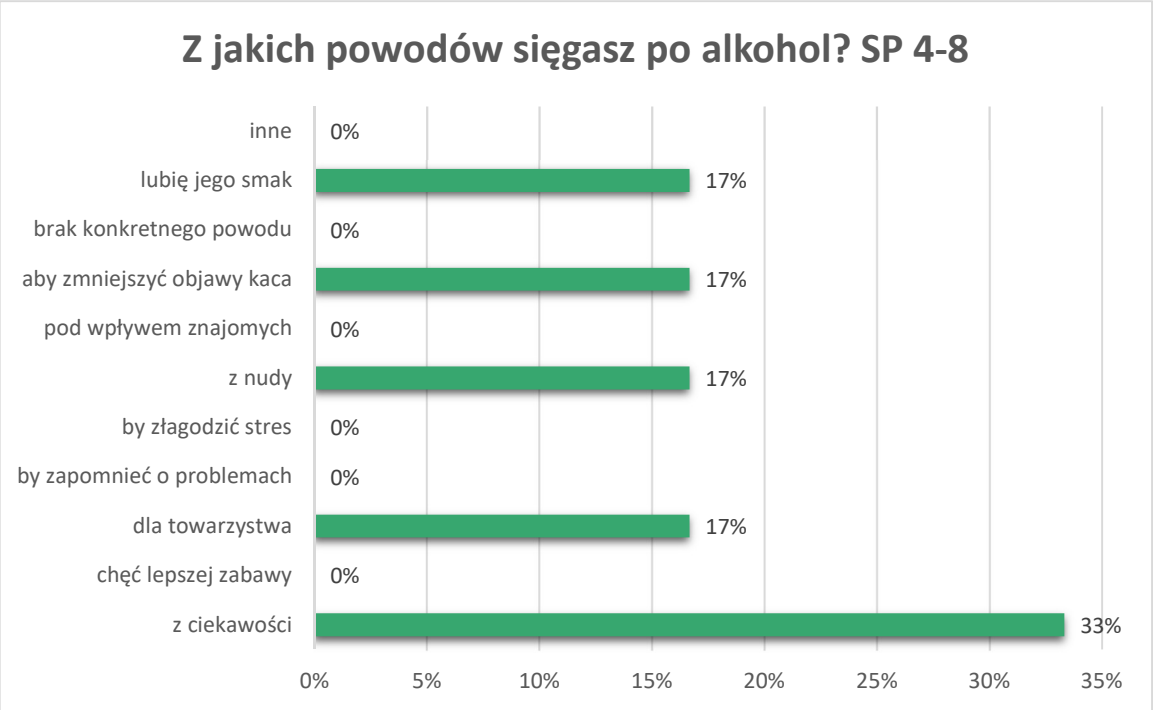
Następnie zapytano badanych, jak często oni sami spożywają alkohol. Do spożywania alkoholu co najmniej raz w tygodniu przyznaje się 2% badanych, co najmniej raz w miesiącu i rzadziej niż raz w miesiącu po 1%, a 96% nigdy nie spożywało alkoholu.

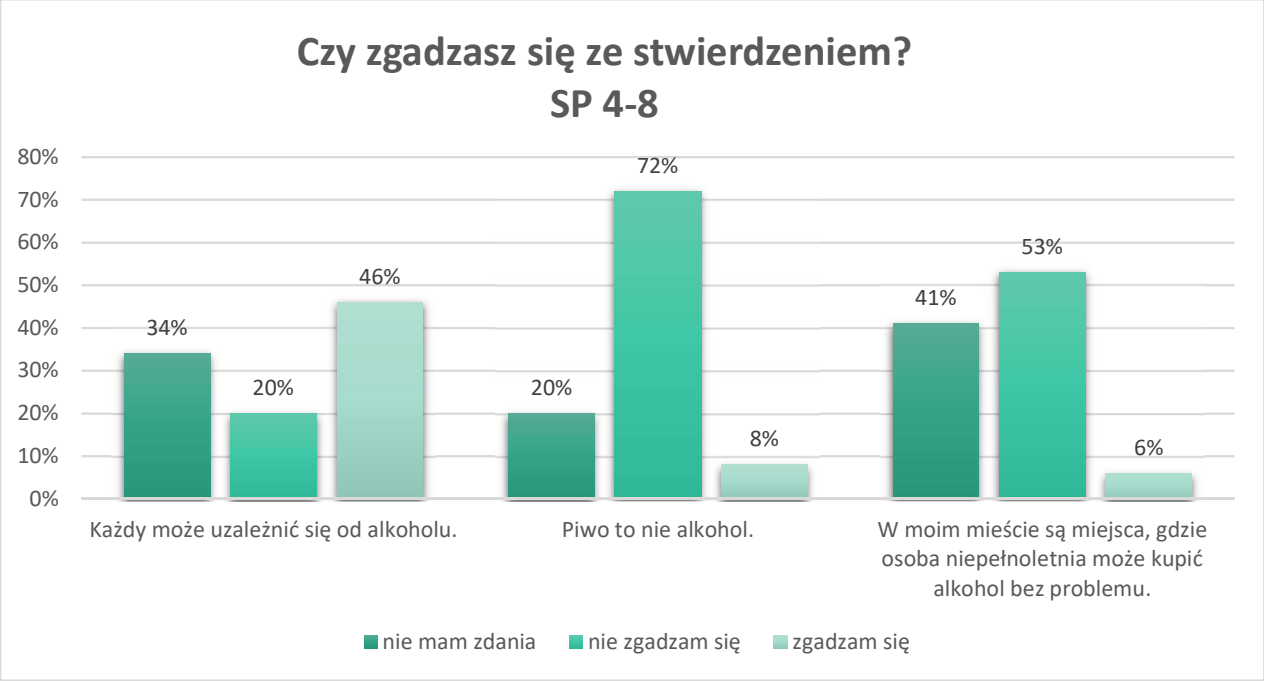
Istotnym zagadnieniem jest wiek inicjacji alkoholowej. 67% uczniów, którzy zadeklarowali spożywanie alkoholu 33% odpowiedziało, że mając mniej niż 8 lat. 50% deklaruje, że próbowali go w wieku 8-10 lat, a 17% mając 11-13 lat.

Następnie zapytano respondentów o powody sięgania po alkohol. 33% wskazuje na ciekawość, a po 17% na odpowiedzi: „dla towarzystwa", „z nudy", „aby zmniejszyć objawy kaca" lub „lubię jego smak".

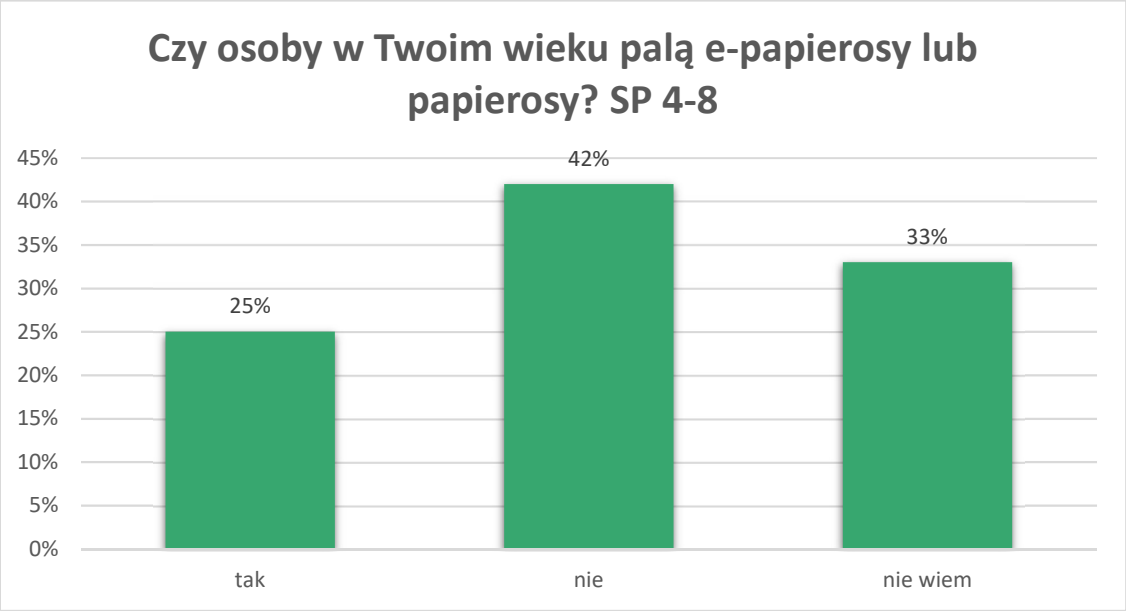

Uczniowie zostali zapytani także o to, czy zgadzają się z poniższymi stwierdzeniami. Według 46% uczniów klas 4-8 każdy może uzależnić się od alkoholu. 6% uczniów uważa, że w ich miejscowości są miejsca, gdzie osoba niepełnoletnia może kupić alkohol bez problemu. Szczegółowe wyniki przedstawia poniższy wykres.

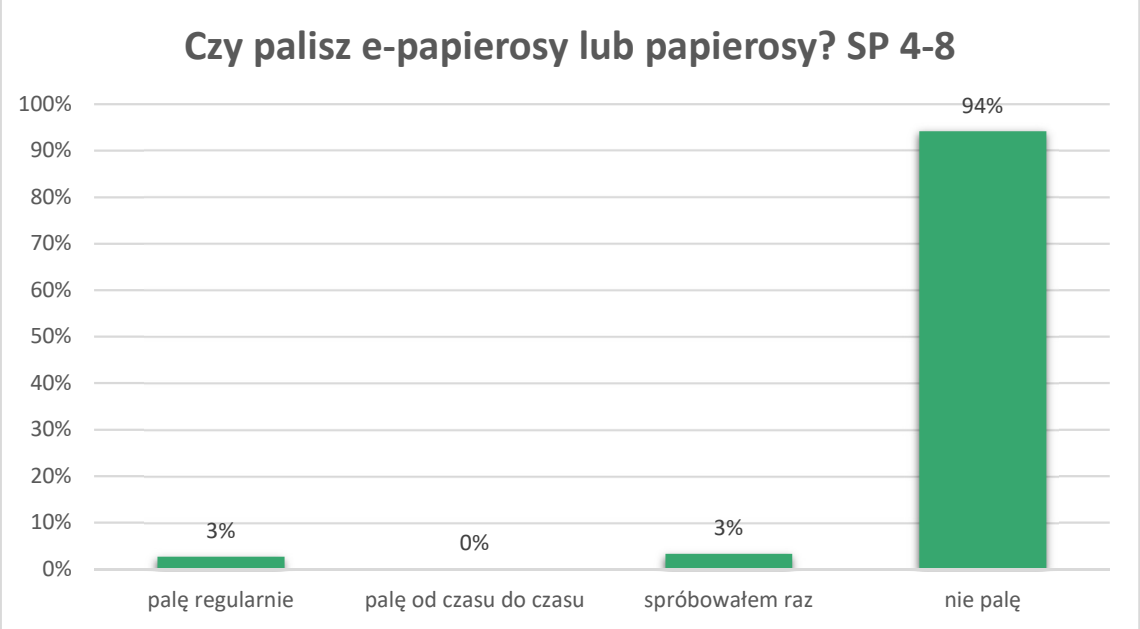

Substancje uzależniające: Papierosy

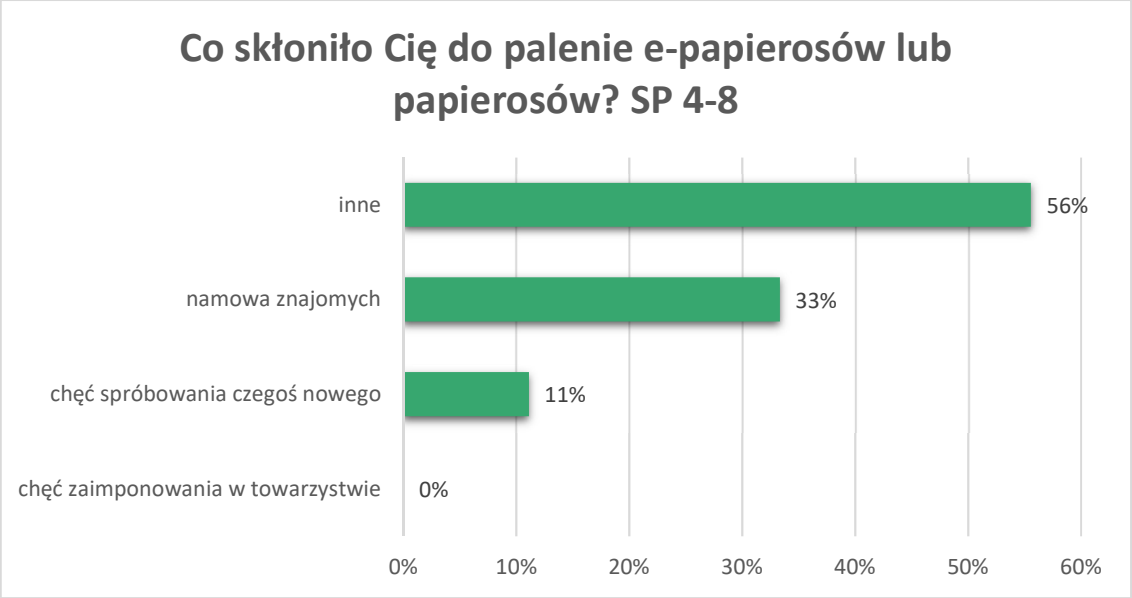
Mimo słabnącej popularności papierosy w naszym społeczeństwie są wciąż atrakcyjną używką dla młodzieży. Zapytano więc uczniów czy ich rówieśnicy palą papierosy. 25% uczniów odpowiedziało na to pytanie twierdząco, a 33% uczniów nie wie.

Następnie zapytano ankietowanych o to, czy sami palą papierosy. 94% uczniów klas 4-8 deklaruje, że nie pali papierosów oraz e-papierosów.

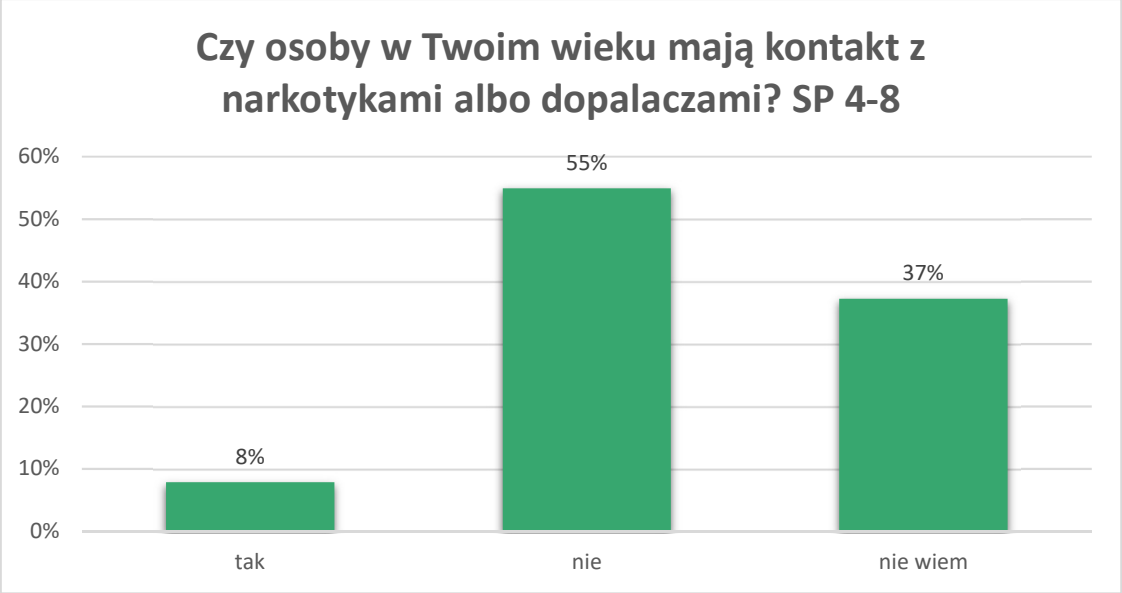
Uczniowie, którzy zadeklarowali palenie zostali zapytani o powody, które skłoniły ich do sięgnięcia po papierosy lub e-papierosy. Najczęściej wskazywaną motywacją była namowa znajomych (33%) i chęć spróbowania czegoś nowego (11%). 56% badanych zaznaczyło odpowiedź inne bez podawania przykładów.

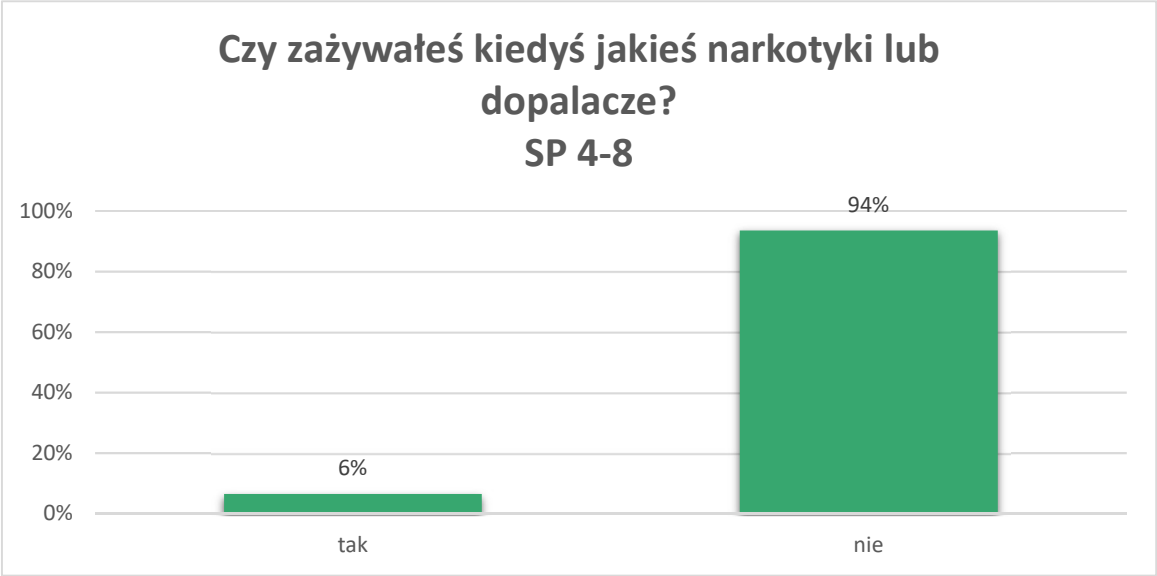
Substancje psychoaktywne: Narkotyki i dopalacze

Wyniki badania ESPAD wskazują na znacznie niższy poziom rozpowszechnienia używania wśród polskiej młodzieży substancji nielegalnych (narkotyki, dopalacze), niż legalnych, zwłaszcza alkoholu i tytoniu. Większość badanych nigdy po substancje nielegalne nie sięgała. Wśród tych, którzy mają za sobą takie doświadczenia większość stanowią osoby, które co najwyżej eksperymentowały z marihuaną lub haszyszem. Chociaż raz w ciągu całego życia używało tych substancji 21,4% młodszych uczniów i 37,0% starszych uczniów. Na drugim miejscu pod względem rozpowszechnienia używania substancji nielegalnych wśród uczniów gimnazjów jest amfetamina (4,2%), a wśród uczniów szkół wyższego poziomu – ecstasy (5,1%). Aktualne, okazjonalne używania substancji nielegalnych, czego wskaźnikiem jest używanie w czasie ostatnich 12 miesięcy, także stawia marihuanę lub haszysz przetwory konopi na pierwszym miejscu pod względem rozpowszechnienia. W klasach trzecich gimnazjów używa tych środków ponad 16,7% uczniów, w klasach drugich szkół ponadgimnazjalnych – 29,6%.

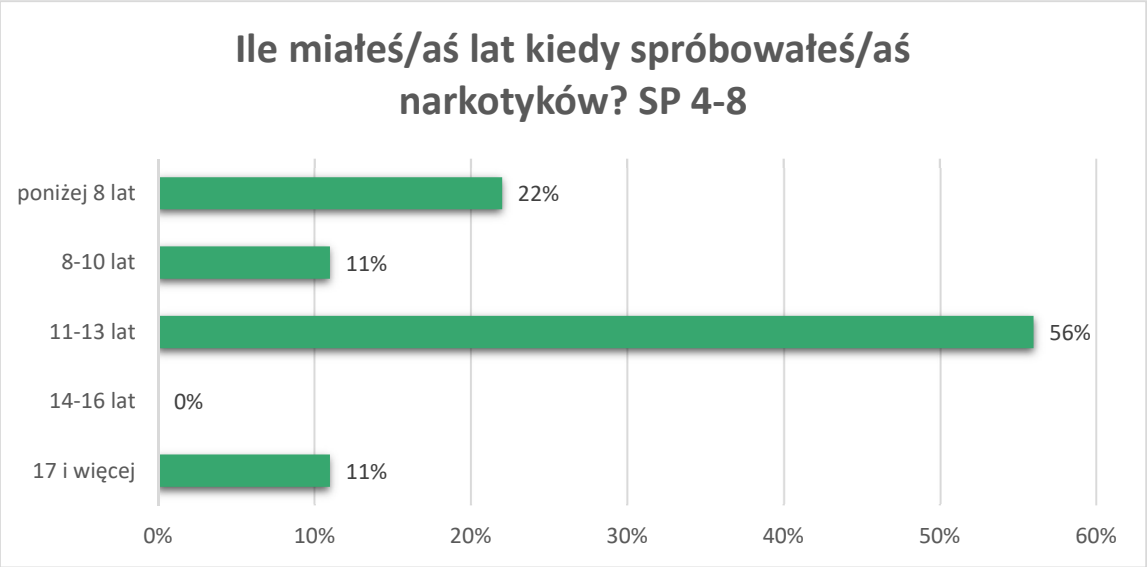
Wyniki badań wskazują, że niektórzy uczniowie mogą przejawiać problemy związane z przyjmowaniem narkotyków: 8% uczniów klas 4-8 wskazuje, że ich rówieśnicy mają kontakt z narkotykami albo z dopalaczami.

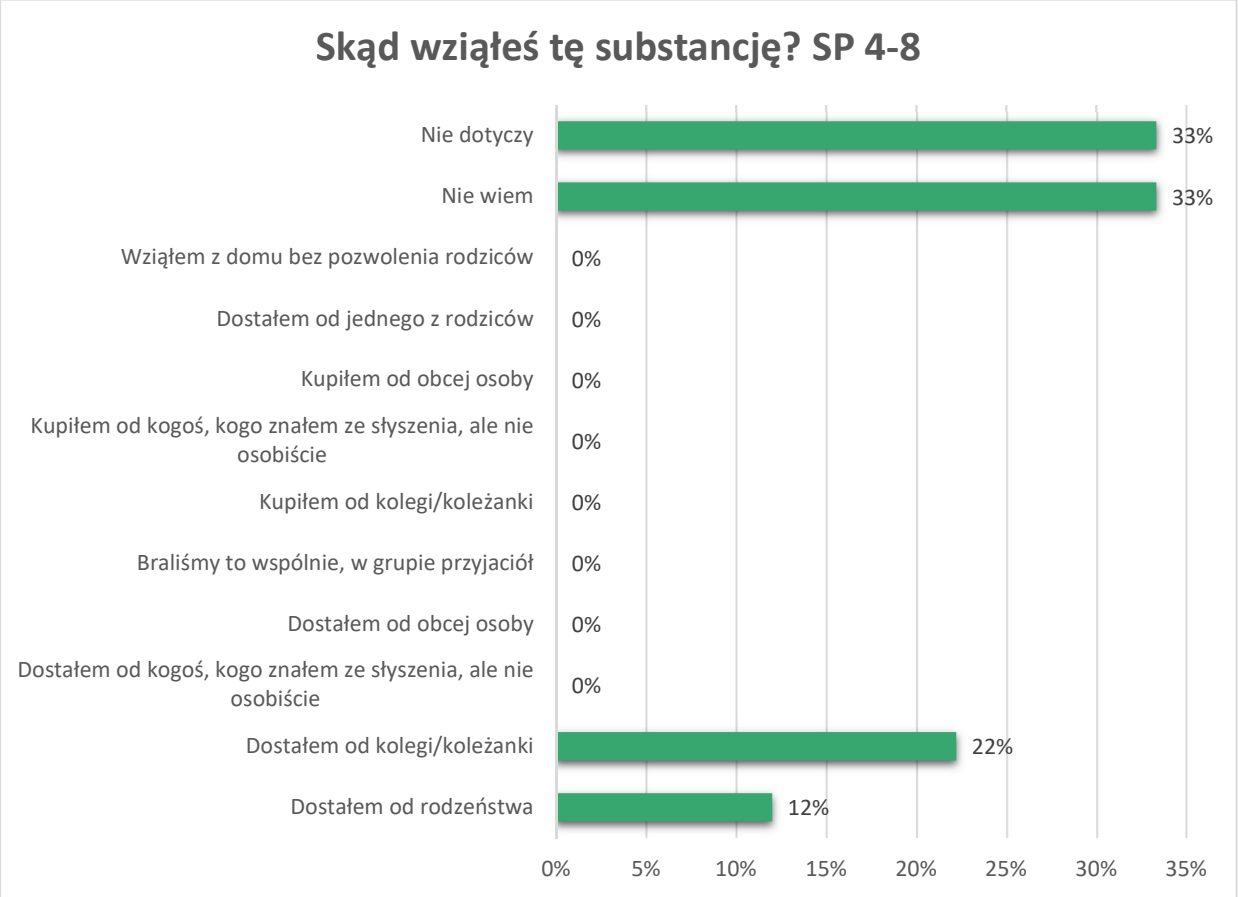
6% uczniów deklaruje, że miało już do czynienia z narkotykami i dopalaczami.

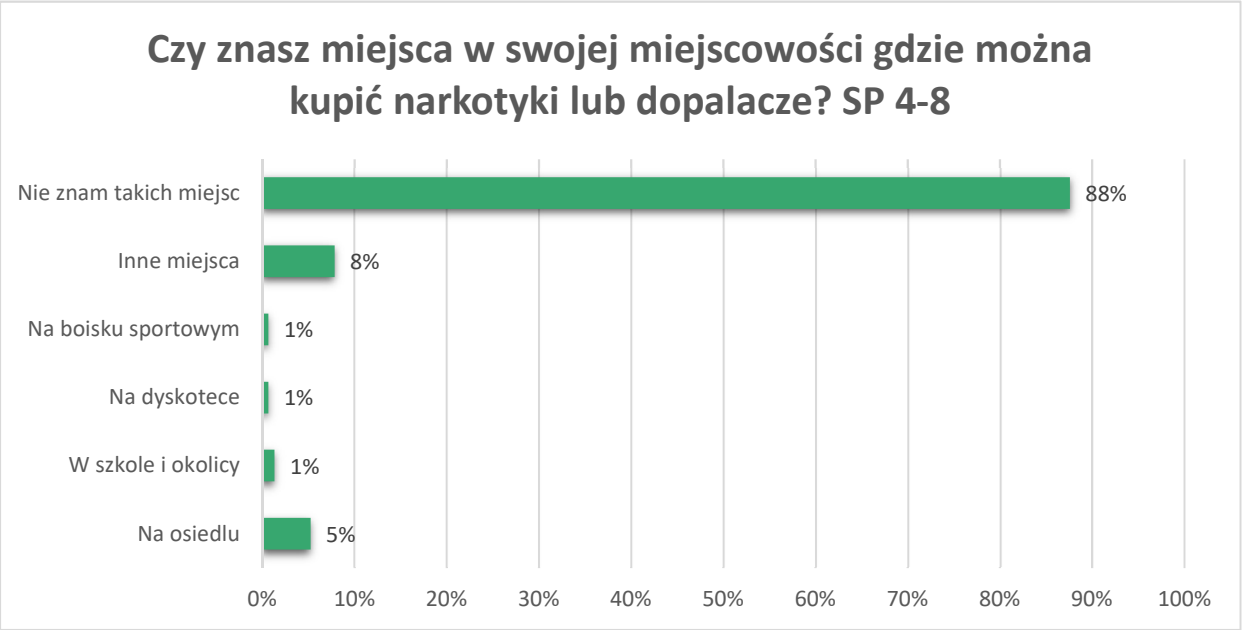
Zapytano także uczniów o wiek inicjacji narkotykowej. Wśród uczniów, którzy zadeklarowali spożywanie narkotyków, 56% zaznaczyło odpowiedź „11-13 lat", a po 11% zaznaczyło odpowiedzi „8-10 lat" oraz „17 i więcej". 22% deklaruje, że miało mniej niż 8 lat.

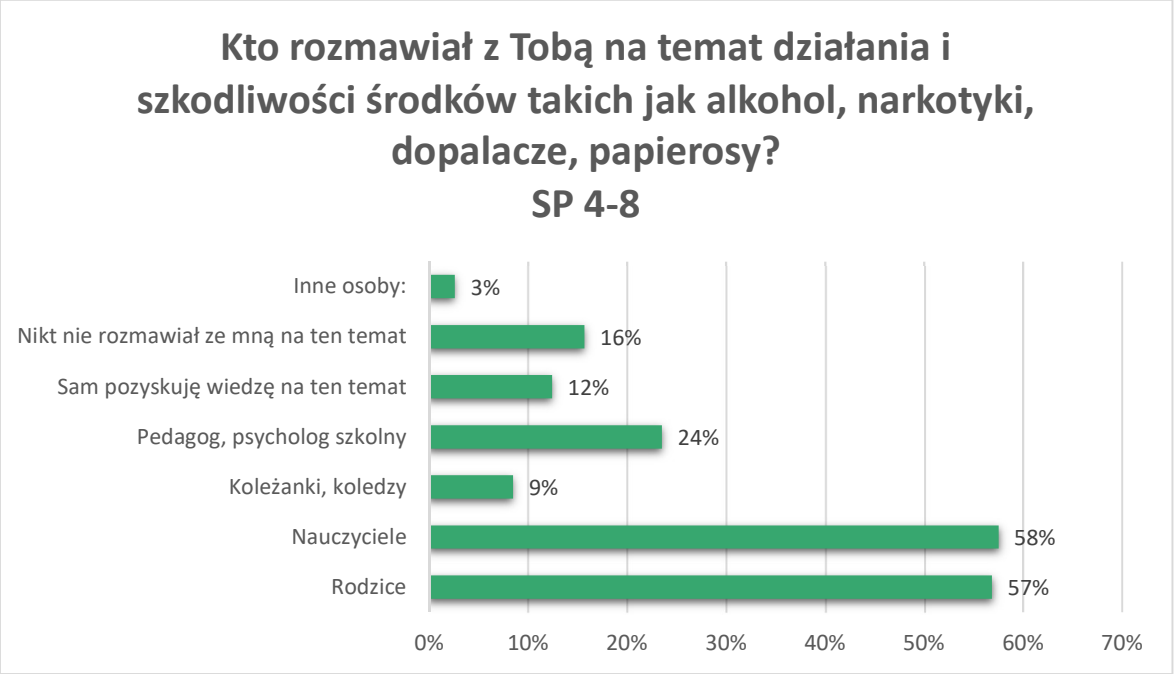
Kolejno zapytano badanych skąd wzięli tę substancję. 12% otrzymało ją od rodzeństwa, a 22% od kolegi/koleżanki. Po 33% nie wie, lub deklaruje, że ich to nie dotyczy.

Uczniów zapytano również czy znają miejsca w swojej miejscowości, gdzie można kupić narkotyki lub dopalacze. 88% nie zna takich miejsc.

Uczniów zapytano także kto rozmawiał z nimi na temat działania i szkodliwości środków takich jak alkohol, narkotyki, dopalacze, papierosy. Najczęściej wskazywaną odpowiedzią byli nauczyciele (58%) oraz rodzice (57%). 16% wskazało także, że nikt z nimi nie rozmawiał. Szczegółowe wyniki przedstawia poniższy wykres.

Uzależnienia behawioralne

Dotychczas najwięcej niepokoju, jeżeli chodzi o dzieci, które dorastają i wkraczają w wiek nastoletni, budziły takie problemy jak ryzyko sięgnięcia przez nie po różnego rodzaju substancje psychoaktywne. To, co obecnie zaczyna niepokoić coraz bardziej, to wciąż pojawiające się nowe formy uzależnień behawioralnych.

Zapytano uczniów o to, które ich zdaniem zjawisko jest obecne w ich otoczeniu. Uczniowie klas 4-8 za najbardziej popularne zjawiska występujące w ich otoczeniu wybrali: uzależnienie od smartfona (63%) oraz uzależnienie od Internetu (59%).

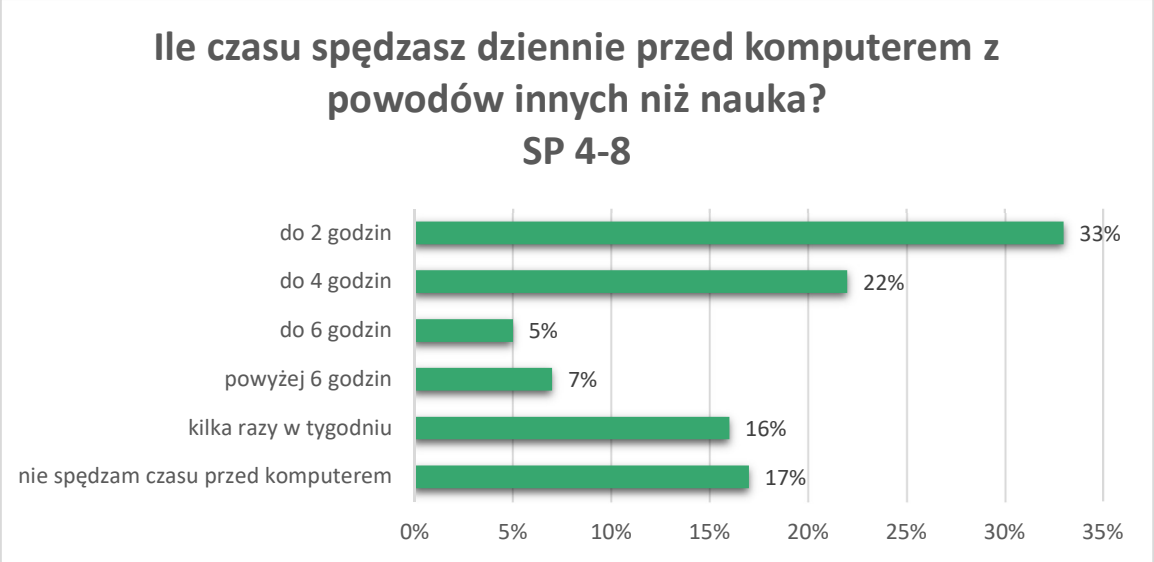
Czy w Twoim otoczeniu jest obecne następujące zjawisko? SP 4-8	Popularne	Czasem występuje	Występuje bardzo rzadko	Nie występuje
Zakupoholizm	12%	20%	30%	38%
Uzależnienie od Internetu (Siecioholizm)	22%	37%	20%	21%
Uzależnienie od hazardu (gry na pieniądze, zakłady sportowe)	9%	9%	18%	64%
Zaburzenia odżywiania (bulimia, anoreksja, jedzenioholizm)	7%	14%	22%	57%
Uzależnienie od smartfona (mediów społecznościowych)	33%	30%	19%	18%

Komputer, który stał się nieodłącznym elementem życia osób dorosłych zaczął jednocześnie coraz częściej zastępować dzieciom kontakty z rodziną, zabawy z rówieśnikami, czytanie książek czy uprawianie sportu. Dla wielu dzieci stał się podstawową formą spędzania czasu i to nie tylko tzw. wolnego. Zbyt wczesne, a szczególnie niekontrolowane przez dorosłych, korzystanie z komputera powoduje, że zamiast doskonałego narzędzia kształcenia i rozwoju oraz źródła radości – komputer staje się źródłem wielu zagrożeń i problemów[8].

W pierwszej kolejności zapytano uczniów o to, ile czasu dziennie korzystają z komputera w celach innych niż nauka. Badani wskazywali zazwyczaj, że spędzają w ten sposób do 2 godzin dziennie (33%) czy też do 4 godzin dziennie (22%). Znacznie niepokoją odsetki ankietowanych, którzy zaznaczyli, że spędzają przed komputerem powyżej 6 godzin dziennie (7%). Do 6 godzin korzysta 5% uczniów klas, 16% uczniów spędza czas przed komputerem kilka razy w tygodniu, natomiast 17% nie spędza czasu przed komputerem.

[8] https://www.uzaleznieniabehawioralne.pl/siecioholizm/dziecko-i-komputer/

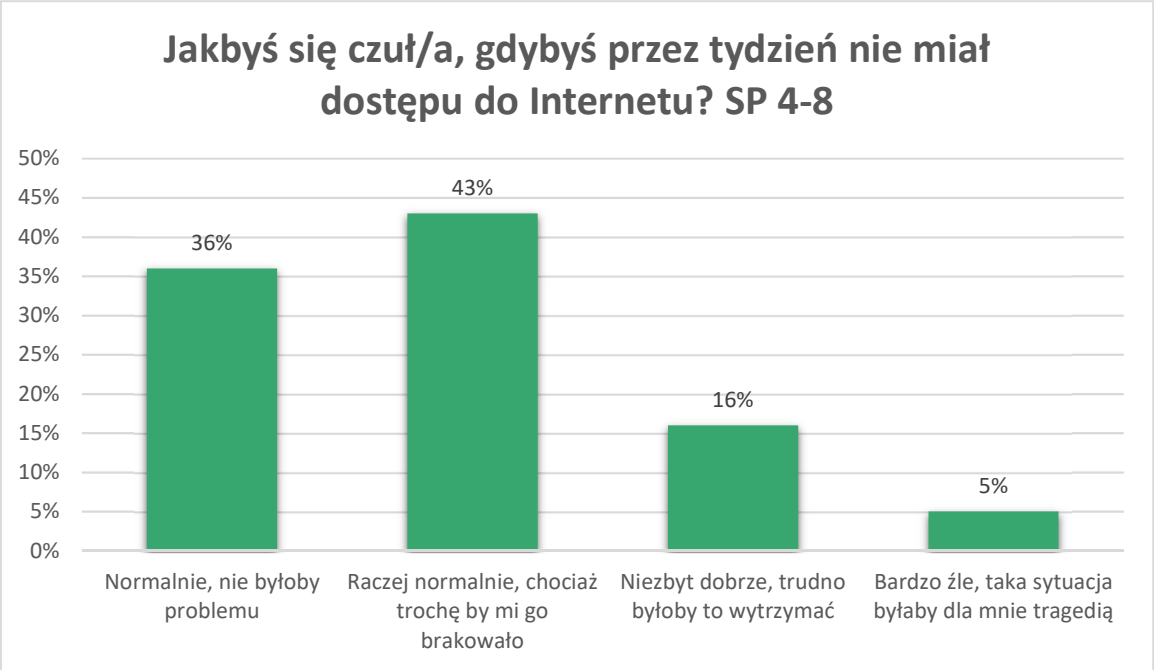
Uzyskane wyniki w praktyce mogą oznaczać, że po przyjściu ze szkoły korzystanie z komputera jest dla wielu uczniów jedyną formą spędzania czasu. Uczniowie, którzy korzystają z komputera powyżej 6 godzin dziennie mogą przejawiać symptomy uzależnienia.

Nadmierne korzystanie z Internetu staje się dziś niezwykle poważnym problemem społecznym. Na ryzyko uzależnienia szczególnie narażone są dzieci i młodzież, dla których Internet jest nieodłącznym elementem ich codziennej aktywności, życia społecznego oraz rozrywki. Badania pokazują, że problem staje się coraz poważniejszy i wymaga szybkiej reakcji rodziców, opiekunów i pedagogów. W Polsce 23% badanych nastolatków (w wieku 11–16 lat) stwierdziło u siebie przynajmniej jeden z badanych symptomów nadużywania Internetu. Najczęściej występujący symptom to surfowanie po Internecie nawet wtedy, kiedy to specjalnie nie jest interesujące (38%) oraz zaniedbywanie rodziny, znajomych i nauki szkolnej (35%)[9].

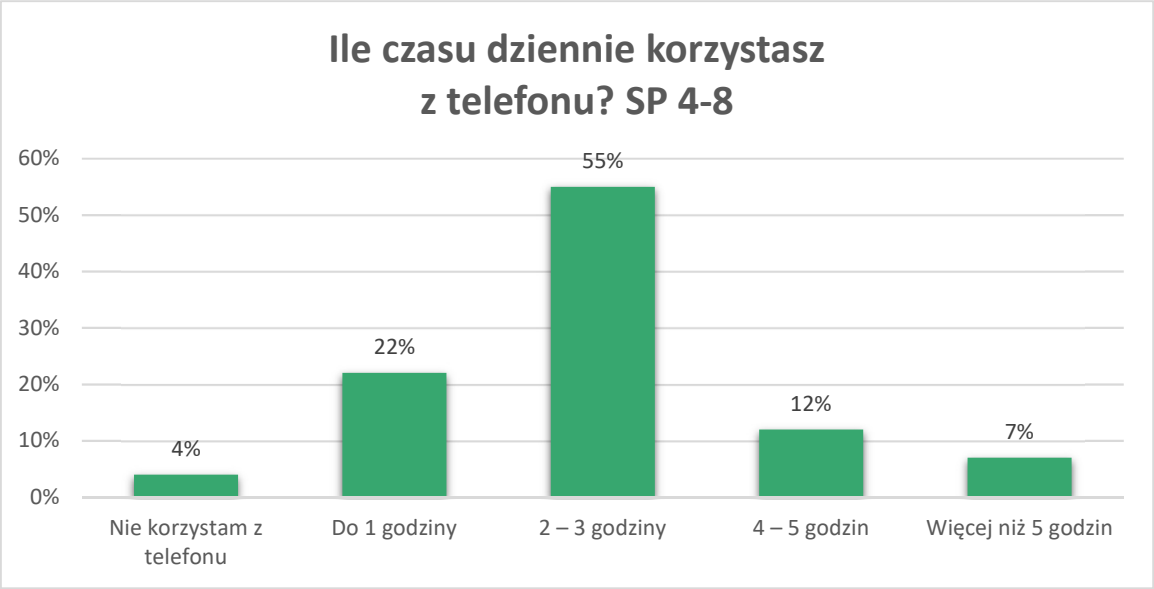
79% uczniów klas 4-8 deklaruje, że brak dostępu do Internetu nie byłby dla nich problemem. Aczkolwiek, spora część uczniów (21%) przyznaje, że odczułaby brak dostępu do Internetu.

[9]L. Kirwil L., *Polskie dzieci w Internecie. Zagrożenia i bezpieczeństwo – część 2. Częściowy raport z badań EU Kids Online II,* SWPS, Warszawa 2011.

Wielość funkcji i aplikacji, jakie oferuje obecnie telefon komórkowy, sprawia, że komunikacja werbalna, będąca jego pierwotnym przeznaczeniem, schodzi na dalszy plan, a smartfon z dostępem do Internetu stał się narzędziem, za pomocą którego organizować możemy codzienne życie we wszystkich niemal aspektach: pracy, kontaktów towarzyskich, informacji, rozrywki, sportu, zakupów. Narzędzie to stało się wielu osobom niezbędne do tego stopnia, że nie potrafią bez niego funkcjonować; wzmożona intensywność użytkowania zaczyna nosić znamiona nadużywania, prowadząc do uzależnienia – fonoholizmu. Nadmierne używanie telefonu komórkowego to zjawisko bardzo powszechne, zwłaszcza wśród młodzieży. określenie „uzależnienie" od nałogowego używania telefonu komórkowego należy stosować umownie, ponieważ w oficjalnych klasyfikacjach zdrowia, w tym zdrowia psychicznego, ICD-10 jak i DSM-V nie wyodrębniono takiej kategorii zaburzeń.

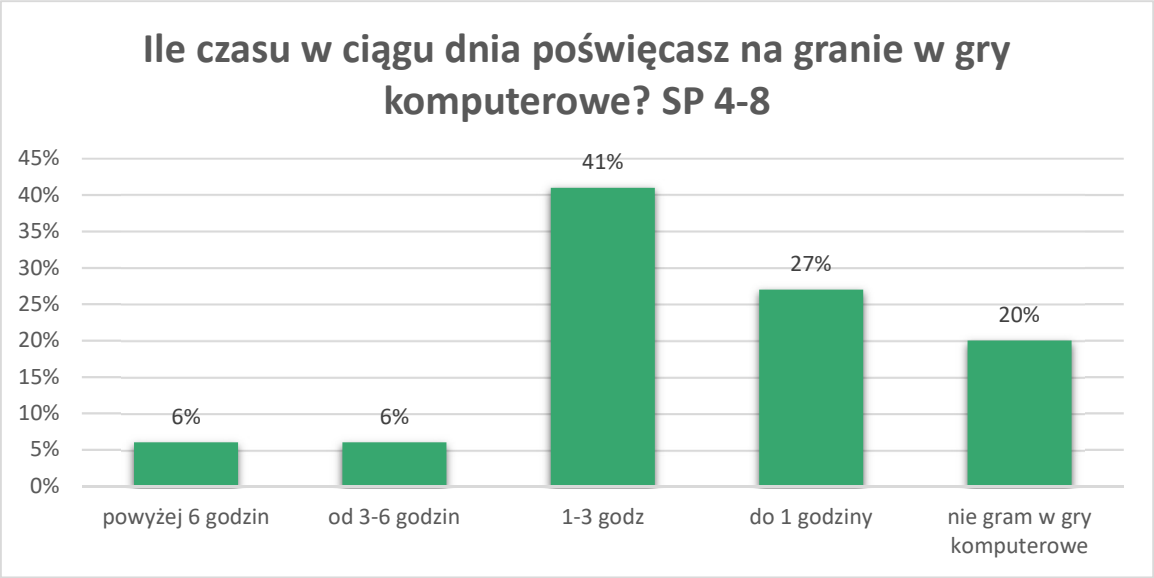
Jak wynika z przeprowadzonych badań, 55% uczniów klas 4-8 korzysta z telefonu od 2 do 3 godzin dziennie. Znaczny niepokój budzi fakt, iż 12% deklaruje, że korzysta z telefonu 4-5 godzin dziennie, a 7% uczniów powyżej 5 godzin dziennie. Część uczniów spędza w ten sposób czas około godziny dziennie (22%).

Uczniowie klas 4-8 najwięcej czasu spędzają na czatach portalach społecznościowych (22%) oraz słuchając muzyki (21%), a 18% korzysta z aplikacji.

Zapytano również młodzież o czas poświęcany na granie w gry komputerowe przez nich. 41% uczniów klas 4-8 gra w gry komputerowe od 1 do 3 godzin dziennie. Znaczny niepokój budzi fakt, iż 6% uczniów gra w gry od 3 do 6 godzin dziennie. 6% respondentów wskazuje, że gra w gry komputerowe powyżej 6 godzin dziennie. Część uczniów spędza w ten sposób czas około godziny dziennie (27%).

Zapytano respondentów, czy spotkali się z określonymi sytuacjami w Internecie. Najczęściej wskazywano na otrzymywanie złośliwych komentarzy i hejtu, co zadeklarowało 26% badanych. Kolejnym doświadczeniem było otrzymywanie wiadomości z obelgami, które wskazało 20% ankietowanych. Istotnym problemem okazało się również udostępnianie prywatnych wiadomości innym osobom (16%). Respondenci zgłaszali także przypadki włamania na konto w mediach społecznościowych, co dotyczyło 12% osób biorących udział w badaniu. Szczegółowe wyniki przedstawia poniższa tabela.

Czy spotkałeś/aś się z takimi sytuacjami w Internecie? SP 4-8	Tak, mnie to spotkało	Tak, spotkało to inne osoby ze szkoły	Nie, nigdy się z czymś takim nie spotkałem/am
Otrzymywanie złośliwych komentarzy, tzw. hejtów, cyberprzemoc	26%	14%	60%
Umieszczanie filmików lub obrazków, które ośmieszały mnie lub inne osoby ze szkoły	9%	18%	73%
Otrzymywanie wiadomości z przezwiskami, obelgami	20%	9%	71%
Otrzymywanie wiadomości z groźbami lub szantażem	9%	9%	82%
Włamanie na konto np. na portalu społecznościowym	12%	9%	79%
Podszywanie się pode mnie lub inne osoby ze szkoły	7%	9%	84%
Udostępnienie mojej prywatnej wiadomości innej osobie	16%	6%	78%

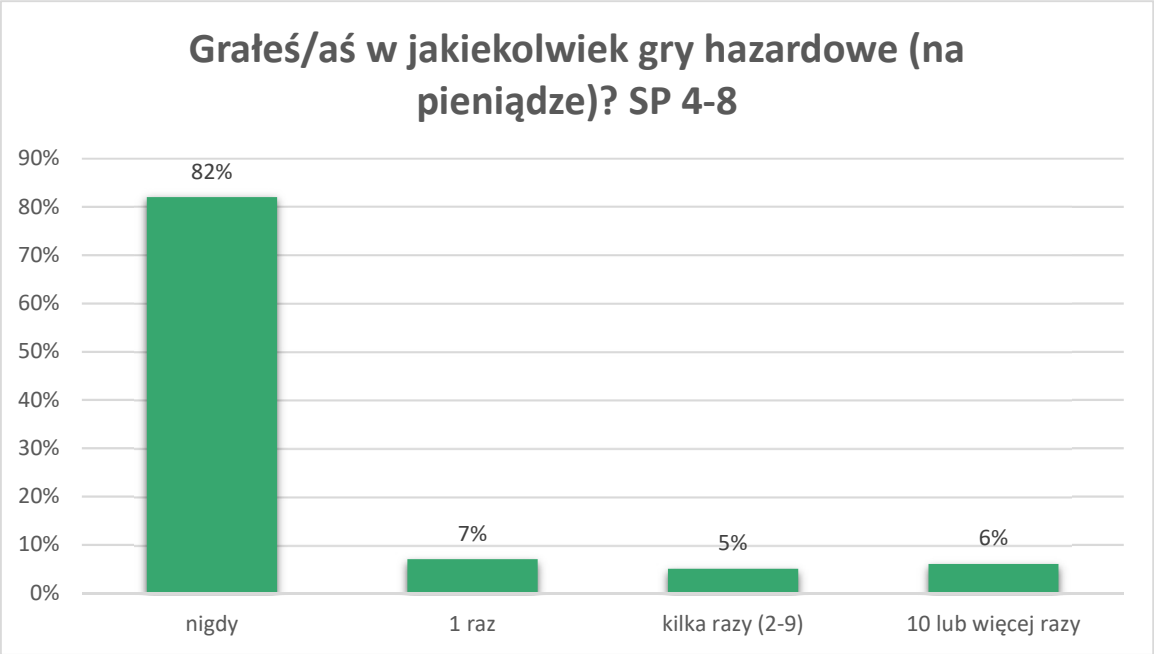
Nowoczesne technologie komunikacyjne trwale i w nieodwracalny sposób zmieniły obraz współczesnej rzeczywistości. Wielu zwłaszcza młodych ludzi, nie wyobraża sobie życia bez stałego bycia online, używania telefonu komórkowego czy przynależności do portalu społecznościowego. Współcześnie dzieci, młodzież, dorośli ciągle są ,,podłączeni'' do wynalazków digitalnego świata, traktując je jako naturalne środowisko zaspokajania potrzeb. Dlatego e-uzależnienie jest nasilającym się problemem, dotykającym coraz młodszych użytkowników nowoczesnych technologii. E-uzależnienia nie dają tak szybko negatywnych efektów jak inne uzależnienia, ale powodują ogromne spustoszenie w każdym z obszarów życia osoby uzależnionej i jej rodziny.

Hazard wydaje się rozrywką zarezerwowaną dla dorosłych, jednakże w różnorodne gry hazardowe coraz częściej uwikłane są również dzieci i młodzież. Z badań przeprowadzonych w 2018 roku przez CBOS wynika, że w grupie młodzieży częściej narażeni na uzależnienie od gier hazardowych są chłopcy niż dziewczęta. Jednocześnie ponad połowa nieletnich nie rozmawia z rodzicami, o tym, że gra na pieniądze. Choć, w porównaniu z deklaracjami sprzed 2 lat, mniej młodych ludzi gra na pieniądze i mniej spośród nich jest zagrożonych uzależnieniem od hazardu, to w przypadku 10% chłopców zauważono symptomy wskazujące na wysoki stopień ryzyka uzależnienia od hazardu. Na tle danych zebranych w 2016 roku widoczny jest spadek zainteresowania hazardem. Jednocześnie poprzedni wynik był wyższy niż wykazany w badaniu w 2013 roku. Jak tłumaczą autorzy raportu „Młodzież 2018" – „to swego rodzaju „falowanie" zainteresowania hazardem wśród młodzieży charakterystyczne jest dla niemal wszystkich gier uwzględnionych w badaniu – wyjątek stanowią jedynie konkursy SMS-owe, w przypadku których od 2010 roku notujemy trwały trend spadkowy".

Podobnie jak w latach ubiegłych, najpopularniejszą wśród młodzieży grą typu hazardowego jest Lotto, w które grywa więcej niż co czwarty młody człowiek (28%)[10].

Uczniowie w Gminie Spytkowice w większości nie mają doświadczeń związanych z grami hazardowymi na pieniądze (82%). Jednakże 18% uczniów przyznało, że grało już w tego rodzaju gry.

[10] CBOS, *Młodzież 2018,* Warszawa 2019.

Przemoc domowa

Według badań przeprowadzonych w 2019 roku z deklaracji badanych wynika, że w zdecydowanej większości rodzin zdarzają się nieporozumienia i konflikty (71%), przy czym w większości dochodzi do nich bardzo rzadko (54%), natomiast w co szóstej (17%) kłótnie wybuchają przynajmniej kilka razy w miesiącu. W ciągu ostatnich siedmiu lat częstość występowania konfliktów w rodzinach w zasadzie się nie zmieniła.

Dom – obok pracy, szkoły oraz ulic poza najbliższą okolicą – jest miejscem, gdzie najwięcej osób doświadczyło przemocy (według deklaracji 8%). Niewiele mniej ankietowanych przyznało, że padło jej ofiarą w najbliższej okolicy (7%). Nieco rzadziej ankietowali zetknęli się z agresją w restauracji, kawiarni, na dyskotece (5%), w środkach komunikacji – pociągu, autobusie, taksówce (5%) lub w innych miejscach (4%)[11].

Od dnia 22 czerwca 2023 r. w ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej, obowiązuje nowa i rozbudowana w stosunku do poprzedniej definicja legalna przemocy domowej, przez którą rozumie się: „jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie, wykorzystujące przewagę fizyczną, psychiczną lub ekonomiczną, naruszające prawa lub dobra osobiste osoby doznającej przemocy domowej, w szczególności:

a) *narażające tę osobę na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia lub mienia*

b) naruszające jej godność, nietykalność cielesną lub wolność, w tym seksualną

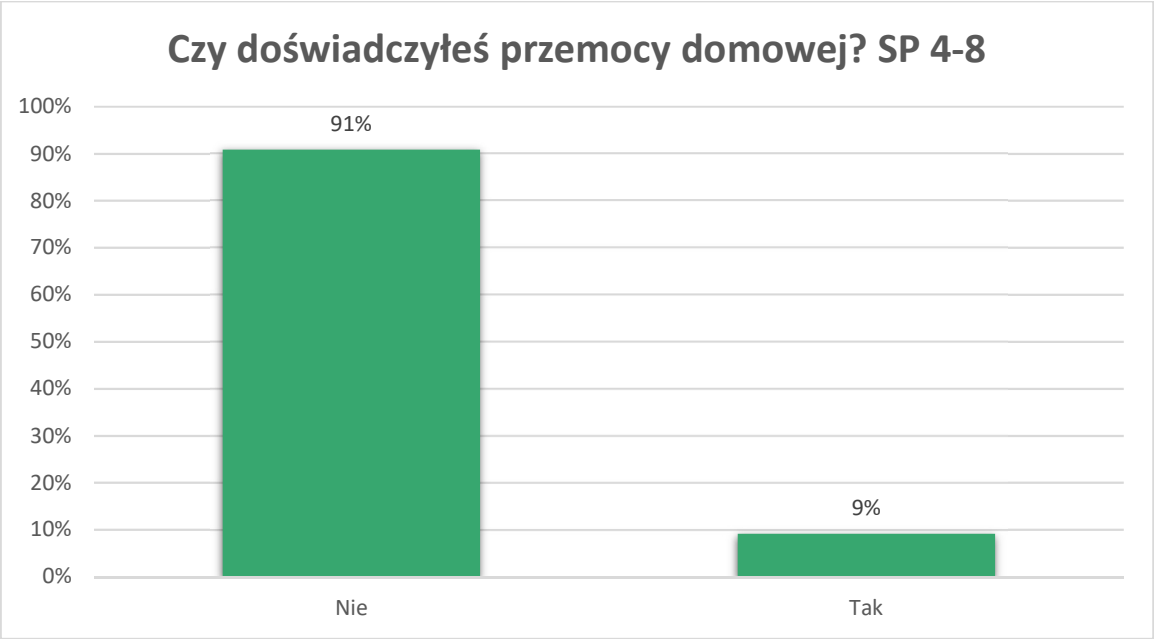
[11] CBOS, *Komunikat z badań: Przemoc i konflikty w domu,* Warszawa, kwiecień 2019

c) powodujące szkody na jej zdrowiu fizycznym lub psychicznym, wywołujące u tej osoby cierpienie lub krzywdę

d) ograniczające lub pozbawiające tę osobę dostępu do środków finansowych lub możliwości podjęcia pracy lub uzyskania samodzielności finansowej

e) istotnie naruszające prywatność tej osoby lub wzbudzające u niej poczucie zagrożenia, poniżenia lub udręczenia, w tym podejmowane za pomocą środków komunikacji elektronicznej" (art. 2 ust. 1 pkt 1).

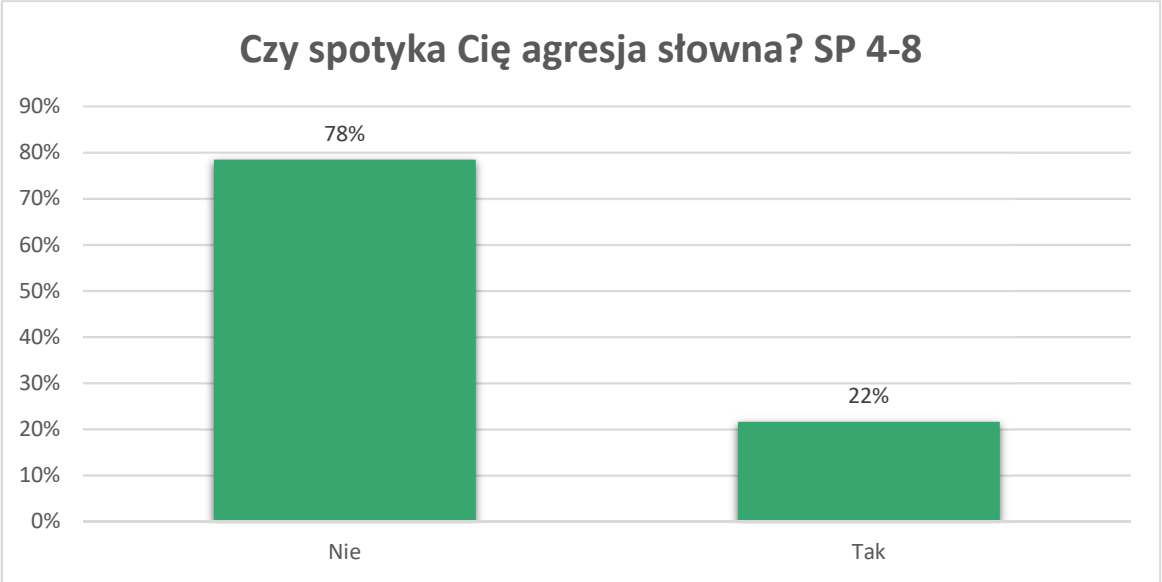
9% uczniów w Gminie Spytkowice doświadczyło przemocy domowej.

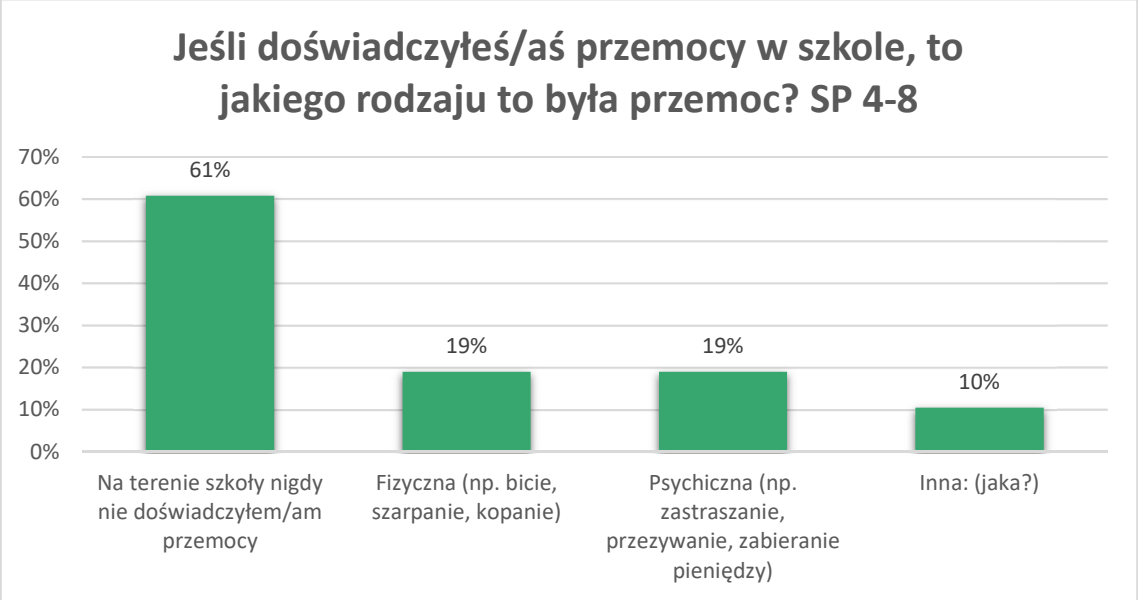
Przemoc rówieśnicza

Zjawisko przemocy w środowisku młodych ludzi staje się problemem coraz bardziej aktualnym i wymagającym podjęcia odpowiednich rozwiązań. Agresja ujawniająca się w szkole często ma swoje źródła w przemocy domowej, kiedy rodzice uczą swoje dzieci niewłaściwych wzorców reagowania i podejmowania kontaktów z innymi ludźmi. Przeprowadzone ankiety w szkole pozwalają przyjrzeć się dokładniej nasileniu zjawiska agresji w środowisku szkolnym.

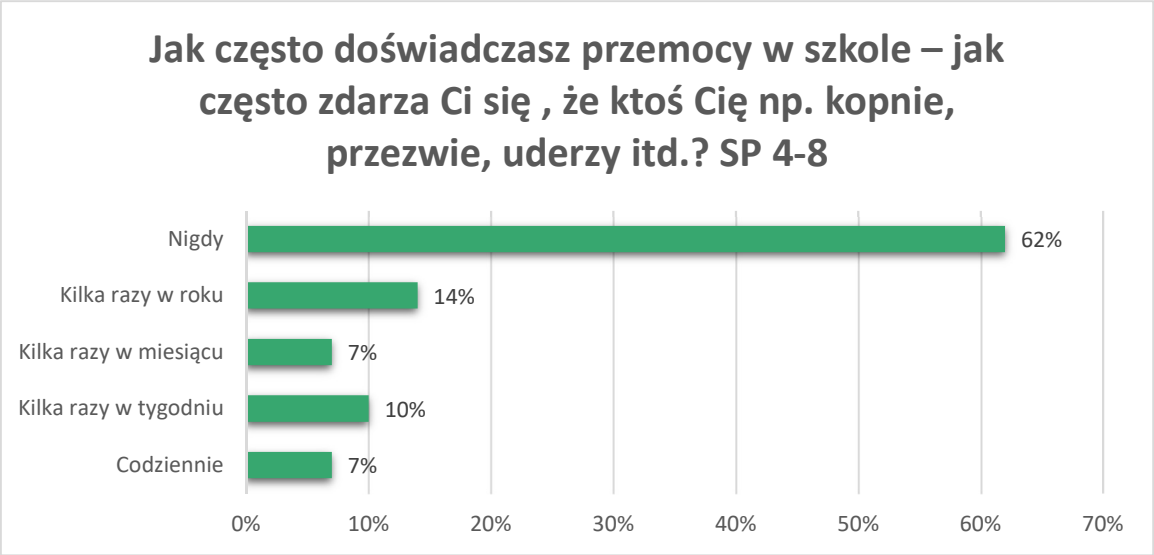
22% uczniów klas 4-8 spotyka agresja słowna.

Jeżeli chodzi o rodzaj doświadczanej przemocy przez uczniów respondenci wskazali, że spotyka ich zarówno przemoc psychiczna (19%) oraz przemoc fizyczna (19%). Zaznaczając „inne", uczniowie nie podali przykładów.

Zapytano uczniów także o doświadczenie przemocy w szkole. Według wyników badań 62% uczniów nigdy jej nie doświadczyło. Jednakże są uczniowie, którzy doświadczają przemocy w szkole codziennie (7%), kilka razy w tygodniu (10%), kilka razy w miesiącu (7%), kilka razy w roku (14%).

Napoje energetyczne

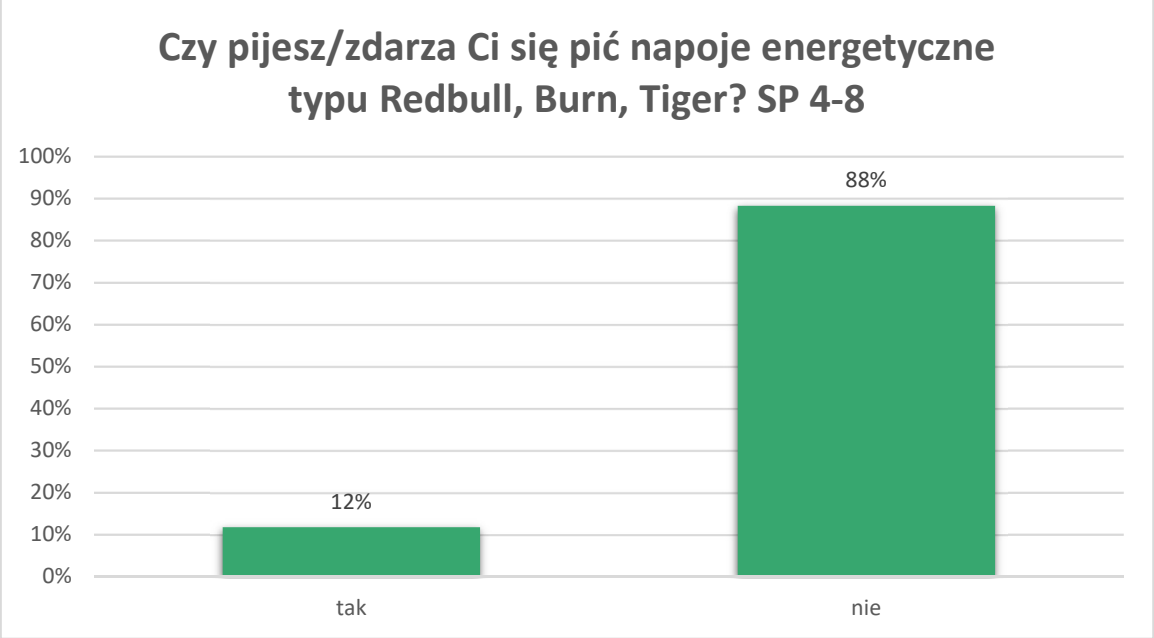
W Polsce od 1 stycznia 2024 roku obowiązuje zakaz sprzedaży napojów energetycznych osobom poniżej 18. roku życia. Został on wprowadzony na mocy ustawy o zdrowiu publicznym, która została znowelizowana w 2023 roku. Zakaz dotyczy zarówno sprzedaży napojów energetycznych w sklepach, jak i podawania ich w placówkach oświatowych i gastronomicznych. Ponadto zabrania się reklamy napojów energetycznych skierowanej do dzieci i młodzieży. Głównym celem tej regulacji jest ochrona młodzieży przed negatywnymi konsekwencjami zdrowotnymi wynikającymi z nadmiernej konsumpcji tego typu napojów.

Konsekwencje spożywania napojów energetycznych przez dzieci i młodzież:

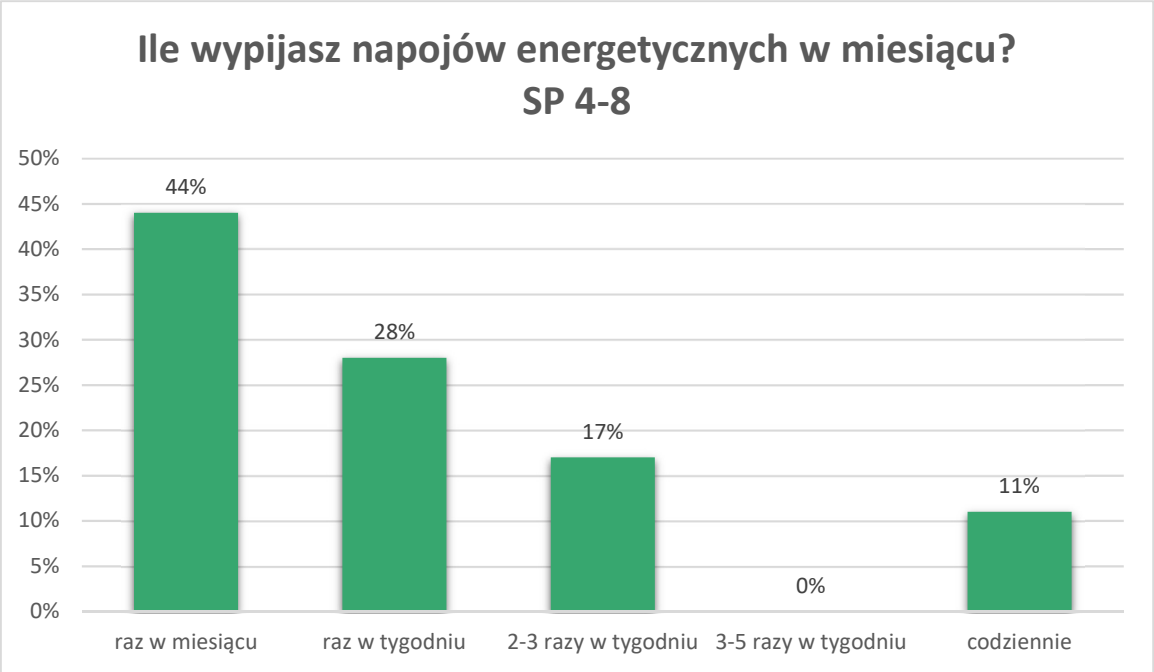
- Zaburzenia snu – Wysoka zawartość kofeiny może prowadzić do trudności z zasypianiem i bezsenności, co wpływa negatywnie na regenerację organizmu oraz funkcje poznawcze.
- Zaburzenia pracy serca – Napoje energetyczne, szczególnie w dużych ilościach, mogą powodować tachykardię (przyspieszone tętno), wzrost ciśnienia krwi oraz zaburzenia rytmu serca, co stanowi poważne zagrożenie dla młodego organizmu.
- Wzrost poziomu lęku i niepokoju – Spytkowice dawki kofeiny mogą nasilać uczucie lęku, prowadzić do nadmiernej nerwowości i problemów z koncentracją. Młodzież jest bardziej podatna na te negatywne efekty ze względu na rozwijający się układ nerwowy.
- Uzależnienie – Regularne spożywanie napojów energetycznych może prowadzić do uzależnienia od kofeiny, co objawia się koniecznością zwiększania ilości spożywanego napoju, aby osiągnąć pożądany efekt. Objawem odstawienia mogą być bóle głowy, drażliwość oraz spadek energii.

- Nadwaga i otyłość – Wysoka zawartość cukru w napojach energetycznych może przyczyniać się do nadmiernego przyrostu masy ciała oraz zwiększa ryzyko wystąpienia cukrzycy typu 2, szczególnie w przypadku regularnego spożywania napojów o wysokiej kaloryczności.
- Problemy z koncentracją i nadpobudliwość – Nadmierne spożycie napojów energetycznych może prowadzić do zaburzeń koncentracji oraz nadmiernej pobudliwości, co może negatywnie wpływać na wyniki w nauce oraz funkcjonowanie w szkole.
- Ryzyko przedawkowania kofeiny – Wysoka zawartość kofeiny w napojach energetycznych, w połączeniu z innymi produktami zawierającymi kofeinę (jak kawa czy herbata), może prowadzić do przedawkowania, objawiającego się nudnościami, zawrotami głowy, a w skrajnych przypadkach – drgawkami czy omdleniami.

12% respondentów deklaruje, że zdarza się im pić napoje energetyczne.

Wśród uczniów klas SP 4-8 którzy zadeklarowali, że piją napoje energetyczne, 44% z nich robią to raz w miesiącu, a 28% raz w tygodniu. Są także uczniowie, którzy robią to 2-3 razy w tygodniu (17%) lub codziennie (11%).

Czas wolny

Czas wolny jest okresem, w którym dzieci i młodzież mogą realizować swoje zainteresowania i aktywności niezwiązane z obowiązkami szkolnymi. Jest to przestrzeń do wypoczynku, zabawy, rozwijania hobby oraz budowania relacji społecznych.

Dzieci i młodzież często spędzają czas wolny samodzielnie, korzystając z technologii (smartfony, komputery, gry komputerowe). W tej formie mogą rozwijać pasje, takie jak czytanie, rysowanie, programowanie, ale też mogą nadużywać czasu spędzanego online.

Czas spędzany z rodziną, np. podczas wspólnych posiłków, wycieczek, gier planszowych, jest istotny dla budowania więzi rodzinnych, wspierania poczucia bezpieczeństwa i emocjonalnego rozwoju dziecka. Jednak może być tak, że część młodzieży, zwłaszcza starszej, spędza coraz mniej czasu z rodzicami na rzecz kontaktów z rówieśnikami.

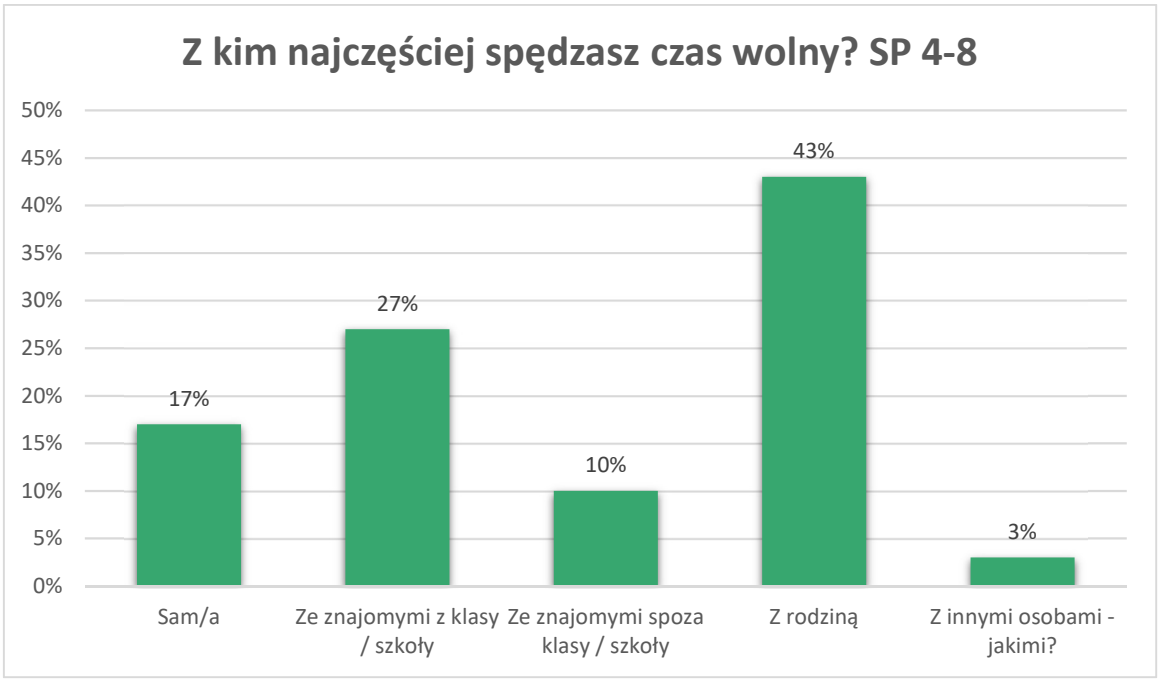
Znajomi ze szkoły to ważna część życia społecznego dzieci i młodzieży. Wspólne spędzanie czasu wolnego z rówieśnikami (na przykład po szkole, w weekendy) umożliwia nawiązywanie bliskich relacji, wzmacnia poczucie przynależności oraz rozwija umiejętności społeczne. W tym kontekście spotkania często odbywają się w formie wspólnej zabawy, wyjść na miasto czy korzystania z rozrywek elektronicznych, np. gier online.

Dzieci i młodzież mogą również spędzać czas z osobami z innych środowisk (np. spoza szkoły, z klubów zainteresowań, kursów). Dzięki temu rozwijają zdolności adaptacyjne i interpersonalne oraz poszerzają krąg znajomości. Ta forma czasu wolnego umożliwia poznanie innych perspektyw i poglądów, co wspiera rozwój społeczny.

Zajęcia dodatkowe, takie jak kursy sportowe, artystyczne, językowe, mogą być sposobem na rozwijanie pasji i talentów. Spotkania z instruktorami, trenerami oraz uczestnikami zajęć wzbogacają doświadczenia społeczne i rozwijają umiejętności pracy w grupie.

Czas wolny jest nieodzownym elementem rozwoju dzieci i młodzieży, który przy odpowiednim zarządzaniu może przynieść wiele korzyści. Jednak nadmierne korzystanie z technologii czy brak aktywności fizycznej stanowi ryzyko dla zdrowia i rozwoju psychospołecznego.

Uczniowie klas 4-8 szkół podstawowych (43%) spędzają swój czas wolny z rodziną, co świadczy o dużym znaczeniu więzi rodzinnych w tej grupie wiekowej. Towarzystwo znajomych z klasy lub szkoły wybiera 27% uczniów, natomiast 10% preferuje spędzanie czasu z koleżankami i kolegami spoza klasy/szkoły. Samodzielne spędzanie czasu deklaruje 17% badanych. W przypadku 3% uczniów wskazano inne osoby towarzyszące w czasie wolnym, jednak nie zostały one dokładnie określone.

WNIOSKI I PODSUMOWANIE

Mieszkańcy Gminy Spytkowice

- Najbardziej istotnym problemem społecznym według mieszkańców gminy są uzależnienie od alkoholu, które za ważne (suma „bardzo" i „raczej istotny") uznało 82% respondentów. Wysoko oceniono również uzależnienia behawioralne (79%) oraz zanieczyszczenie powietrza (76%). Kolejno wskazywano uzależnienia przemoc domową (72%) oraz cyberprzemoc i uzależnienie od papierosów ocenione przez po 70% ankietowanych.
- W ankiecie przeprowadzonej wśród mieszkańców Gminy Spytkowice również zbadano postawy i przekonania dorosłych mieszkańców na temat alkoholu. Pierwszą z poruszanych kwestii był wiek inicjacji alkoholowej. 36% wskazało, że inicjacja alkoholowa miała miejsce pomiędzy 16 a 18 rokiem życia, a 54% powyżej 18 roku życia. 6% przyznaje, że pierwszy raz pili alkohol w wieku pomiędzy 13 a 15 rokiem życia.
- Następnym badanym obszarem była częstotliwość spożywania alkoholu. Do picia alkoholu kilka razy w roku przyznało się – 39%, kilka razy w miesiącu – 24% badanych, kilka razy w tygodniu – 7%. 28% w ogóle nie pije alkoholu.
- Badani zaznaczali najczęściej, że spożywają jednorazowo 1-2 porcje alkoholu – 52%, 3-4 porcje alkoholu – 10%, 5-6 porcji alkoholu – 3%, a 41% nie pije alkoholu.
- Co ważne, 64% badanych nie wie, gdzie może zgłosić się po pomoc osoba uzależniona od alkoholu.
- Następnie ankietowani zostali poproszeni o wskazanie, w jakim stopniu zgadzają się z określonymi stwierdzeniami. Pierwsze ze stwierdzeń dotyczyło mitu, jakoby alkohol zawarty w piwie jest mniej groźny niż ten zawarty w wódce. Łącznie 91% badanych zaznaczyło, iż nie zgadza się z powyższym stwierdzeniem. Kolejne stwierdzenie badające postawy względem alkoholu dotyczyło dostępności i kontroli sprzedaży alkoholu. 88% badanych mieszkańców zgadza się ze stwierdzeniem, że „dostęp do alkoholu powinien być ograniczony lub kontrolowany". 82% respondentów ocenia osoby pijące alkohol, jako zagrażające lub raczej zagrażające bezpieczeństwu w środowisku lokalnym. 62% badanych uważa, że osoby nieletnie nie mają łatwości w zakupie alkoholu w lokalnych sklepach. 100% respondentów uważa, że kobiety w ciąży nie mogą pić bezpiecznie nawet niewielkich ilości alkoholu, a także, że prowadzenie samochodu po spożyciu alkoholu nie jest bezpieczne – 93%. Kolejno, 98% ankietowanych jest zdania, że picie alkoholu nie pomaga w trudnych sytuacjach życiowych.

- Zapytano mieszkańców również o ich zdanie na temat ilości sklepów i lokali, w których można kupić alkohol. 40% badanych mieszkańców uważa, że jest ich za dużo oraz 59% wskazuje na ich odpowiednią ilość.
- 11% respondentów pali regularnie papierosy, a 8% pali okazyjnie papierosy i e-papierosy. 81% nie pali w ogóle papierosów**.**
- Jeżeli chodzi o wiek inicjacji nikotynowej, to 30% wskazało, że inicjacja nikotynowa miała miejsce, gdy byli już pełnoletni. 9% respondentów przyznało, że pierwszy raz zapalili papierosa w wieku pomiędzy 13 a 15 rokiem życia oraz 31% badanych pomiędzy 16 a 18 rokiem życia, 6% pomiędzy 9 a 12 rokiem życia. 24% nigdy nie próbowało**.**
- 54% mieszkańców Gminy Spytkowice twierdzi, że nie ma w swoim otoczeniu osób, które przyjmują narkotyki lub dopalacze. 12% zna jedną osobę, 28% twierdzi, że zna od 2 do 5 osób przyjmujących substancje odurzające oraz 6% zna ponad 10 osób.
- 24% badanych wskazuje najczęściej na marihuanę, haszysz oraz 25% na dopalacze. Na amfetaminę wskazuje 9%, a na leki używane w celu odurzenia 6% badanych. 37% nie wie, jakie substancje przyjmują takie osoby oraz 36% nie słyszało o osobach, które przyjmowałyby substancje odurzające.
- 97% respondentów wskazało, że nie wie, gdzie może nabyć substancje psychoaktywne takie, jak narkotyki czy dopalacze.
- Zapytano zatem badanych o to, czy kiedykolwiek grali w gry internetowe, w których można wygrać pieniądze (np. poker). 98% wskazało, że nie grało nigdy w tego rodzaju gry.
- Powody, dla których ludzie grają w gry internetowe. Po 50% przyznaje, że jest to rozrywka, sposób na nudę, lubi towarzyszące grze emocje, gra z przyzwyczajenia lub ma przeczucie, że czeka ich wielka wygrana.
- 94% badanych mieszkańców twierdzi, że można się uzależnić od gier na pieniądze.
- Z analizy danych wynika, że mieszkańcy Gminy Spytkowice za najbardziej powszechne problemy społeczne uznają nikotynizm (93%) oraz alkoholizm (84%) i siecioholizm (81%) – to właśnie te uzależnienia najczęściej określano jako bardzo lub dość powszechne. Znacznie niżej oceniono pracoholizm (56%) i zakupoholizm (50%).
- Zdecydowana większość respondentów (91%) dostrzega potrzebę prowadzenia działań profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom, co świadczy o rosnącej świadomości społecznej w tym obszarze. Jedynie 9% badanych nie widzi takiej potrzeby.
- Mieszkańcy stwierdzili, że najbardziej potrzebne działania to warsztaty profilaktyczne dla uczniów (35%), wsparcie psychologiczne dla rodzin (25%) oraz ogólnospołeczne kampanie

profilaktyczne (19%). 16% badanych wskazało także na otwarte konsultacje z terapeutą uzależnień.

- Na pytanie o obecność przemocy domowej w otoczeniu 27% badanych odpowiedziało, że zna osoby, które jej doświadczają. Kolejne 27% ma takie podejrzenia, mimo że nie ma pewności. Z kolei 46% respondentów uważa, że w ich otoczeniu nie dochodzi do tego typu sytuacji.
- 38% respondentów przyznało, że zdarza im się regulować emocje poprzez jedzenie, natomiast 62% odpowiedziało przecząco.
- Na pytanie dotyczące trudności w kontrolowaniu zachowań jedzeniowych, takich jak kompulsywne objadanie się czy natrętne myśli o jedzeniu: 22% badanych przyznało, że zdarza im się doświadczać takich trudności, co może wskazywać na ryzyko rozwijania się zaburzeń odżywiania lub problemów emocjonalnych związanych z jedzeniem. 78% respondentów nie zauważa u siebie tego typu zachowań.

Pracownicy instytucjonalni w Gminie Spytkowice

- Na podstawie danych można stwierdzić, że pracownicy instytucjonalni Gminy Spytkowice postrzegają wiele problemów uzależnień jako bardzo poważne w środowisku lokalnym. Jako problem bardzo istotny, 100% respondentów wskazało na spożywanie alkoholu przez młodzież, zażywanie narkotyków i dopalaczy przez młodzież, uzależnienia behawioralne u dorosłych i u młodzieży, palenie papierosów i używanie e-papierosów przez młodzież oraz na przemoc domową związaną z zażywaniem substancji, a także brak dostępu do terapii uzależnień i brak świadomości zagrożeń związanych z uzależnieniami.
- Zapytano respondentów „Które z ustawowych zadań Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (GKRPA) uważa Pani/Pan za najbardziej istotne w Państwa gminie?”. 67% respondentów wskazało na motywowanie do podjęcia leczenia, a 33% badanych na właściwe wydatkowanie środków KRPA.
- Wyniki dotyczące oceny skuteczności współpracy między Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (GKRPA) a Zespołem Interdyscyplinarnym (ZI) w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy domowej wskazują na bardzo skuteczny odbiór tej współpracy – 67% respondentów ją tak oceniło. 33% ankietowanych wskazało je jako skuteczną.
- Aby zwiększyć skuteczność współpracy między Zespołem Interdyscyplinarnym (ZI) a Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (GKRPA), respondenci najczęściej wskazywali przede wszystkim na szkolenia wspólne dla członków obu instytucji

(67%), natomiast po 33% wskazuje na potrzebę regularnych spotkań i wymianę informacji, wspólne projekty i programy profilaktyczne, ustalenie wspólnych celów i strategii działania i zwiększenie zaangażowania społeczności lokalnej.

- Główne bariery utrudniające skuteczną realizację działań GKRPA i Zespołu Interdyscyplinarnego w Gminie Spytkowice dotyczą przede wszystkim niskiej świadomości społecznej i niedoboru specjalistów które wskazało aż 100% respondentów. Na drugim miejscu uplasowały się brak wystarczających środków finansowych i brak zaangażowania władz lokalnych – wskazane przez po 67% badanych.
- Zapytano respondentów jak oceniają stopień poinformowania władz gminy o potrzebach Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (GKRPA) oraz Zespołu Interdyscyplinarnego (ZI). Po 33% badanych uważa, że władze są poinformowane i aktywnie wspierają podejmowane działania, władze są poinformowane, ale ich wsparcie jest ograniczone lub są poinformowane, ale nie wspierają działań.
- Respondenci wskazali, że najważniejszymi działaniami, które powinny zostać wdrożone przez GKRPA i Zespół Interdyscyplinarny, są programy edukacyjne w szkołach – wskazane przez 100% respondentów. Po 67% badanych wskazało na szkolenia i warsztaty dla dorosłych, konsultacje i wsparcie psychologiczne dla rodzin, kampanie społeczne zwiększające świadomość na temat uzależnień i współpracę z lokalnymi instytucjami zdrowia i pomocy społecznej.

Uczniowie z Gminy Spytkowice

- Uczniowie w Gminie Spytkowice deklarują w zdecydowanej większości bardzo dobre lub dobre relacje z opiekunami - łącznie: 96% dla uczniów klas 4-8.
- Ważnym elementem relacji uczniów ze szkołą jest jakość kontaktów z nauczycielami. Jak wynika z przeprowadzonych badań, uczniowie w Gminie Spytkowice mają bardzo dobre i dobre relacje z nauczycielami łącznie 69% wśród uczniów klas 4-8.
- Kolejnym istotnym elementem są relacje z rówieśnikami – uczniowie z Gminy Spytkowice relacje z rówieśnikami oceniają w większości bardzo dobrze lub dobrze łącznie 91% wśród uczniów klas 4-8.
- W pierwszej kolejności uczniowie zostali poproszeni o subiektywną ocenę, czy ich rówieśnicy spożywają alkohol. 13% uczniów SP 4-8 przyznało, że ich rówieśnicy piją alkohol.
- Jeżeli chodzi o przyczyny, z jakich ich rówieśnicy sięgają po alkohol badani uczniowie wskazywali zazwyczaj odpowiedzi, żeby zaimponować innym (55%), dla towarzystwa

(35%), żeby zapomnieć o kłopotach oraz dla lepszej zabawy, wyluzowania (po 20%). 15% uczniów nie wie.

- Zapytano także uczniów, gdzie najczęściej ich rówieśnicy spożywają alkohol. 55% respondentów wskazało na imprezy, dyskoteki, a po 25% na dom, świeże powietrze i wycieczki szkolne. 25% badanych nie wie.
- Następnie zapytano badanych, jak często oni sami spożywają alkohol. Do spożywania alkoholu co najmniej raz w tygodniu przyznaje się 2% badanych, co najmniej raz w miesiącu i rzadziej niż raz w miesiącu po 1%, a 96% nigdy nie spożywało alkoholu.
- Istotnym zagadnieniem jest wiek inicjacji alkoholowej. 67% uczniów, którzy zadeklarowali spożywanie alkoholu 33% odpowiedziało, że mając mniej niż 8 lat. 50% deklaruje, że próbowali go w wieku 8-10 lat, a 17% mając 11-13 lat.
- Następnie zapytano respondentów o powody sięgania po alkohol. 33% wskazuje na ciekawość, a po 17% na odpowiedzi: „dla towarzystwa", „z nudy", „aby zmniejszyć objawy kaca" lub „lubię jego smak".
- Uczniowie zostali zapytani także o to, czy zgadzają się z poniższymi stwierdzeniami. Według 46% uczniów klas 4-8 każdy może uzależnić się od alkoholu. 6% uczniów uważa, że w ich miejscowości są miejsca, gdzie osoba niepełnoletnia może kupić alkohol bez problemu.
- Zapytano więc uczniów czy ich rówieśnicy palą papierosy. 25% uczniów odpowiedziało na to pytanie twierdząco, a 33% uczniów nie wie.
- Następnie zapytano ankietowanych o to, czy sami palą papierosy. 94% uczniów klas 4-8 deklaruje, że nie pali papierosów oraz e-papierosów.
- Uczniowie, którzy zadeklarowali palenie zostali zapytani o powody, które skłoniły ich do sięgnięcia po papierosy lub e-papierosy. Najczęściej wskazywaną motywacją była namowa znajomych (33%) i chęć spróbowania czegoś nowego (11%). 56% badanych zaznaczyło odpowiedź inne bez podawania przykładów.
- 8% uczniów klas 4-8 wskazuje, że ich rówieśnicy mają kontakt z narkotykami albo z dopalaczami.
- 6% uczniów deklaruje, że miało już do czynienia z narkotykami i dopalaczami.
- Zapytano także uczniów o wiek inicjacji narkotykowej. Wśród uczniów, którzy zadeklarowali spożywanie narkotyków, 56% zaznaczyło odpowiedź „11-13 lat", a po 11% zaznaczyło odpowiedzi „8-10 lat" oraz „17 i więcej". 22% deklaruje, że miało mniej niż 8 lat.

- Kolejno zapytano badanych skąd wzięli tę substancję. 12% otrzymało ją od rodzeństwa, a 22% od kolegi/koleżanki. Po 33% nie wie, lub deklaruje, że ich to nie dotyczy.
- Uczniów zapytano również czy znają miejsca w swojej miejscowości, gdzie można kupić narkotyki lub dopalacze. 88% nie zna takich miejsc.
- Uczniów zapytano także kto rozmawiał z nimi na temat działania i szkodliwości środków takich jak alkohol, narkotyki, dopalacze, papierosy. Najczęściej wskazywaną odpowiedzią byli nauczyciele (58%) oraz rodzice (57%). 16% wskazało także, że nikt z nimi nie rozmawiał.
- W pierwszej kolejności zapytano uczniów o to, ile czasu dziennie korzystają z komputera w celach innych niż nauka. Badani wskazywali zazwyczaj, że spędzają w ten sposób do 2 godzin dziennie (33%) czy też do 4 godzin dziennie (22%). Znacznie niepokoją odsetki ankietowanych, którzy zaznaczyli, że spędzają przed komputerem powyżej 6 godzin dziennie (7%). Do 6 godzin korzysta 5% uczniów klas, 16% uczniów spędza czas przed komputerem kilka razy w tygodniu, natomiast 17% nie spędza czasu przed komputerem.
- 79% uczniów klas 4-8 deklaruje, że brak dostępu do Internetu nie byłby dla nich problemem. Aczkolwiek, spora część uczniów (21%) przyznaje, że odczułaby brak dostępu do Internetu.
- Jak wynika z przeprowadzonych badań, 55% uczniów klas 4-8 korzysta z telefonu od 2 do 3 godzin dziennie. Znaczny niepokój budzi fakt, iż 12% deklaruje, że korzysta z telefonu 4-5 godzin dziennie, a 7% uczniów powyżej 5 godzin dziennie. Część uczniów spędza w ten sposób czas około godziny dziennie (22%).
- Uczniowie klas 4-8 najwięcej czasu spędzają na czatach portalach społecznościowych (22%) oraz słuchając muzyki (21%), a 18% korzysta z aplikacji.
- 41% uczniów klas 4-8 gra w gry komputerowe od 1 do 3 godzin dziennie. Znaczny niepokój budzi fakt, iż 6% uczniów gra w gry od 3 do 6 godzin dziennie. 6% respondentów wskazuje, że gra w gry komputerowe powyżej 6 godzin dziennie. Część uczniów spędza w ten sposób czas około godziny dziennie (27%).
- Zapytano respondentów, czy spotkali się z określonymi sytuacjami w Internecie. Najczęściej wskazywano na otrzymywanie złośliwych komentarzy i hejtu, co zadeklarowało 26% badanych. Kolejnym doświadczeniem było otrzymywanie wiadomości z obelgami, które wskazało 20% ankietowanych. Istotnym problemem okazało się również udostępnianie prywatnych wiadomości innym osobom (16%). Respondenci zgłaszali także przypadki

włamania na konto w mediach społecznościowych, co dotyczyło 12% osób biorących udział w badaniu.

- Uczniowie w Gminie Spytkowice w większości nie mają doświadczeń związanych z grami hazardowymi na pieniądze (82%). Jednakże 18% uczniów przyznało, że grało już w tego rodzaju gry.
- 9% uczniów w Gminie Spytkowice doświadczyło przemocy domowej.
- 22% uczniów klas 4-8 spotyka agresja słowna.
- Jeżeli chodzi o rodzaj doświadczanej przemocy przez uczniów respondenci wskazali, że spotyka ich zarówno przemoc psychiczna (19%) oraz przemoc fizyczna (19%). Zaznaczając „inne", uczniowie nie podali przykładów.
- Zapytano uczniów także o doświadczenie przemocy w szkole. Według wyników badań 62% uczniów nigdy jej nie doświadczyło. Jednakże są uczniowie, którzy doświadczają przemocy w szkole codziennie (7%), kilka razy w tygodniu (10%), kilka razy w miesiącu (7%), kilka razy w roku (14%).
- 12% respondentów deklaruje, że zdarza się im pić napoje energetyczne.
- Wśród uczniów klas SP 4-8 którzy zadeklarowali, że piją napoje energetyczne, 44% z nich robią to raz w miesiącu, a 28% raz w tygodniu. Są także uczniowie, którzy robią to 2-3 razy w tygodniu (17%) lub codziennie (11%).
- Uczniowie klas 4-8 szkół podstawowych (43%) spędzają swój czas wolny z rodziną, co świadczy o dużym znaczeniu więzi rodzinnych w tej grupie wiekowej. Towarzystwo znajomych z klasy lub szkoły wybiera 27% uczniów, natomiast 10% preferuje spędzanie czasu z koleżankami i kolegami spoza klasy/szkoły. Samodzielne spędzanie czasu deklaruje 17% badanych. W przypadku 3% uczniów wskazano inne osoby towarzyszące w czasie wolnym, jednak nie zostały one dokładnie określone.

Rekomendacje

Profilaktyka jest systemową odpowiedzią na zjawiska uznawane za zagrożenie dla zdrowia publicznego. W tym sensie dotyczy również tzw. nałogów behawioralnych, które wiążą się z licznymi szkodami zdrowia somatycznego, psychicznego oraz negatywnymi skutkami funkcjonowania społecznego. Profilaktyka to zapobieganie problemom, zanim one wystąpią lub minimalizowanie szkód związanych z podejmowaniem zachowań ryzykownych. Z tego względu adresatami oddziaływań profilaktycznych są najczęściej ludzie młodzi, ale nie można też zapomnieć o osobach dorosłych. Skuteczna profilaktyka prowadzona wśród młodzieży może zmniejszyć koszty związane z leczeniem nałogów behawioralnych u osób dorosłych, a także zmniejszyć wydatki publiczne związane z naprawianiem szkód społecznych powstałych w wyniku tych problemów.

Rekomenduje się:

- **Upowszechnianie wiedzy na temat uzależnień od substancji psychoaktywnych, uzależnień behawioralnych, przemocy, cyberprzemocy w środowisku lokalnym i szkolnym** – dystrybuowanie materiałów o charakterze informacyjno-edukacyjnym (ulotki, plakaty, filmy), organizowanie wydarzeń (lokalne imprezy powiązane z przedmiotową tematyką, spotkania dla rodziców, warsztaty dla dzieci i młodzieży szkolnej, pogadanki i otwarte spotkania ze specjalistami) i prowadzenie kampanii społecznych.
- **Szeroko pojęte edukowanie** – szkolenia dla nauczycieli i pedagogów, terapeutów uzależnień, pracowników socjalnych i służb pomocy społecznej, policji, lekarzy, osób zaangażowanych w prace Zespołu Interdyscyplinarnego oraz Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.
- **Pedagogizację rodziców** – spotkania ze specjalistami z zakresu uzależnień, a także przemocy.
- **Współpracę między instytucjami** funkcjonującymi na terenie Gminy celem możliwie szybkiego podjęcia działań profilaktycznych i interwencyjnych.